

## **Rúbí Tani Yòwánì dré tisìle dhi**

*Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi*

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Yòwánì 'i. Akódhi nda tá àpóstolò ki àlo 'i. Vèsè be bĭ, àyi Pétèró ìbe ìndì Yàkóbhò be dhi i tá ànyi Yésu làga. Búkù kònìdhi léna dhi, Yòwánì adrè áyi zi «Yésu ni lebelepí dré lèle tò dhi» ró. Yòwánì ni tàndi tadhá tà í dré búkù kònìdhi ni tisìzo ásà dhi kònìni: «Di, à tisì tà kòdhi i, mì kòka ìró dhi, Yésu Mèsíyà 'i, ìndì Gìká ni Mvágó 'i gò, àmi ki tà ka ìka ì nda sè dhi, mì kàdréro lídrì ìbe akódhi léna be dhi bvó.» (À kònò 20:31.)

Búkù Yòwánì dré tisìle kònìdhi twá búkù na àruka Rúbí Tani ni tà dri dhi i rúsè. Kìdhoma ni léna dhi, Yòwánì adrè Gìká ni tà àndu ngì, adrézó tadhá dhi, Yésu Gìká ni Kúlí adrélépi tá ngbú tùmání Gìká be, ìndì adrélépi ína Gìká ro dhi 'i (1:1). Kúlí nda atsá tá móndí ro gò, dré bhà mòzo àma kòfalé adrézó tùmání àma ìbe (1:14). Búkù kònìdhi léna dhi, Yòwánì adrè tà twátwa líndrìga ró Yésu dré 'òle dhi ki tití, tadházóá dhi, akódhi Mèsíyà 'i, ìndì Gìká ni Mvágó 'i káyà dhi. Yésu adrè kpà áyi tàndi ni zi «mápà adrélépi lídrì fe dhi» ró (6:35, 48), «ngádra adrélépi ngá kazá móndyá bvó àdhya i dré dhi» ró (8:12; 9:5), «kábiligyà líkílépi dóro dhi» ró (10:11, 14), «dhya adrélépi móndí ki tingá dràdrà lésè, ìndì adrélépi lídrì fe àyi dré dhi» ró (11:25), «látì» ró, «tà bàti» ró, ìndì «lídrì» ro (14:6). Di Yòwánì adrè

móndí zyandre dhi ì ka'í tá Yésu atsázó akódhi ni lebèbhá i ró ngíni ya dhi ni tití. Di, móndí àruka ì gà àyikya akódhi ni ka'ima.

Yòwánì adré tà bǐ Yésu dré 'òle ìndì tàle áyi lebèbhá ki kodzózó ìndì àyi ki togó tindrìzo ngátsi áyi dràma kandrà dhi sè dhi ki tití (13-16). Adré kpà tà Yésu dré zìle Gìká tí áyi tàndì dré ìndì áyi lebèbhá i dré dhi ki tití (17).

Yòwánì adré tadhá ngádra 'á dhi, Gìká adré móndyá títi adrébhá Yésu ni ka'í dhi ki tidrí, ì kàdréro lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. Kòdhi adré tàá dhi, àyi nda i dré dhi, lídrì kóná vèsè kólyá nda kidhó dre.

*Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi ki atìma*

- 1) Yésu Kristo, Gìká ni Kúlí 'i (1:1-18)
- 2) Yòwánì Bátisimò fèlepi, ìndì Yésu ni lebèbhá drìdrì dhi i (1:19-51)
- 3) Yésu ni àzì móndí i kòfalé dhi (2:1-12:50)
- 4) Yésu ni pòsò kùdù, ìndì akódhi ni dràma (13:1-19:42)
- 5) Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi, ìndì akódhi ni agama akódhi ni lebèbhá i kandrà dhi (20:1-21:25)

*Yésu Krísto, Gìká ni Kúlí 'i*

<sup>1</sup> Ngá wáyi dhi ki bhàma kandrà dhi, Kúlí tá be. Kúlí nda tá túmání Gìká be, ìndì Kúlí nda tá Gìká 'i.

<sup>2</sup> Akódhi tá túmání Gìká be drìdrì ngá wáyi dhi ki bhàma kandrà.

3 Giká 'o tá akódhi ngá wáyi dhi ki bha dhi kòdhya. Di ngá àlo bhàle akódhi àko dhi yókódhó.

4 Lídrì tá akódhi léna, ìndì lídrì nda tá ngádra 'i mómí ì dré.

5 Ngádra nda adré kòle tínímvá na, ìndì tínímvá kitswá akódhi ni lavú bwà ko.

6 Giká amù tá dhya àlo rú be Yòwánì dhi.

7 Akódhi nda alì ngádra nda ni tà longó, mómíyá wáyi dhi ì kòka'iró ásà be dhi bvò.

8 Yòwánì ni tàndì tá ngádra nda 'i ko. Di, akódhi alì ína ngádra nda ni tà longó.

9 Tàko ko, ngádra bàti adrélépi ngá kazá mómíyá wáyi ì dré dhi, adré tá alìle bvò le.

10 Di dhya adrélépi Kúlí 'i nda alì tá adrélé bvò le. Di, tágba Giká dré akódhi ni 'òzo bvò nda ni bha dhi, mómíyá bvò nda àdhya ì nǐ akódhi ko.

11 Akódhi atsá áyi tàndì ni mómíyá ì vélé. Di, mómíyá akódhi àdhya nda ì ka'í àyikya akódhi ko.

12 Tágba kònìni dhi, mómíyá wáyi akódhi ni ka'ibhá, akódhi ni dòzo àyi ki togó na dhi ì dré dhi, akódhi fè rǐnyí ì dré atsázó Giká ni ànzì ì ró.

13 A ti ànzì nda ì ngóro mómí ì dré adrélé ànzì ti dhi tǐni ko, ngóro mómí ì dré adrélé tà le 'òle dhi tǐni ko, ìndì agó dré adrélé tà le 'òle dhi tǐni ko. Be ró dhi, Giká ti àyi atsálé áyi ànzì ì ró dhi nì.

14 Dhya adrélépi Kúlí 'i nda atsá tá mómí ro gò, dré bhà mòzo àma kòfalé adrézó tùmání àma íbe. Mà nò akódhi nǐ mǐlanzìlanzì 'í. Mǐlanzìlanzì nda, mǐlanzìlanzì Giká nǐ Mvágó

àlo kwákwá nda dré kisúlé áyi Atá véna dhi 'i. Akódhi ga togó tani sè bǐ, ìndì tà bàti sè bǐ.

<sup>15</sup> Di Yòwánì longó tá akódhi nda ni tà ngádra 'á mǒndí ì dré. Akódhi loyó kúlí tàzoá dhi: «Kònìdhi dhya má dré tá tà ni ni tàzo dhi 'i. Má tà tá dhi: <Dhya adrélépi adhéle má bvó dhi kàdrì áma lavú. Tàko ko, áma tirà ko dhi 'á dhi, akódhi tá ìna be.>»

<sup>16</sup> Akódhi nda ni togó tani kàdrì lavulé dhi sè dhi, àma títi, mà kisú tà tani tà tani àzya dri.

<sup>17</sup> Tàko ko, Gìká longó tá áyi tátrítrí kúlí Mósè tí. Di, fè Yésu Krísto áyi togó tani tadhá áyi tà bàti be dhi kòdhya.

<sup>18</sup> Dhya àlo nò tàdzí Gìká ko. Di, akódhi ni Mváagó àlo kwákwá adrélépi ìna Gìká ro, ìndì adrélépi áyi Atá làga nda, 'o Gìká mǒndí ì dré nìle dhi nì.

*Yòwánì Bàtisimò fèlepi longó Yésu ni tà*

*(A kònò kpà Mátáyò 3:1-12; Márokò 1:1-8; Lúkà 3:1-18)*

<sup>19</sup> Yúdà ànzi kì kàdrì Yèrúsalémà na dhi ì dré kòwánà kì mùzo Léví ìbe ìle Yòwánì véna dhi, àyi nda ì lizí tá akódhi tí dhi: «Mì àdhi 'i?»

<sup>20</sup> Di akódhi gà kúlí logoma àyi tí dhi ko. Di, tà ìna ngádra 'á dhi: «Ma Mèsíyà 'i ko.»\*

<sup>21</sup> Ì gò lizíá tíá dhi: «Mì dì mína àdhi 'i? Mì Èláyà 'i?» Akódhi logó dhi: «Kóko, ma Èláyà 'i ko.» Ì gò lizíá dhi: «Mì Pròfétà tá tà ni ni longózó dhi 'i?» Akódhi logó dhi: «Kóko.»†

\* **1:20 1:20** Rú «Mèsíyà» Eberè ti sè dhi ìndì rú «Krísto» Girikí ti sè dhi, ì adrè lèá tàle dhi «Dhya zìle dhi». † **1:21 1:21** A kònò Dùtèrònómè 18:15, 18; Màlákì 3:23.

22 Ì gò tàá drá dhi: «Mì di mína àdhi 'i, mà kòkìtswáró kúlí logó dhya àma ki amùbhá dhi ì dré? Mí adré tàá àmì tándi nì tà sè ngíni?»

23 Dì Yòwánì logó kúlí ngóro pròfétà Èsáyà dré tá tàlè kínó dhi t́ni:

«Ma dhya adrélépi kúlí loyó duku na dhi 'i.

Má adré tàá dhi: <Mì kòlotó láti atsálé pyà Mírì dré!>‡

24 Dhya mùlè nda ki àruka ì tá Fàrìsáyò 'i.

25 Dì àyì nda ì gò Yòwánì nì lizí: «Mí kàdré mína Mèsíyà 'i yà, Elíyà 'i yà, kó ngalè Pròfétà 'i yà dhi ko dhi, mí adré di bàtìsimò fe àdho tà sè?»

26 Yòwánì logó àyì dré dhi: «Má adré mána bàtìsimò fe yí sè. Dì, dhya àlo mì dré nìlè ko dhi ìna kònwa àmì kòfalé.

27 Akódhi nda adré adhéle má bvó dhi nì. Má kìtswá mána akódhi nì lindrì sè ko. Má kìtswá ndìndì akódhi nì kámókà bà tri bwá ko.»§

28 Tà títí nda kòdhi ì 'o tá ru Bètáníyà na, Yòròdánè nì ta'á na, àrà Yòwánì dré tá adrézó bàtìsimò fe dhi na.

### *Yésu, Kábilígyà Mv́ Gíká àdhya 'i*

29 Kítú bvóá dhi sè dhi, Yòwánì dré Yésu nì nòzo adrérà'a alìlè í vélé gò, dré tàzoá dhi: «Mì nò rè Kábilígyà Mv́ Gíká àdhya adrélépi mónyá bvò àdhya ki tàkonzì t́ngá dhi ká!

30 Kònìdhi dhya má dré tá tà nì nì tàzo dhi 'i. Má tà tá dhi: <Agó adrélépi adhéle má bvó dhi

---

‡ 1:23 1:23 A kònò Èsáyà 40:3. § 1:27 1:27 Kínó lésè Yúdà ànzi ì véna dhi, ngbà 'í màràbà tàko ró dhi adré tá àyì mírì nì kámókà nì bà tri nì.

kàdrì áma lavú. Tàko ko, áma tirà ko dhi 'á dhi, akódhi tá ina be.»\*

<sup>31</sup> Áma tàndi, má nì tá akódhi àdhi 'i ya dhi ko. Di, má alì mána bàtìsimò fe yí sè, Gìká kòtadháró akódhi Ìsèrélè ànzì ì dré be dhi bvó.»

<sup>32</sup> Yòwánì gò tàá dhi: «Má nò Tírí Lólo asírà'a bhù lésè kòbhòlà tíni adhéle adréle akódhi dri.

<sup>33</sup> Áma tàndi, má nì tá akódhi àdhi 'i ya dhi ko. Di, Gìká áma amùlepi bàtìsimò fe yí sè dhi tà tá má dré dhi: «Dhya mí dré dra Tírí Lólo nòzo asírà'a adhéle adréle driá dhi, akódhi nda nì bàtìsimò fe Tírí Lólo sè nì.»

<sup>34</sup> Di áma tàndi, má nò tà nda áma mǐ sè gò, má dré adrézó longóá ngádra 'á dhi, akódhi nda Gìká nì Mvágó 'i.»

### *Yésu kídhó áyi lebèbhá kí azí*

<sup>35</sup> Kítú bvóá dhi sè dhi, Yòwánì ì lebèbhá nì íbe rǐ dhi ì dré gòzo tódhyá adréle àrà nda na.

<sup>36</sup> Akódhi dré Yésu nì nòzo adrérà'a lavulé dhi, dré tàzoá dhi: «Mì nò rè Kábilígyà Mvá Gìká àdhya ká!»

<sup>37</sup> Akódhi nì lebèbhá rǐ nda ì kòyi akódhi nì kúlí nda dre dhi, ì dré ngàzo adréle Yésu nì lebè.

<sup>38</sup> Di Yésu dré áyi alázó àyi kí no adrérà'a áyi lebè gò, dré àyi kí lizízó tàzoá dhi: «Mì adré àdho nda?» Ì tà drá dhi: «Rábbì, mí adré adréle ángolé?» (Rú «Rábbì» nda kòdhi adré lèá tàle dhi «Tà tadhálepi».)

<sup>39</sup> Akódhi logó àyi dré dhi: «Mì alì, mì nì nòá.» Di ì dré lizo àrà dré tá adrézó adréle dhi nì no. Gò ì dré adrézó tùmání akódhi be kítú nda nì

\* 1:30 1:30 A kònò Yòwánì 1:15.

àmí sè tíí. Lókyá nda tá ànyìànyì sáà su kítú rírí àmvolèsè dhi 'i.

<sup>40</sup> Ayi rì Yòwánì ni kúlí yibhá gò ì dré Yésu ni lebèzo nda ki àlo tá Andréyà, Sìmónà Péteró ni adrúpi 'i.

<sup>41</sup> Dì akódhi nda dré zyà ngàzo lile áyi adrúpi Sìmónà ni kisú gò, tàzoá drá dhi: «Mà kisú Mèsíyà dre.» (Rú «Mèsíyà» nda kòdhi adré leá tàle dhi «Krísto».)

<sup>42</sup> Dré Sìmónà nda ni drìzo lizo ába Yésu véna. Dì Yésu dré akódhi ni nòzo dhi gò, tàzoá dhi: «Mì, Sìmónà, Yòwánì ni mvá 'i. A ni ámi rú zi Kéfà.» (Rú nda kòdhi adré leá tàle dhi «Péteró».†)

### *Yésu azì Fílípò ì Nàtànàyélè be*

<sup>43</sup> Kítú bvóá dhi sè dhi, Yésu lè tá lile bvò Gàlíláyà àdhya na gò, dré láti dòzo lizo. Dré Fílípò ni kisúzó gò, tàzoá drá dhi: «Mí lebè ma!»

<sup>44</sup> Fílípò nda angá tá Bètèsàyídà, bhàandre Andréyà kya Péteró be dhi lésè.

<sup>45</sup> Dì Fílípò dré ngàzo lile Nàtànàyélè ni kisú gò, tàzoá drá dhi: «Mà kisú dhya Mósè dré tà ni ni tisìzo búkù tátrítrí kúlí àdhya léna, ìndì pròfétà ì dré kpà tà ni ni longózó dhi dre.‡ Akódhi nda, Yésu, Yòséfà ni mvá Nàzàrétà lésè dhi 'i.»

<sup>46</sup> Dì Nàtànàyélè nda tà drá dhi: «Ngá dóro ni kitswá apfòle Nàzàrétà lésè bwà?» Fílípò logó drá dhi: «Mí alì nòá.»

<sup>47</sup> Yésu kònò Nàtànàyélè adrérà'a alile í véle dre dhi, dré tàzoá akódhi ni tà sè dhi: «Mì nò rè

† **1:42 1:42** Rú «Kéfà» Aràméyà ti sè dhi ìndì rú «Péteró» Gíríkì ti sè dhi, ì adré leá tàle dhi «Kírà». ‡ **1:45 1:45** A kònò Dùtèrònómè 18:18; Esáyà 9:5-6; Ezèkyélè 34:23.

Ìsèrèlè m̀vá bàti kònìdhi. Túrúpfú tà akódhi léna yókódhó.»

<sup>48</sup> Dì Nàtànàyélè dré Yésu ni lizíó t̀zoá dhi: «Mí nì ma ngíni?» Yésu logó drá dhi: «Drìdrì Filípò dré ámi azíó, mí dré tá adrérà'a figì kóm̀vó dhi 'á dhi, má nò tá mì 'í.»

<sup>49</sup> Dì Nàtànàyélè tà drá dhi: «Rábbì, mi Giká ni M̀váagó 'i bàti! Mi Ìsèrèlè ànzì kì Opí 'i!»

<sup>50</sup> Dì Yésu logó drá dhi: «Mí adré áma ka'í, má dré tàle mí dré dhi má nò tá mì figì kóm̀vó dhi sè? Mí nì tà kàdrìkàdrì dra tà kòdhi ni lavúbhá dhi kì no!»

<sup>51</sup> Gò táá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì ni bhù no ru lanzíà'a, adrézó kpà Giká ni ángéló kì no adrérà'a tombàle ìndì tisílé M̀ondí ni M̀vá drìsè!»<sup>§</sup>

## 2

### *Yésu ladzá yì atsálé v̀nò ro*

<sup>1</sup> Kítú rì àm̀volésè dhi, à adré tá gwányá làmó àdhyà ni 'o bhàandre Kánà àdhyà Gàliláyà le dhi na. Yésu ni andre tá kònàle be.

<sup>2</sup> À zì tá kpà Yésu ì lebèbhá ni ìbe l̀le gwányá nda na.

<sup>3</sup> Dì v̀nò dré akízó gò, Yésu ni andre dré t̀zoá drá dhi: «V̀nò àyi dré vélé yó.»

<sup>4</sup> Dì Yésu logó drá dhi: «Áma andre, mí adré áma so tà kòdhi léna àdho tà sè? Lókyá mána kítswá rè ko.»

---

§ **1:51 1:51** Vésè be b̀, Yésu adré áyi zì «M̀ondí ni M̀vá». Rú nda kòdhi, rú àzya f̀le M̀siyà dré dhi 'i. A kònò Dànyèlè 7:13.



<sup>5</sup> Di, andre ni dré tazoá mārábà i dré dhi: «Mì kò'o tà ángùdhi akódhi dré dra tàle àmi dré dhi kòdhya.»

<sup>6</sup> Arà nda 'á dhi, lìdrí nzi-drì-àlo ledélé kírà sè dhi i tá be. Lìdrí làsú be kònìni nda i sè dhi, Yúdà ànzi ì adré tá yí tokó adrézó àyi ki temvé ásà. Lìdrí àlo àlo nda ki 'a adré tá yí do ànyíànyi líterè nyadhi-nzi.

<sup>7</sup> Di Yésu dré tazoá mārábà nda i dré dhi: «Mì tokó yí todàle gàle lìdrí kòni i 'ásè.» Gò ì dré tokózóá todàle gàle àyi 'ásè bìbi.

<sup>8</sup> Yésu dré gòzo tàá àyi dré dhi: «Mì ko nyànomvá lizo ába gwányá líyí dré.» Di ì dré 'òzoá kònìni.

<sup>9</sup> Gwányá líyí nda ni yí tabhì dhi, àkò yí nda ladzá ru atsálé vínò ro dre. Akódhi ñi tá ngalè vínò nda angá ángolésè ya dhi ko. Di, mārábà yí nda ni kobhá dhi ì ñi àyikya be. Di gwányá líyí nda dré dhya tòkó mòlepi dhi ni azízó,

<sup>10</sup> tazoá drá dhi: «Móndyá wáyi dhi ì adré gá vínò dóro lavúlé dhi ni fe mvùle 'íká. Di à kòmvu tà tàndi ró dre dhi, ì dré gòzo adréle vínò dóro wáyi ko dhi ni fe mvùle ndò. Di, mí zù mína vínò dóro lavúlé dhi gò afèzoá nyànomvá.»

<sup>11</sup> Kòrìdhi, tà líndrìga ró Yésu dré 'òle drìdrì dhi 'i. 'O tá tà nda Kánà, bvò Gàliláyà àdhya lé dhi na. 'O kònìni kitswázó àyi mìlanzilanzì tadhá gò, akódhi ni lebèbhá ì dré akódhi ni ka'izo ásà.

<sup>12</sup> Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo andre ni íbe, adrúpi ni íbe ìndì lebèbhá ni íbe, tsàle bhàandre Kàpàrànwúmà àdhya na. Gò ì dré adrézó kònàle gile lókyá be vwàvwà ro tsà.

*Yésu dro mónnyá adrèbhá ngá lagí dhi i topfòle tépelò 'ásè*

*(A kònò kpà Mátáyò 21:12-13; Márokò 11:15-17; Lúkà 19:45-46)*

<sup>13</sup> Yúdà ànzì kì gwányá Pásikà àdhyà atsa tá ànyi gò, Yésu dré mbàzo Yèrúsalmà na.

<sup>14</sup> Kòfì tépelò nì bhà'álé na dre dhi, dré mónní adrèbhá tá tí kì lagí kábilígyà íbe ìndì kòbhòlà íbe dhi kì kisúzò, túmání mónní líríbhá adrélé làfa topfó mísá i làgàsè dhi íbe.

<sup>15</sup> Dì dré ngàzo fimbò ledé bã sè gò, àyi kì ladrózò topfòle títi tépelò nda 'ásè, àyi kì tí íbe ìndì àyi kì kábilígyà íbe. Dré mónnyá adrèbhá tá làfa topfó nda kì làfa arízò, mísá àyikya kì lebhézò kìnì mi.

<sup>16</sup> Gò dré tàzoá mónnyá adrèbhá tá kòbhòlà lagí nda i dré dhi: «Mì nga kònwàsè àmi kì ngá kòdhi íbe títi! Mì kòbhà áma Atá nì dzó atsálé àrà adrézò ngá lagí dhi ró ko!»

<sup>17</sup> Dì tà tìsìle Gìkà nì Kúlì na kònìdhi dré agázò akòdhi nì lebhèbhá i léna: «Áma togó àtsi ró àmi dzó nì tà sè dhi nì áma za vèle.»\*

<sup>18</sup> Gò Yúdà ànzì kì kàdrì ì dré lizízóá Yésu tí dhi: «Mí nì àdho tà líndrìga ró dhi nì 'o tadházóá àma dré dhi, Gìkà fè mí dré rìnyì adrézò tà kòdhi kì 'o nì dhi?»

<sup>19</sup> Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kòpfu tépelò kònìdhi dhi, má nì go tingáá kítú na àmvolésè.»

<sup>20</sup> Yúdà ànzì nda i gò táá dhi: «Tépelò kònìdhi nì sizo dhi do tá kóná nyadhi-rì-drì-nzi-drì-àlo. Mí nì di go sía kítú na sè ngínìngìni ró?»

\* 2:17 2:17 A kònò Longó i 69:10.

<sup>21</sup> Di, tépelò Yésu dré tá adrézó tà ni ni ta dhi ína akódhi ni rúbhá 'i.

<sup>22</sup> Akódhi ni ngàma dràdrà 'ásè dhi àmvolésè dhi, kúlí dré tá tàle nda kòdhi dré gòzo agalé akódhi ni lebèbhá i léna. Di ì dré tà tìsile Gĩká ni Kúlí na dhi ki ka'izo, kúlí Yésu dré tá tàle dhi íbe.

*Yésu nì tà adrélépi móndí ki togó na dhi be*

<sup>23</sup> Yésu dré tá adrérà'a Yèrúsalemà na gwányá Pásikà àdhya ni tà sè dhi 'á dhi, móndí zyandre dhi ì dré tà líndrígá ró dré adrélé 'òle dhi ki nòzo gò, ì dré akódhi ni ka'izo.

<sup>24</sup> Di, Yésu ka'ì tá ína àyi nda ki tà ko. Tàko ko, nì móndyá títi dhi ki tà be.

<sup>25</sup> Lè tá à kòtà móndí ki tà akódhi dré dhi ko. Angyá ko, nì ína tà adrélépi móndí ki togó na dhi be.

### 3

*Yésu tadhá tà Nikòdémò dré*

<sup>1</sup> Fàrĩsáyò i kòfalé dhi, agó àlo rú be Nikòdémò dhi tá be. Akódhi tá kpà Yúdà ànzi ki kàdrì ki àlo 'i.

<sup>2</sup> Ngátsi àlo sè dhi, alì tá Yésu vélé gò, tàà drá dhi: «Rábbi, mà nì tàle dhi, Gĩká amù mi adrélé áyi tà tadhálépi ró nì dhi be. Angyá ko, dhya àlo kitswá tá tà líndrígá ró mí dré adrélé 'òle dhi ki 'o bwà ko, Gĩká kàdré tá túmání akódhi be ko dhi.»

<sup>3</sup> Yésu logó drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Dhya àlo kitswá Gĩká ni Opì no bwà ko, kòtayí i gòle tìle tódhyá ko dhi.»

4 Di Nìkòdémò lizí tíá dhi: «Móndí agàlèpi dre dhi ni áyì tayí gòlè òlè tódhýá ngínìngínì ró? A ni kitswá gòlè file áyì andre lé gò, gòzo akódhi ni ti vésè be rì bwà?»

5 Yésu gò logóá drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Dhya ángùdhi òlè yí sè ìndì Giká ni Tírí sè ko dhi kitswá ína file Giká ni Opì na bwà ko.

6 Dhya móndí dré òlè nì dhi, akódhi nda lídrì rúbhá àdhya íbe. Di, dhya Giká ni Tírí dré òlè nì dhi, akódhi nda lídrì Tírí àdhya íbe.

7 Lè ámi líndrì kàdré gàlè, má dré tàlè mí dré dhi «Lè mí kòtayí mí gòlè òlè tódhýá» dhi sè ko.

8 Lyá adré vîlè àrà ángùdhi dré adrézó lèlè vîlè dhi 'ásè. Gba mí kàdré kpòrò ni ni yi yà dhi, mí kitswá nǎ ngalè lyá nda angá ángolésè ya, kó ngalè adré lèlè ángolé ya dhi ko. Di tà nda kòdhi kókpà kònìni dhya ángùdhi Giká ni Tírí dré òlè dhi ni tà sè.»

9 Nìkòdémò gò lizíá tíá dhi: «Tà kòdhi ni kitswá ru 'o ngínìngínì ró?»

10 Yésu logó drá dhi: «Mí tà tadhálèpi kàdrì Ìsèrélè ànzì ì kòfalé dhi 'i. Di, mí nǎ mína tà kòdhi ko?»

11 Má adré tà bàti ta mí dré: Mà adré tà mà dré nìlè dhi kì ta, adrézó tà mà dré nòlè dhi kì longó kòdhya. Di, mì lè àmikya tà mà dré adrélé longolé nda kì ka'ìlè ko.

12 Gba má dré adrézó tà bvò kòndì àdhya kì ta àmi dré dhi, mì adré àmikya tà nda kì ka'ì ko. Di má kògò adrélé tà bhù àdhya kì ta àmi dré dhi, mì nì di tà nda kì ka'ì ngínìngínì ró?

13 Dhya àlò mbàlèpi bhù na dhi tàdzí yókódhó, ngbà 'í Móndí ni Mvá asílèpi bhù lésè dhi 'i.

14 Ngóró Mósè dré tá nǐ ledélé aya sè asolé fa sílé dhi ni tingálé kuru duku na dhi tǐni dhi, adré kpà lèá dhi, à kòtingá Móndí ni Mvá kuru kònini,

15 kitswálé móndyá wáyi akódhi ni ka'ibhá dhi ì kàdréro lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe.\*

16 Tàko ko, Giká dré móndyá wáyi bvò àdhya ki lèlè tò dhi sè dhi, afè áyi Mváagó àlo kwákwá dhi, kitswálé dhya ángùdhi adrélépi akódhi ni ka'í dhi kòdràró nyo ko, be ró dhi, kàdréro lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe.

17 Angyá ko, Giká amù áyi Mváagó bvò kònìdhi lé kitswálé tà bha móndyá bvò àdhya ì dri ko. Be ró dhi, amù akódhi kitswázó móndyá bvò àdhya ki tídrì akódhi sè dhi bvó.

18 Dhya ángùdhi adrélépi Mváagó nda ni ka'í dhi, Giká kitswá tà bhà akódhi dri ko. Dì, dhya ángùdhi adrélépi Mváagó nda ni ka'í ko dhi, Giká bhà tà akódhi dri dre. Tàko ko, akódhi nda ka'í Giká ni Mváagó àlo kwákwá dhi ko.

19 Tà Giká dré adrézó móndí ki tàbvó ta ásà dhi, tà kònìdhi 'i: Ngádra atsá bvò 'a dre. Dì, móndyá bvò àdhya ì lè àyikya tǐnǐmvá, ngádra nda ni lavú. Angyá ko, tà ì dré adrélé 'òle dhi ì kònzi.

20 Dhya ángùdhi adrélépi tà kònzi 'o dhi adré ngádra nda ni ga. Dhya nda adré kpà alìle ngádra nda véle ko, akódhi ni tà kònzi ì kàpfòró ngádra nda 'á ko.

21 Dì, dhya ángùdhi adrélépi tà bàti ka'í 'òle dhi adré alìle ngádra nda véle, à kòkitswáró nòá dhi, akódhi adré tà 'o ngóró Giká dré adrélé lèlè dhi

\* 3:15 3:15 A kònò Ngá nàle dhi ì 21:9.

tíni.»

*Yòwánì Bàtísimò fẹlẹpi longó Yésu nì tà ngádra 'á*

<sup>22</sup> Amvolásà dhi, Yésu ì lebèbhá nì ìbe dhi ì dré gòzo lile bvò Yùdáyà àdhyà na. Ì adré tá tùmání kònàlẹ lókyá be tsà gò, akódhi dré adrézó bàtísimò fe móndí ì dré.

<sup>23</sup> Yòwánì adré tá kpà bàtísimò fe Ayìnónà na, ànyì Sàlímà làga, yí dré tá adrélẹ kònàlẹ tò dhi sè. Móndí ì adré tá lile akódhi véna gò, dré adrézó bàtísimò fe àyì dré.

<sup>24</sup> Angyá ko, à ru tá rẹ Yòwánì bhẹle bǎdzó na dhi ko.

<sup>25</sup> Kítú àlo dhi, Yòwánì nì lebèbhá ì kídho tá adrélẹ tà kayí àyì kòfalésè Yúdà mvá àlo dhi be, tà adrézó móndí kì temvé dhi nì tà dri.

<sup>26</sup> Dì ì dré lizo Yòwánì véna tàá drá dhi: «Rábbì, dhya mì dré tá adrézó ába Yòròdánè nì ta'á na gò mí dré tà nì nì longózó dhi adré kpà ína bàtísimò fe. Dì nyànomvá dhi, móndyá wáyi dhi ì adré lile vélána.»

<sup>27</sup> Dì Yòwánì logó dhi: «Dhya àlo kitswá tà àlo kisú bwà ko, Gíká kòfè tà nda drá nì ko dhi.

<sup>28</sup> Amì kì tàndì, mì yi ma tǎrà'a ngádra 'á dhi: «Ma Mèsíyà 'ì ko. Dì, Gíká amù ma alile drìdrì akódhi nda kandrà.»

<sup>29</sup> Dhya adrélẹpi tòkó mo dhi, tòkó líyí 'ì. Dì, tòkó líyí nda nì arúpi adré ína áyi totó ànyì làga, adrélẹ akódhi nì yi. Kòyi akódhi nì kúlí dre dhi, adré lenzélẹ tò. Dì ma ró dhi, má adré lenzélẹ kònìni, ìndì áma kólénzẹ nda kàdrì lavulé.

<sup>30</sup> Adré leá dhi, akódhi nì tà kàdré lile drìdrì, di, mána kàdré agòlẹ bvólẹ ro.»

### *Dhya apfòlepi bhù lésè dhi*

<sup>31</sup> «Dhya apfòlepi kurú lésè dhi, mónnyá wáyi dhi i drìle. Di, dhya apfòlepi bvò kònìdhi lésè dhi ína móndí bvò àdhya 'i. Akódhi nda adré tà bvò àdhya ki ta kòdhya. Dhya apfòlepi bhù lésè nda mónnyá wáyi dhi i drìle.

<sup>32</sup> Akódhi adré tà í dré nòle mì sè ìndì í dré yìle bíbhálé sè dhi ki longó kòdhya. Di, dhya àlo adré tà akódhi dré adrélé longólé nda ki ka'ì ko.

<sup>33</sup> Dhya tà longólé nda ki ka'ilepi dhi adré tadhá dhi, Gìká adré tà bàti ta.

<sup>34</sup> Tàko ko, dhya Gìká dré amùle nda adré Gìká ni kúlí ta kòdhya. Angyá ko, Gìká fè akódhi gale áyi Tirí sè bǐ.

<sup>35</sup> Gìká Atá adré áyi Mvágó ni le. Tayí kpà tà títi dhi i akódhi drígá.

<sup>36</sup> Dhya ángùdhi adrélépi Mvágó nda ni ka'ì dhi, akódhi nda lídrì kóná vésè kólyá dhi íbe. Di, dhya adrélépi Mvágó nda ni ga dhi kitswá ína lídrì nda ni kisú ko. Be ró dhi, Gìká ni kombà ni adré akódhi dri nyo.»

## 4

### *Yésu tà tà Sàmàríyà tòkó àlo dhi be*

<sup>1-3</sup> Fàrìsáyò ì yi tá tàle dhi, Yésu adré tá móndí bǐ dhi ki 'o atsálé áyi lebèbhá i ró, adrézó kpà bàtìsimò fe àyi dré, ìndì adré tá 'òá kònìni Yòwànì àdhya ni lavú. (Tà bàti ró dhi, Yésu ni tàndì adré tá bàtìsimò fe àyi dré nì ko. Be ró dhi, akódhi ni lebèbhá ì adré tá fèá àyi.) Di Yésu kòyi tà adrélé tàle áyi tà dri nda dre dhi, dré

angázó bvò Yùdáyà àdhya lésè gò, láti do gòzo bvò Gàliláyà àdhya na.

<sup>4</sup> Adré tá leá dhi, akódhi kòlavú bvò Sàmàríyà àdhya 'ásè.

<sup>5</sup> Di dré lizo tsàle bhàandre àlo Sàmàríyà le, rú zìle Sìkàrà dhi na, ànyi amvú Yàkóbhò dré tá fèle àyi mvá Yòséfà dré dhi làga.

<sup>6</sup> Kóro Yàkóbhò àdhya tá kònàle be. Yésu dré landèle atsí dré dhi sè dhi, dré tsàzo lirílé ànyi kóro nda làga, ànyiànyi kítú rírí sè.

<sup>7</sup> Di Sàmàríyà tòkó àlo dhi dré alizo yí ko gò, Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí afè má dré yí mvùle.»

<sup>8</sup> (Akódhi ni lebèbhá ì lè tá bhàandre na, kitswálé ngá gí àyi dré nyàle.)

<sup>9</sup> Di Sàmàríyà tòkó nda gò tàá akódhi dré dhi: «Mí kàdré kó Yúdà mvá 'i dhi, mí adré di yí zi mvùle ma, Sàmàríyà tòko ró ni tí ngíníngíni ró?» (Akódhi tà tá kònìni tàko ko, Yúdà ànzi ì adré gà ru su Sàmàríyà íbe ko.)

<sup>10</sup> Di Yésu logó drá dhi: «Mí kònì tá kó rè tà Gìká dré adrélé fèle mí dré dhi be, ìndì dhya adrélépi yí zi mí tí dhi be dhi, kònò mí ni tá yí zi má tí gò, má dré yí adrélépi lídrì fe dhi ni fèzo mí dré.»

<sup>11</sup> Tòkó nda tà drá dhi: «Mírì, mi ngá yí akózó dhi àko, ìndì kóro alú lavulé. Mí ni yí adrélépi lídrì fe nda ni kisú ángwà?»

<sup>12</sup> Mí adré kisùá dhi, mi mína kàdrì àma kí tábhí Yàkóbhò ni lavú? Akódhi nda tayí kóro kònìdhi àma dré nì. Akódhi ni tàndì mvu tá yí kònwa, tùmání ànzi ni íbe, ìndì kà'wá ni íbe.»



13 Di Yésu logó drá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi yí kònìdhi ni mvu dhi, yí lovó ni go akódhi ni 'o tódhyá.

14 Di, dhya ángùdhi yí má dré dra fèle í dré dhi ni mvùlepi dhi, yí lovó kitswá gòle véle akódhi ni 'o ko. Bàti, yí má dré dra fèle akódhi dré nda ni atsá akódhi léna kidrì adrélépi sèle ko ìndì adrélépi lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni fe dhi ró.»

15 Di tòkó nda tà drá dhi: «Mírì, mí afè má dré yí nda kòdhyá, yí lovó kògòró véle áma 'o ko, ìndì má kògòró véle alìle yí ko kònwa ko.»

16 Yésu tà drá dhi: «Mí lì ámi agó ni azí, mì kàgòró túmání kònwa.»

17 Tòkó nda logó drá dhi: «Ma agó àko.» Di Yésu tà drá dhi: «Mí tà kyá tàle dhi, mi agó àko dhi.

18 Angyá ko, mi tá àgo íbe nzi, ìndì agó mí dré adrézó ába ándrò ni, mína 'i ko. Tà mí dré tàle nda, tà bàti 'i.»

19 Di tòkó nda tà drá dhi: «Mírì, má adré nòá dhi, mi pròfétà 'i.

20 Ama kí tábhí ì adré tá Gìká ni lindrì bha kòngó kònìdhi dri. Di, àmi Yúdà ànzì ró dhi i, mì adré tàá dhi, àrà adrézó Gìká ni lindrì bha dhi ngbà 'í Yèrúsalmà na.»

21 Di Yésu logó drá dhi: «Tòkó, mí ka'í vo rè áma kúlí ká! Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, mì gò véle Gìká Atá ni lindrì bha kòngó kònìdhi dri yà, kó ngalè Yèrúsalmà na yà dhi ko.

22 Àmi, Sàmàríyà ro ni i, mì adré àmìkya Gìká ni lindrì bha akódhi ni nì àko ró. Di, àma Yúdà ànzì ró dhi i, mà adré àmakya Gìká mà dré nìle

be dhi ni lindrì bha kòdhya. Angyá ko, tà adrézó móndí ki tidrí dhi angá Yúdà ànzi i vélésè.

<sup>23</sup> Lókyá adré alìle, atsá kpà dre, móndyá adrébhá Giká Atá ni lindrì bha bàti dhi ki lindrì ni ni bha Tírí na, ìndì tà bàti na. Tàko ko, Giká Atá adré móndyá adrébhá áyi lindrì bha kònìni dhi ki nda kòdhya.

<sup>24</sup> Giká Tírí 'i. Adré di lèá dhi, móndyá adrébhá akódhi ni lindrì bha dhi ì kàdré lindrì ni ni bha Tírí na ìndì tà bàti na.»

<sup>25</sup> Tòkó nda gò tàá drá dhi: «Má nì tàle dhi, Mèsíyà adré alìle dhi be. A adré kpà akódhi ni rú zi Krísto. Akódhi kàtsá dre dhi, a ni tà títi dhi ki àndu ngi àma dré.»

<sup>26</sup> Di Yésu dré tàzoá drá dhi: «Ma adrélépi tà ta mí be ni, ma akódhi nda 'i.»

### *Yésu ni lebèbhá ì agò akódhi vélé*

<sup>27</sup> Gbã lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré agòzo gò, àyi ki líndrí dré gàzo, ì dré akódhi ni kisúlé adrérà'a tà ta tòkó àlo be dhi sè. Di, tágba kònìni dhi, àyi ki àlo lizí tá ko tàle dhi «Mí adré àdho nda?» ya, kó ngalè «Mì adré tà ta akódhi be àdho tà sè?» ya dhi.

<sup>28</sup> Di tòkó nda dré áyi lídrí adrézó yí akó ásà dhi ni tayízó gò, gòzo bhàandre nda na, tàá móndyá kònàle dhi ì dré dhi:

<sup>29</sup> «Mì alì agó tà títi má dré 'òle dhi ki tàlepi má dré dhi ni no! Kònò akódhi nda tsì Mèsíyà 'i ko?»

<sup>30</sup> Di àyi nda ì dré apfòzo bhàandre nda lésè adrélé alìle Yésu vélé.

<sup>31</sup> Lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré akódhi ni ti lizízó tàzoá dhi: «Rábbi, mí kònya ngá wà!»

<sup>32</sup> Di, akódhi logó àyi dré dhi: «Ma mána ngá nyàle mì dré nìle ko dhi íbe.»

<sup>33</sup> Di akódhi ni lebèbhá nda ì dré kidhózó adréle lizíá àyi kòfalésè dhi: «Kònò móndí atsa ngá adzí akódhi dré nyàle dre?»

<sup>34</sup> Di Yésu tà àyi dré dhi: «Áma mányàngá ína adrema tà dhya áma amùlepi dhi dré adréle lèle má kò'o dhi ki 'o, adrézó akódhi ni àzí 'o akíle títi dhi 'i.

<sup>35</sup> Mì adré zakó tàá dhi: <Tayí rè dhu mbă su kitswázó lanya akónà amvú i 'ásè.> Di, má adré tàá àmi dré dhi: Mì kòtingá mì adréle amvú ki no wà! Lanya ka àyi 'ásè kitswálé akónàle dhi dre.

<sup>36</sup> Ndìndì nyànomvá dhi, dhya adrélepi lanya akónà dhi adré àyi landè nya. Adré kpà lò'wa lokó lídrì kóná vèsè kólyá dhi dré, kitswálé dhya adrélepi kòrì ri dhi, ìndì dhya adrélepi lanya akónà dhi be dhi ì kàdréro lenzélé túmání be dhi bvó.

<sup>37</sup> Tògyakúlí adrélepi tàá dhi <Dhya àlo adré kòrì ri gò, àzya ni dré adrézó lokóá> dhi, tà bàti 'i.

<sup>38</sup> Má mù àmi adréle lanya mì dré àzí 'òzo ásà ko dhi ni akónà. Móndí àruka ì 'o tá àzí nda landèzo àyi gò, mì dré adrézó àyi ki landè nya.»

*Móndí zyandre Sàmàrìyà ro dhi ì ka'i Yésu*

<sup>39</sup> Di móndí zyandre Sàmàrìyà ro angábhá bhàandre nda lésè dhi ì dré Yésu ni ka'izo, tà tòkó nda dré tàle akódhi ni tà dri dhi sè. Angyá

ko, tòkó nda tà tá dhi: «Akódhi tà má dré tà títi má dré 'òle dhi i.»

<sup>40</sup> Di àyi nda ì kàtsá Yésu vélé dre dhi, ì dré akódhi ni ti lizízó, ì kàdréro rè dhu túmánì àyi ìbe. Di akódhi dré adrézó kònàle kítú rì.

<sup>41</sup> Gò mómí àruka zyandre dhi ì dré kpà akódhi ni ka'izo, kúlí dré tàle àyi dré dhi i sè.

<sup>42</sup> Ayi nda ì dré tàzoá tòkó nda dré dhi: «Mà adré vélé akódhi ni ka'ì ngbà 'í tà mí dré tàle akódhi ni tà dri dhi sè ko. Tàko ko, mà yi vélé akódhi ni kúlí àma ki tàndi ki bíbhálé sè. Mà nǐ tàle dhi, akódhi nda dhya adrélépi mómnyá bvò àdhya ki tidrí dhi 'i bàti dhi be.»

### *Yésu tidrí dhya kàdrì dhi ni mváagó*

<sup>43</sup> Kítú rì nda i àmvolésè dhi, Yésu dré àrà nda ni tayízó gò, lizo bvò Gàliláyà àdhya na.

<sup>44</sup> Akódhi ni tàndi tà tá dhi: «À bhà gà pròfétà ni lindrì akódhi ni tàndi ni bvò 'a ko na.»

<sup>45</sup> Di, tágba kònìni dhi, akódhi kòtsa Gàliláyà na dre dhi, mómnyá kònàle dhi ì dré akódhi ni ka'izo dòle àyi kòfalé dóro. Angyá ko, ì lè tá kpà Yèrusalémà na gwányá Pásikà àdhya ni tà sè gò, ì dré tà títi akódhi dré tá 'òle kònàle dhi ki nòzo.

<sup>46</sup> Di Yésu dré gòzo tódhyá lile Kána, Gàliláyà le dhi na, àrà dré tá yǐ ladzázó atsálé vínò ro lána dhi na. Kònàle dhi, dhya kàdrì àlo adrélépi Rómà ki òpì ni tà 'o dhi tá be. Akódhi nda ni mváagó tá drà ro Kàpàrànwúmà na.

<sup>47</sup> Di kòyi tàle dhi, Yésu angá tá Yùdáyà lésè agòle Gàliláyà le dhi dre dhi, dré lizo vélána akódhi ni ti lizí, kòlìró Kàpàrànwúmà na áyi

mváagó adrélépi dràdrà mǐle nda ni tídrí be dhi bvó.

<sup>48</sup> Yésu tà drá dhi: «Mì kitswá àmikya áma ka'í bwà ko, mì kàdré tà líndrígá ró adrèbhá Gíká ni rìnyí tadhá dhi kǐ no ko dhi!»

<sup>49</sup> Dhya kàdrì nda tà drá dhi: «Mírì, mí alì áma mvá dré dràrà ko dhi 'á wà!»

<sup>50</sup> Dì Yésu logó drá dhi: «Mí nzi mí bhàna. Àmi mvá adrí dre!»

Dì dhya nda dré kúlí Yésu dré tàle nda ni ka'izo gò, ngàzo nzìle.

<sup>51</sup> Dré tá adrérà'a láti 'á dhi, akódhi ni màrábà ì dré arázó atsálé vélá tàá drá dhi: «Àmi mvá adrí dre!»

<sup>52</sup> Dì dré àyi kǐ lizízó ngalè áyi mvá nda ni rúbhá atsá tá dóro lókyá ángùdhi sè ya dhi. Ì dré logózóá drá dhi: «Rúbhá àtsí nda nga rúásà agyá, sàà àlo kítú rírì àmvolésè dhi sè.»

<sup>53</sup> Dì atá ni nda dré nìzoá tàle dhi, lókyá nda tá lókyá Yésu dré tàzo í dré dhi «Àmi mvá adrí dre» dhi 'i dhi be. Dì akódhi ì mónyá wǎyi akódhi ni dzó lé dhi íbe dhi ì dré Yésu ni ka'izo.

<sup>54</sup> Kòrìdhi, tà líndrígá ró Yésu dré 'òle áyi angama Yùdáyà lésè alìle Gàlìláyà le dhi àmvolésè dhi ni rǐ 'i.\*

## 5

### *Yésu tídrí mèrèkpè agó àlo dhi*

<sup>1</sup> Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo lile Yèrúsalémà na, Yúdà ànzi kǐ gwányá kǐ àlo ni tà sè.

\* 4:54 4:54 A kònò Yòwání 2:11.

<sup>2</sup> Bhàandre nda 'á, ànyi zèribàti adrélé zìle Kábilígyà kya ró dhi làga dhi, yí àlo ledélé bómà tíni, adrélé rú zìle Eberè ti sè Bètèzàtà dhi be. Yí nda làgàsè kúrú dhi, à ledé tá àrà dzó kògbo tíni dhi ì nzi.

<sup>3</sup> Kònàle dhi, dràbhá zyandre lavulé dhi ì adré tá ayilé. Ayi kòfalé dhi tá mì kùdúkùdu ì, mèrèkpè ì, tsàle móndí pá be àbvò ro dhi íbe.\*

<sup>5</sup> Ayi nda ì kòfalé dhi, agó àlo ayilépi drà be kóná nyadhi-alo-drì-mudrí-drì-nzi-drì-na dhi tá be.

<sup>6</sup> Yésu kònò akódhi nda adrérà'a ayilé kònàle dre dhi, dré nìzoá tàle dhi, akódhi ayí tá drà be vwàvwà ro dhi be. Di dré tàzoá drá dhi: «Mí lè adrélé?»

<sup>7</sup> Di dràbhá nda logó drá dhi: «Mírì, dhya àlo kitswálépi áma ledé bwà dhi yókódhó. Angyá ko, lókyá yí dré adrérà'a ru kàgbá dhi 'á dhi, dhya àlo kitswálépi áma do bhèle yí na má kàdríró ásà dhi yó. Má kàdré 'òle sìle dhi, dhya àzya adré lavulé sìle má kandrána.»

<sup>8</sup> Di Yésu tà drá dhi: «Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí kidhó atsí to!»

<sup>9</sup> Gbã kòdhwa, agó nda dré adrízó. Dré áyi kíndri dòzo gò kidhózó adrélé atsí to.

Kítú tà nda dré ru 'òzo dhi tá sàbátù 'ì.

<sup>10</sup> Di Yúdà ànzì kì kàdrì ì dré agó adrilépi nda ni nòzo gò, ì dré tàzoá drá dhi: «Ándrò kònìdhi,

---

\* **5:3 5:3-4** Wáràgà Giká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adré kúlí kòni kì kisú kònwa ko: [f adré tá yí ni ru kàgbàma letè. 4 Angyá ko, lókyá àruka ì sè dhi, Mírì ni ángéló adré tá asilé yí nda ni kàgbá. Dràbhá sìlepi zyà drìdrì yí kàgbálé nda na dhi, adré tá adrilé áyi drà lésè, tágba drà nda kàdré ngíni ya dhi.]

sàbátù 'i. Ama ki tátrítrí kúlí adré ámi kíndri dòma sàbátù tú dhi ni logá.»

<sup>11</sup> Di, akódhi logó àyi dré dhi: «Dhya áma tidrílépi dhi tà má dré dhi: <Mí do ámi kíndri, ìndì mí to atsí.>»

<sup>12</sup> I gò liziá tíá dhi: «Àdhi tà mí dré dhi, mí kòdo ámi kíndri, ìndì mí kòto atsí dhi nì?»

<sup>13</sup> Di, agó adrílépi nda nì ína ngalè dhya áyi tidrílépi nda àdhi 'i ya dhi ko. Tàko ko, Yésu lavú tá mómú zyandre kònàle dhi i kòfalésè lyà.

<sup>14</sup> Amvolásà dhi, Yésu dré agó nda ni kisúzó tépelò na gò, tàzoá drá dhi: «Mí nò rè ká! Mí adrí nyànomvá dre. Adré di làá dhi, mí kòtayí tàkonzì 'òma, tà kòkóròko lavúlé dhi kàtsáro mí rú ko dhi bvó.»

<sup>15</sup> Gò agó nda dré ngàzo lìle longóá Yúdà ànzì ki kàdrì i dré dhi, Yésu tidrí tá i nì.

*Yésu tadhá ngádra 'á dhi, i Gìká ni Mvágó 'i dhi*

<sup>16</sup> Di Yúdà ànzì ki kàdrì nda i dré dhèzo adrélé Yésu ni mǐ pfo, dré tá adrélé tà nda ki 'o sàbátù tú dhi sè.

<sup>17</sup> Di, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Áma Atá adré ngbú adrélé àzì 'o atsálé ándrò kònìdhi. Di ma ró dhi, má adré kpà àzì 'o.»

<sup>18</sup> Di kúlí nda sè dhi, Yúdà ànzì ki kàdrì nda i dré gòzo véle adrélé láti nda, kitswázó akódhi ni pfu dràle dhi bvó. Tàko ko, akódhi adré tá ngbà 'í tòlí sàbátù àdhya ni ño kòdhya ko. Adré tá kpà Gìká ni zi áyi tàndì ni Atá ro, adrézó áyi bha adrélé díri Gìká be.

<sup>19</sup> Di Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Gìká ni Mvágó kitswá tà àlo

'o áyi drì sè bwà ko. Adré ngbà 'í tà áyi Atá dré adrélé 'òle gò í dré adrézó noá dhi ki 'o kòdhyà. Tà ángùdhi Gìkà Atá dré adrélé 'òle dhi, akódhi ni Mvágó adré kókpà 'òá kònìni.

<sup>20</sup> Tàko ko, Gìkà Atá adré áyi Mvágó ni le gò, adrézó tà tíí í dré adrélé 'òle dhi ki tadhá drá. Tà bàti ró dhi, a ni tà kàdrì dra tà kòdhi ki lavúbhá dhi ki tadhá áyi Mvágó nda dré 'òle gò, àmi ki líndrì dré gázo ásà bhwäbhwa.

<sup>21</sup> Angyá ko, ngóró Gìkà Atá dré adrélé mómí dràbhá dre dhi ki tingá dràdrà lésè adrézó lídrì fe àyi dré dhi tíni dhi, akódhi ni Mvágó adré kókpà lídrì fe dhyà ángùdhi í dré adrézó leá fèle drá dhi dré.

<sup>22</sup> Kòdhi íbe dhi, Gìkà Atá adré dhyà àlo ni tàbvó ta ko. Be ró dhi, tayí ìna rìnyí wáyi adrézó mómí ki tàbvó ta dhi áyi Mvágó drígá.

<sup>23</sup> 'O kònìni kitswálé mómíyá wáyi dhi ì kàdréró áyi Mvágó nda ni líndrì bha, ngóró ì dré adrélé áyi tàndi ni líndrì bha dhi tíni. Dhyà ángùdhi adrélépi Gìkà ni Mvágó ni líndrì bha ko dhi, adré kókpà Gìkà Atá akódhi ni amùlepi dhi ni líndrì bha ko.

<sup>24</sup> Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhyà ángùdhi adrélépi áma kúlí yi gò adrézó dhyà áma amùlepi dhi ni ka"i dhi, akódhi nda lídrì kóná vésè kólyá dhi íbe. Gìkà kitswá tà bha akódhi nda dri ko. Be ró dhi, akódhi nda apfò dràdrà lésè afilé lídrì le dre.

<sup>25</sup> Má adré tà bàti ta àmi dré: Lókyá adré alìle, atsá kpà dre, mómíyá dràbhá dre dhi ki Gìkà ni Mvágó ni kúlí yi. Di àyi dra akódhi nda ni kúlí yibhá dhi ki adrí.



26 Tàko ko, ngóro Giká Atá dré adréle rinyí adrézó lídrì fe dhi ìbe áyi tàndi léna dhi tìni dhi, fè kpà rinyí adrézó lídrì fe nda áyi Mvágó dré adrézó ába í léna.

27 Fè kókpà rinyí adrézó móndí kì tàbvó ta dhi áyi Mvágó nda dré, akódhi dré adréle Móndí ni Mvá 'i dhi sè.

28 Lè àmi kì líndrí kàdré gàle tà kòdhi sè ko. Angyá ko, lókyá adrélepi alìle dhi sè dhi, móndyá wáyi dràbhá dre gò ì dré adrézó ayilé mógó ì 'ásè dhi kì Giká ni Mvágó ni kúlí yi gò,

29 ì dré topfòzo mógó nda ì lésè. Ayi tà dóro 'obhá dhi kì nga dràdrà 'ásè adréle. Di, àyi tà kònzì 'obhá dhi kì àyikya nga dràdrà 'ásè, Giká kòbhàró tà àyi dri be dhi bvó.

30 Má kítswá mána tà àlo 'o áma drì sè ko. Má adré ngbà 'í tàbvó ta ngóro má dré adréle yìle Giká vélésè dhi tìni. Di tàbvó má dré adréle tàle nda gyágya. Tàko ko, má adré tà má dré adréle lèle dhi kì nda 'òle kòdhya ko. Be ró dhi, má adré mána tà dhya áma amùlepi dhi dré adréle lèle dhi kì nda 'òle kòdhya.»

### *Tà adrébhá Yésu ni tà longó dhi ì*

31 «Kònò má kàdré tá áma tàndi ni tà longó ma dhi, áma kúlí kítswá tá adré lanzìlanzi ko.

32 Di, dhya àzya adré áma tà longó ni. Má nì tàle dhi, tà dré adréle longolé áma tà dri dhi, tà bàti 'i dhi be.

33 Mì mù tá móndí ì lile Yòwànì véna àmi, di tà dré longolé áma tà dri dhi tá tà bàti 'i.

34 Má adré mána áma totó tà mǒndí ì dré adrélé longólé áma tà dri dhi dri ko. Di, má adré tà kòdhi ni ta, mì kòkitswáró adrílé ásà be dhi bvó.

35 Yòwánì nda tá tálà adrélépi kòle, adrélépi ngá kazá mǒndí ì dré dhi 'i. Di mì ka'ì tá lenzélé akódhi ni ngádra nda 'á lókyá tsà sè.

36 Di, ma mána tà kàdrì àruka adrébhá áma tà longó dóro lavúlé Yòwánì àdhya rúsè dhi ìbe. Tà nda ì, tà áma Atá dré afèle má dré 'òle akílé títi dhi 'i. Tà má dré adrélé 'òle nda ì adré áma tà longó, adrézó tadhá dhi, Gìká Atá amù ma nì.

37 Kòdhi ìbe dhi, Gìká Atá áma amùlepi nda adré kpà ína áma tà longó. Mì yi tàdzí akódhi ni kúlí ko. Mì nò kpà tàdzí akódhi ni mǐbhalé ko.

38 Mì adré kpà akódhi ni kúlí líkí àmì léna ko. Tàko ko, mì adré àmìkya dhya dré amùle dhi ni ka'ì ko.

39 Mì adré tà títi tísìle Gìká ni Kúlí na dhi kí àndu nda nìle kòdhya. Angyá ko, mì adré kisúá dhi, mì ni lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú Kúlí nda sè. Di Kúlí nda kòdhi adré áma tà longó nì.

40 Tágba kònìni dhi, mì lè àmìkya alìle má vélé lídrì kisú ko!

41 Má adré mána rúku nda kisúlé mǒndí ì vélèsè ko.

42 Di, má nì àmì be. Má nì, àmì Gìká ni lèle àko àmì kí togó na dhi be.

43 Má alì mána áma Atá ni rú sè gò, mì dré áma ka'izo dòle àmì kòfalé ko. Di, dhya àzya kàdré alìle áyi tàndi ni rú sè dhi, mì adré àmìkya akódhi nda ni ka'ì dòle dóro.

44 Mì adré rúku nda kisúlé àmì kòfalèsè. Di, mì adré àmìkya rúku adrélépi angálé Gìká àlo

kwákwá dhi vélésè dhi ni nda kisulé kòdhya ko. Mì ni di àmìkya áma ka'ì ngíningíni ró?

<sup>45</sup> Lè mì kòkisù ko tàle dhi, má ni àmi kí asíkì áma Atá tí ma dhi. Dhya dra àmi kí asíkilepi dhi, Mósè mì dré adrézó mǐ bha vélána dhi 'i.

<sup>46</sup> Kònò mì kàdré tá Mósè ni ka'ì bàti dhi, mì ni tá kpà adré áma ka'ì. Angyá ko, akódhi tisì tá áma tà kòdhya.

<sup>47</sup> Di mì adré kó tà dré tisìle nda ki ka'ì ko dhi, mì ni di àmìkya áma kúlí ka'ì ngíningíni ró?»

## 6

*Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhi i dré  
(A kònò kpà Mátáyò 14:13-21; Márokò 6:30-44;  
Lúka 9:10-17)*

<sup>1</sup> Amvolásà dhi, Yésu ì dré gòzo lebèbhá ni íbe Gàliláyà na gò, ì dré zyàzo tǎpǎriandre Gàliláyà àdhya ni ta'a na. (A adré kpà tǎpǎriandre nda ni rú zi, tǎpǎriandre Tìbèriyà àdhya.)\*

<sup>2</sup> Móndí zyandre lavulé dhi ì adré tá Yésu ni lebè, ì dré tá adrélé tà líndrìga ró dré adrélé 'òle adrézó dràbhá kí tidrí dhi kí no dhi sè.

<sup>3</sup> Di Yésu ì dré mbàzo lebèbhá ni íbe kòngó àlo drìna gò, ì dré lirízó.

<sup>4</sup> Yúdà ànzi kí gwányá Pásikà àdhya tá ànyi.

<sup>5</sup> Di Yésu kòtingá mǐ móndyá zyandre lavulé nda kí no adrérà'a alìle í vélé dre dhi, dré tǎzoá Filípò dré dhi: «Mà ni mǎpà kisú gǐle móndyá wǎyi kòni ì dré nyàle dhi ángolé?»

\* **6:1 6:1** Rú «Tìbèriyà» kònìdhi tá kpà rú bhàndre àlo tǎpǎriandre nda mǐle dhi àdhya 'i. A kònò Yòwànì 6:23.

6 Tà tá kònìni kitswázó Fílípò ni tà ka'ìka'ì tabhì. Tàko ko, nǐ tá ína tà í dré adrélé 'òle dhi be.

7 Di Fílípò logó drá dhi: «Tágba mà kàdré tá làfa lò'wa kámá-rǐ dhi íbe yà dhi, mà kitswá tá mápà gǐ móndyá àlo àlo títi ni i dré kitswálé ndìndì mvá tsà ni ni kisú nyàle dhi bwà ko.»†

8 Yésu ni lebèbhá ki àzya, Andréyà, Sìmónà Pétèró ni adrúpi tà drá dhi:

9 «Mvágó àlo kònwánò. Akódhi mápà ladhílé órezè sè dhi íbe nzi, ìndì kosyá íbe rǐ.‡ Di, ngá kòni ki àdho 'o móndyá zyandre kònìni ni i dré dhi?»

10 Di Yésu gò tàà áyi lebèbhá i dré dhi: «Mì 'o móndyá kòni i lirílé.» Arà nda 'á dhi, mbì tá bǐ. Di móndyá nda ì dré lirízó. Ago i tá ànyíànyì ngùlù-nzi.§

11 Di Yésu dré mápà nda ki adózó, àwoyà tàzo Gíká dré gò, lanzízóá móndyá títi nda i dré, ngóró ì dré tá lèle nyàle dhi tíni. Dré kpà kosyá nda ki lanzízó àyi dré kònìni.

12 Di àyi títi nda ì kònya pǐzo dre dhi, dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi: «Mì lokó àmbí ni, kórònyá ni àlo kàbíró ko.»

13 Di ì dré mápà nzi móndyá ì dré nyàle nda ki àmbí ki lokózó gàle kánzì mudrí-drǐ-rǐ dhi i sè bíbi.

† **6:7 6:7** A adré tá làfa lò'wa kònìdhi ni rú zi «dènári». Dènári àlo dhi tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzì 'òle kítú àlo sè dhi tí dhi 'i. Di làfa lò'wa kámá-rǐ kòni i tá làfa kàdrǐ 'i. ‡ **6:9 6:9** «Órezè» kònìdhi, mbì pǐò ni kára àlo sùlepi nyá tíni dhi 'i. § **6:10 6:10** A nà tá ngbà 'í ago adrébhá tá kònàle dhi i kòdhyà. A nà tá tòkò i ànzimvá íbe ko.

14 Di móndyá nda ì kònò tà líndrígá ró Yésu dré 'òle nda dre dhi, ì dré ngàzo adrélé tàà dhi: «Bàti, dhya kòdhi Prófétà adrélépi tá alìle bvò le dhi 'ì!»

15 Di Yésu kònò, ì adré tá 'òle alìle áyi bha ópí ro rĩnyí sè dhi dre dhi, dré gòzo áyi vu lyà, mbàle kalóma kòngó nda drĩna.

*Yésu to atsí tǎpǎriandre drĩsè*

*(A kònò kpà Mátáyò 14:22-33; Márokò 6:45-52)*

16 Ìndró kàndrì dre dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré ngàzo sile tǎpǎriandre làgana.

17 Ì kònò, ngá aní dre, ìndì Yésu atsó rè àyi véle ko dhi dre dhi, ì dré tombàzo bwátù na gò, kidhólé adrélé zyàle tǎpǎriandre ni ta'á na, kitswálé lile Kàpàrànwúmà na.

18 Lyǎandre adré tá v̄ile tǎpǎriandre nda mi gò, yĩ dré adrézó ru kǎgbǎ.

19 Di ì kòlì vwàle ànyíanyi kílóméterè nzi yà, ngalè nzi-drì-àlo yà dhi dre dhi, ì dré Yésu ni nòzo adrérà'a atsí to tǎpǎriandre drĩsè, adrézó alìle àyi véle. Gò tirì dré àyi ki 'òzo lavúlé.

20 Di, Yésu dré ìna tàzoá àyi dré dhi: «Ma 'ì! Mì ro ngá ko!»

21 Ì adré tá akódhi ni le dòle bwátù na. Di gbǎ lókyá nda sè dhi, ì dré tsàzo tǎpǎriandre nda ni ta'á na, àrà ì dré tá adrézó lile dhi na.

*Móndí zyandre dhi ì ndà Yésu*

22 Kítú bvóá dhi sè dhi, móndyá zyandre tayílé ta'á lésè nda ì dré nòzoá dhi, Yésu ni lebèbhá ì tombà tá bwátù àlo dhi na lile àyi pátí. Ì n̄ tá

kpà tàle dhi, Yésu mbà tá ína bwátù nda na ko dhi be.

<sup>23</sup> Lókyá nda sè dhi, bwátù àruka angábhá bhàandre Tìbèríyà àdhya lésè dhi ì dré atsázó ànyì àrà mónnyá nda ì dré tá mápà nyàzo Mírì ni àwoyà tàma àmvolésè nda làga.

<sup>24</sup> Dì mónnyá zyandre nda ì kònò Yésu ì lebèbhá ni íbe dhi ì tá yó dhi dre dhi, ì dré tombàzo bwátù nda ì 'ásè gò, zyàle Kàpàrànwúmà na kitswálé Yésu ni nda.

### *Yésu mápà adrélépi lídrì fe dhi 'i*

<sup>25</sup> Dì ì kòkisú Yésu tǎpǎriandre nda ni ta'á na dre dhi, ì dré lizizóá tíá dhi: «Rábbi, mí atsá kònwa ángutú?»

<sup>26</sup> Yésu logó àyì dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì adré áma nda, mì dré tà líndrìga ró má dré 'òle dhi kì nòle dhi sè ko. Be ró dhi, mì adré àmikya áma nda, mì dré mápà nyàle pìzo ásà dhi sè.

<sup>27</sup> Dì, adré làá dhi, mì kàdré àzì 'o mánýàngá adrélépi ñwàle ñwanwà dhi sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya àzì 'o mánýàngá dra adrélépi kóná vésè kólyá dhi sè. Ma, Móndí ni Mvá, má ni mánýàngá nda ni fe àmi dré. Tàko ko, Gìká Atá lwà àyì àngì má rú tadházóá dhi, í ka'ì ma káyà dhi.»

<sup>28</sup> Dì ì lizí tíá dhi: «Lè mà kò'o àdho tà kòdhya kitswázó Gìká ni àzì 'o dhi?»

<sup>29</sup> Yésu logó àyì dré dhi: «Àzì Gìká dré adrélé lèle mì kò'o dhi, kònìdhi 'i: Mì kàdré dhya dré amùle dhi ni ka'ì.»

<sup>30</sup> Di ì gò lizíá tíá dhi: «Mí nì àdho tà líndríga ró dhi nì 'o kòdhya, mà kònòró gò ámi ka'izo? Mí nì àdho tà 'o?»

<sup>31</sup> Ama kí tábhí ì nya tá mánnà duku na. Ngóró tisìle Giká nì Kúlí na dhi tíni: «Akódhi fè mápà asílèpi bhù lésè dhi àyi dré nyàle.»\*

<sup>32</sup> Di Yésu tà àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mósè fè mápà asílèpi bhù lésè dhi àmi dré nì ko. Di, áma Atá adré ína mápà tàndi asílèpi bhù lésè dhi nì fe àmi dré nì.

<sup>33</sup> Tàko ko, mápà tàndi Giká dré adrélé fèle nda, dhya asílèpi bhù lésè adrélé lídrì fe móndyá bvò àdhya ì dré dhi 'i.»

<sup>34</sup> Di ì tà drá dhi: «Mírì, mí kàdré ngbú mápà kòdhi nì afè àma dré wà!»

<sup>35</sup> Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Ma mána mápà adrélépi lídrì fe dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi alìle má vélé dhi, tàbirí kitswá tàdzí gòle akódhi nì 'o ko. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dhi, yí lovó kitswá tàdzí gòle akódhi nì nde ko.

<sup>36</sup> Di, ngóró má dré tàle àmi dré dre dhi tíni dhi, tágba mì dré áma nòzo 'í dhi, mì ka'ì àmikya ma ko.

<sup>37</sup> Móndyá wáyi áma Atá dré adrélé afèle má dré dhi kí alì má vélé. Di dhya ángùdhi adrélépi alìle má vélé dhi, má kitswá tàdzí akódhi nì dro ko.

<sup>38</sup> Angyá ko, má así bhù lésè kitswálé tà má dré adrélé lèle dhi kí 'o kòdhya ko. Be ró dhi, má así mána tà dhya áma amùlepi dhi dré adrélé lèle dhi kí 'o kòdhya.

---

\* **6:31 6:31** A kònò Pfòma 16:4, 15; Longó ì 78:24.

<sup>39</sup> Dì tà dhya áma amùlepi nda dré adrélé lèle dhi, kònìdhi 'i: Adré làá dhi, má kòtayí dhya dré afèle má dré dhi kì àlo avìle ko. Adré kpà làá dhi, má kòtingá àyi nda ì títi dràdrà lésè kítú kùdù sè.

<sup>40</sup> Bàti, tà áma Atá dré adrélé lèle dhi, kònìdhi 'i: Adré làá dhi, dhya ángùdhi adrélépi áyi Mváagó nì no gò adrézó akódhi nì ka'í dhi, dhya nda kàdré lídrì kóná vésè kólyá dhi íbe. Dì má nì akódhi nì tingá dràdrà lésè kítú kùdù sè.»

<sup>41</sup> Dì Yúdà ànzi nda ì dré dhèzo adrélé Yésu nì ndri, dré tá tàle dhi «Ma mápà asilépi bhù lésè dhi 'i» dhi sè.

<sup>42</sup> Í adré tá tàá àyi kòfalésè dhi: «Kòdhi tsì Yésu, Yòséfà nì mvá 'i ko? Mà nì akódhi nì atá, andre nì be dhi be. Dì akódhi 'o ì ngìni adrélé tàá nyànomvá dhi, í asì bhù lésè dhi?»

<sup>43</sup> Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Mì tayí adrema làndrì ndri àmi kòfalésè dhi.

<sup>44</sup> Dhya àlo kitswá ína alìle má véle ko, áma Atá áma amùlepi dhi kàsé akódhi nì togó nì ko dhi. Dì má nì akódhi nda nì tingá dràdrà lésè kítú kùdù sè.

<sup>45</sup> Ngóró pròfétà ì dré tisìle Gìká nì Kúlí na dhi tíni: <Gìká nì àyi títi dhi kì tadhá.>† Dì dhya ángùdhi adrélépi Gìká Atá nì yi gò, adrézó tà dré adrélé tadhále dhi kì kisú dhi, akódhi nda adré alìle má véle.

<sup>46</sup> Kòdhi adré làá ko tàle dhi, dhya àlo nò Gìká Atá dhi. Ngbà 'í ma angálépi Gìká Atá nda vélésè dhi, má nò akódhi ma.

<sup>47</sup> Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi, akódhi nda lídrì kóná vésè

† 6:45 6:45 A kònò Èsáyà 54:13.



kólyá dhi íbe.

<sup>48</sup> Ma mápà adrélépi lídrì fe dhi 'i.

<sup>49</sup> Ami ki tábhí ì nya tá mánnà duku na gò, ì dré todràzo.

<sup>50</sup> Di, kònìdhi ína mápà asílépi bhù lésè dhi 'i. Dhya adrélépi nyàá dhi kitswá dràle ko.

<sup>51</sup> Ma mápà lídrì ro asílépi bhù lésè dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi mápà nda ni nya dhi, ni adré lídrì íbe kóná vèsè kólyá. Mápà nda kòdhi, áma rúbhá má dré dra fèle mónnyá bvò àdhya ì dré adrízó dhi 'i.»

<sup>52</sup> Di Yúdà ànzi nda ì dré ngàzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè, adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi ni kitswá áyi rúbhá afè àma dré nyàle ngíningíni ró?»

<sup>53</sup> Di Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì kònnya Móndí ni Mvá ni rúbhá ko, ìndì mì kòmvu akódhi ni kàrí ko dhi, mì kitswá àmikya adrélé lídrì íbe àmi léna ko.

<sup>54</sup> Dhya ángùdhi adrélépi áma rúbhá nya, adrézó kpà áma kàrí mvu dhi, akódhi nda lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. Di má ni akódhi ni tingá dràdrà lésè kítú kùdù sè.

<sup>55</sup> Tàko ko, áma rúbhá ngá tàndi adrélé nyàle dhi 'i, ìndì áma kàrí ngá tàndi adrélé mvùle dhi 'i.

<sup>56</sup> Dhya ángùdhi adrélépi áma rúbhá nya, adrézó kpà áma kàrí mvu dhi, akódhi nda adré adrélé má léna, ìndì má adré kpà adrélé akódhi léna.

<sup>57</sup> Ngóro áma Atá lídrì ro dhi dré áma amùle dhi tìni, ìndì ngóro má dré adrélé lídrì íbe akódhi

nda sè dhi tìni dhi, dhya ángùdhi adrélépi áma nya dhi ni adré kókpa lídrì ìbe má sè.

<sup>58</sup> Ma kònìdhi, mápà asílépi bhù lésè dhi 'i. Ami kì tábhí ì nya tá mánnà gò, ì dré todràzo. Di, dhya adrélépi mápà kònìdhi ni nya dhi ni ína adré lídrì ìbe kóná vèsè kólyá.»

<sup>59</sup> Yésu tà tá tà nda i Kàpàrànwúmà na, dré tá adrerà'a tà tadhá Yúdà ànzì kì lèsámò dzó na dhi 'á.

*Yésu ni lebhá bí dhi ì tayí akódhi*

<sup>60</sup> Di Yésu ni lebhá ì kòyi tà nda i dre dhi, àyi kì àruka bí dhi ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Tà dré adrélé tadhále kòdhi kòkòròko. Adhi ni kitswá yíá ka'ìle dhi nì?»

<sup>61</sup> Yésu dré nìzoá tàle dhi, àyi lebhá nda ì adré tá làndrì ndri tà nda sè dhi be gò, dré tàzoá àyi dré dhi: «Tà kòdhi adré tsì àmi kì 'o ledhéle nì bàti?»

<sup>62</sup> Mì ni di kisúá ngíni, lókyá mì dré dra Mòndí ni Mvá ni nòzo mbàrà'a àrà dré tá adrezó wáláká dhi léna dhi tú dhi?

<sup>63</sup> Gìká ni Tírì adré lídrì fe nì. Tà rúbhá àdhya adré ína tà àlo 'o ko. Kúlí má dré tàle àmi dré kòdhi ì kúlí Tírì àdhya 'i, ìndì kúlí adrébhá lídrì fe dhi 'i.

<sup>64</sup> Di, tágba kònìni dhi, mòndí àruka àmi kòfalé dhi ì ka'ì àyikya ma ko.» Yésu tà tá kònìni tàko ko, nì tá kínó lésè ngalè àdhibhá ì kitswá àyi ka'ì ko ya dhi be. Nì tá kpà, àdhi ni àyi lefè kàribhá ì drígá nì ya dhi be.

<sup>65</sup> Akódhi gò tàá dhi: «Tà kòdhi sè dhi, má tà tá àmi dré dhi, dhya àlo kitswá ína alìle má véle ko, áma Atá kòfè látì akódhi dré alìzo nì ko dhi.»

66 Kìdhólé lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá bǐ dhi ì dré akódhi ni tayízó gò, ì dré gòzo véle atsílé tùmǎní akódhi be ko.

67 Dì Yésu dré lizízóá áyi lebèbhá mudrí-drǐ-rǐ dhi ì tí dhi: «Àmi ró dhi, mì lè kókpà lèle àyíkya tǐni?»

68 Dì, Simónà Pétèró logó drá dhi: «Mírǐ, mà ni lǐ àdhi véna? Mì mína kúlí adrèbhá lídrǐ kóná vèsè kólyá dhi ni fe dhi íbe.

69 Ama, mà ka'í bàti, ìndì mà nǐ tàle dhi, mì Dhya lólo Gíká àdhya 'i dhi be.»

70 Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Má kipè zakó tsǐ àmi mudrí-drǐ-rǐ ni ì ma? Dì, tágba kònìni dhi, àmi kǐ àlo ína dzáborò 'i!»

71 Adré tá Yùdásì, Simónà Isìkàrìyótà ni mvá ni tà ta kòdhya. Tàko ko, akódhi nda, àyi mudrí-drǐ-rǐ nda kǐ àlo ró dhi, adré tá ína 'òle Yésu ni lefè kàribhá ì drǐgá dhi nì.

## 7

### *Yésu ni adrúpi ì ka'í akódhi ko*

1 Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo adrélé tatsilé bvò Gàlíláyà àdhya 'ásè. Adré tá lèá tatsilé bvò Yùdáyà àdhya 'ásè ko, Yùdà ànzì kǐ kàdrǐ kònàle dhi ì dré tá adrélé láti nda akódhi ni pfúzo dràle dhi sè.

2 Yùdà ànzì kǐ gwányá tàbèrènákolò kya atsá tá ànyi.\*

---

\* **7:2 7:2** Gwányá tàbèrènákolò kya kònìdhi ni lókyá 'á dhi, Yùdà ànzì ì adré tá tàbèrènákolò kǐ ledé wémà ì tǐni, adrézó lírílé àyi zàna, kǐtswálé àyi kǐ tábhí kǐ lavuma duku 'ásè dhi ni tà kǐsù dhi bvó. A kònò Lèvitikè 23:34-36; Dùtèrònómè 16:13.

<sup>3</sup> Di Yésu ni adrúpi ì dré tàzoá drá dhi: «Lè mí kònga kònwàsè lile Yùdáyà na, àmi lebhébhá wáyi dhi ì kònòró kpà tà líndrígá ró mí dré adrélé 'òle dhi ì be dhi bvó.

<sup>4</sup> Dhya àlo kàdré áyi le 'òle móndí ì dré nìle dhi, adré tà 'o lùzu ró ko. Mí dré adrélé tà nda kòdhi ki 'o dhi sè dhi, mí tadhá di rè mi móndyá wáyi dhi ì dré nòle!»

<sup>5</sup> Akódhi ni adrúpi nda ì tà tá kònìni tàko ko, ì adré tá ndìndì akódhi ni ka'ì ko.

<sup>6</sup> Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Lókyá mána kitswá rè ko. Di, àmi dré dhi, lókyá ángùdhi mì dré adrézó lèlè lile kònàle dhi ína dóro.

<sup>7</sup> Móndyá bvó kòndi àdhya ì kitswá togó kònzi bha àmi rú ko. Di, ì adré àyikya togó kònzi bha má rú, má dré adrélé tadhá ngádra 'á dhi, tà ì dré adrélé 'òle dhi ì kònzi dhi sè.

<sup>8</sup> Àmi, mì lè gwányá na. Má kitswá rè mána lile kònàle ko. Tàko ko, lókyá mána kitswá rè ko.»

<sup>9</sup> Kòtà tà nda dre dhi, dré gòzo adrélé Gàliláyà na.

*Yésu lè gwányá tàbèrènakolò kya na*

<sup>10</sup> Di, Yésu ni adrúpi ì kòlì gwányá nda na dre dhi, akódhi dré kpà ngàzo lile kònàle. Di, lè tá ngádra 'àsè ko. Be ró dhi, lè ína lùzu ró.

<sup>11</sup> Gwányá nda 'á dhi, Yúdà ànzi ki kàdrì ì adré tá akódhi ni nda, adrézó lizíá dhi: «Dhya kòdhi ángwà?»

<sup>12</sup> Móndí zyandre kònàle dhi ì kòfalé dhi, à adré tá ngùrùngùrù ta akódhi ni tà sè. Ayi ki àruka ì adré tá tàá dhi: «Akódhi móndí dóro 'i.» Aruka ni ì adré kó tàá dhi: «Kóko, adré ína móndí zyandre dhi ki lití.»

13 Di, dhya àlo adrè tá tà ta akódhi ni tà dri ngádra 'á ko, ì dré tá adrélé tíí Yúdà ànzì kì kàdrì kì ro dhi sè.

14 Gwányá nda kòtsa kítógá ni na dre dhi, Yésu dré lizo tépelò na gò, kidhólé adrélé tà tadhá.

15 Yúdà ànzì ì adrè tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòdhi ndà kó tà nìle ko dhi, kisú dì tògyá adrézó Gìká ni tà ni kònìni dhi ngìni?»

16 Di Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Tà má dré adrélé tadhálé kòdhi ì, tà mána 'i ko. Be ró dhi, tà nda ì angá àyikya Gìká áma amùlepi dhi vélésè.

17 Dhya ángùdhi adrélépi tà Gìká dré adrélé lèle dhi kì nda 'òle dhi, akódhi nda ni nǎ ngalè tà má dré adrélé tadhálé nda ì angá Gìká vélésè yà, kó ngalè áma tàndì vélésè yà dhi.

18 Dhya adrélépi tà adrébhá angálé áyi tàndì drílésè dhi kì tà ta dhi, adrè rúku nda kisúlé áyi tàndì dré. Di, dhya adrélépi dhya áyi amùlepi dhi ni rúku nda bhàle dhi, adrè ína tà bàti ta. Tà àlo kinzò ro akódhi léna dhi yókódhó.

19 Mósè fè tá tsì tátrírí kúlí àmi dré ko? Di, dhya àlo àmi kòfalé dhi adrè tà tátrírí kúlí nda dré adrélé tàle dhi kì 'o ko. Mì adrè àmikya láti nda kitswázó áma pfu dràle àdho tà sè?»

20 Di mónnyá zyandre nda ì logó drá dhi: «Mì tirí kònzi íbe mí léna! Adhi adrè láti nda kitswázó àmi pfu dràle dhi nì?»

21 Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má 'o ngbà 'í tà líndrìga ró àlo dhi sàbátù tú gò, àmi tíí dhi kì líndrì dré adrézó gàle ásà.

22 Di, àmi ró dhi, mì adré kókpà àzì 'o sàbátù tú. Tàko ko, Mósè fè àmi dré tólí adrézó àmi ki ànziàgo ki lwa gò, mì dré adrézó àyi ki lwa, gba kàdré sàbátù tú yà dhi. (Tà bàti ró dhi, tólí nda angá tá Mósè vélèsè ko. Be ró dhi, angá ína àma ki tábhí i vélèsè drìdrì Mósè ni lókyá kandrà.)

23 Di mì kàdré àmi ki ànziàgo ki lwa sàbátù tú kitswázó Mósè ni tátrítrí kúlí líkí dhi, àmi ki togó adré di aswálé má rú, má dré agó àlo dhi ni tidrìlé wáyi sàbátù tú dhi sè àdho tà sè?

24 Lè mì kàdré móndí ki tàbvó ta ngbà 'í tà adrélé nòle mǐ sè dhi i sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmíkya tàbvó ta gyágya.»

### *Yésu Mèsíyà 'i bàti?*

25 Lókyá nda sè dhi, móndyá Yèrúsalémà 'a dhi ki àruka ì adré tá tàá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòdhi tsǐ dhya àma ki kàdrì ì dré adrézó látì nda pfùzoá dràle dhi 'i ko?

26 Di, mì nò rè ká! Akódhi adré tà ta ngádra 'á gò, ì dré adrézó tà àlo ta drá ko! Ì nǐ àyíkya tàle dhi, akódhi Mèsíyà 'i bàti dhi be?

27 Di, lókyá Mèsíyà dré dra atsázó dhi sè dhi, dhya àlo kitswá àrà dré angázó lásà dhi ni ni ko. Mà nǐ àmakya àrà dhya kòdhi dré angázó lásà dhi be.»

28 Di Yésu dré rè dhu adrérà'a tà tadhá tépelò na dhi 'á dhi, dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: «Mì nǐ tsǐ ma be? Mì nǐ àrà má dré angázó lásà dhi be? Má alì mána áma drì sè ko. Di, dhya áma amùlepi dhi adré ngbú adrélé tà bàti ta. Mì nǐ àmíkya akódhi ko.

29 Di, má nì mána akódhi be. Tàko ko, má angá akódhi vélésè, ìndì akódhi amù ma nì.»

30 Gò Yúdà ànzì kì kàdrì ì dré ngàzo adrélé láti nda kitswázó akódhi nì ru. Di, àyì kì àlo so drígá akódhi rú ko, lókyá nì dré tá rè kitswálé ko dhi sè.

31 Di, móndyá zyandre nda ì kòfalé dhi, móndí bǐ dhi ì dré akódhi nì ka'izo. Ƴ adré tá tàá dhi: «Lókyá Mèsíyà dré dra atsázó dhi sè dhi, akódhi nì tsì tà líndrígá ró dhi kì 'o dhya kòdhi àdhya kì lavú?»

*Fàrìsáyò ì mù móndí ì kitswálé Yésu nì ru*

32 Fàrìsáyò ì dré móndyá zyandre nda kì yǐzo adrérà'a ngùrùngùrù ta Yésu nì tà dri dhi 'í. Di àyì tùmǎní kòwánà kàdrì íbe dhi, ì dré tépelò líkíbhá kì àruka kì mùzo kitswálé akódhi nì ru.

33 Gò Yésu dré tàzoá dhi: «Ma dhu rè tùmǎní àmì íbe lókyá tsà sè. Amvolásà dhi, má nì go lile dhya áma amùlepi dhi véna.

34 Mì nì áma nda gò, mì dré àmíkya kitswázó áma kisú ko. Angyá ko, mì kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko.»

35 Di Yúdà ànzì kì kàdrì nda ì dré lizízoá àyì kòfalésè dhi: «Dhya kòdhi adré 'òle lile ángolé, mà dré kitswázó akódhi nì kisú bwà ko dhi? A nì lí Giríkì kì bvò Yúdà ànzì ì dré ayízó dhi ì 'ásè, kitswálé Giríkì kì tadhá?

36 Adré leá tàle ngíni dré adrérà'a tàá dhi: «Mì nì áma nda gò, mì dré àmíkya kitswázó áma kisú ko,» ìndì «Mì kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko» dhi?»

*Ƴandre adrélépi lídrì fe dhi*

<sup>37</sup> Gwányá nda ni kítú kùdù, adrélépi kàdrì kítú àruka títi nda ki lavú dhi sè dhi, Yésu dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: «Dhya àlo kàdré yí lovó íbe dhi, akódhi kàlì má véle adrélé yí mvu wà.

<sup>38</sup> Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi, yíandre adrélépi lídrì fe dhi ni adí apfòle akódhi ni togó lésè, ngóro Gíká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni.»†

<sup>39</sup> Kòdhi Yésu adré tá Tírí Lólo móndyá áyi ka'íbhá dhi ì dré adrélé 'òle kisúlé dhi ni tà ta kòdhya. Tàko ko, Tírí Lólo nda atsá tá rè ko, Yésu dré tá rè file áyi mìlanzìlanzì na ko dhi sè.

*Móndí ì lanzí ru Yésu ni tà sè*

<sup>40</sup> Móndyá zyandre nda ì kòyi Yésu ni kúlí nda ì dre dhi, àyi ki àruka ì dré adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi Pròfétà 'ì bàti!»

<sup>41</sup> Àruka ni ì adré tá tàá dhi: «Akódhi Mèsíyà 'ì!» Dì, àruka ni ì adré kó àyikya tàá dhi: «Mèsíyà ni kitswá tsì angálé Gálíláyà lésè?»

<sup>42</sup> Gíká ni Kúlí adré zakó tsì tàá dhi, Mèsíyà ni angá ópí Dàwídì ni sùrú lésè, ìndì Bètèlémè, bhàandre Dàwídì dré angázó lásà dhi lésè!»‡

<sup>43</sup> Dì móndyá zyandre nda ì dré ru lanzízó Yésu ni tà sè.

<sup>44</sup> Àyi ki àruka ì adré tá lèá dhi, à kòru akódhi. Dì, dhya àlo so drígá akódhi rú ko.

*Yúdà ànzì ki kàdrì ì 'o àyi ki togó tombálé Yésu rú*

<sup>45</sup> Gò tépelò likíbhá nda ì dré gòzo kòwánà kàdrì ì véna Fàrísáyò íbe. Dì àyi nda ì dré lizízóá

† 7:38 7:38 A kònò Ezèkyélè 47:1; Zàkàriyà 14:8. ‡ 7:42 7:42 A kònò 2 Sàmùwélè 7:12; Míkè 5:2.



àyì tí dhi: «Mì adrì dhya kòdhi agòzo ába ko àdho tà sè?»

<sup>46</sup> Dì tépelò líkíbhá nda ì logó dhi: «Dhya àlo adrélépi tà ta dhya kòdhi àdhya tìni dhi tàdží yókódhó.»

<sup>47</sup> Dì Fàrìsáyò nda ì gò lizíá àyi tí dhi: «Mì tayí kókpa àmi akódhi nda dré litílé dre?»

<sup>48</sup> Dhya àlo Yúdà ànzi kì kàdrì ì kòfalé yà, kó ngalè Fàrìsáyò ì kòfalé yà akódhi ni ka'ilepi dhi tsì be?

<sup>49</sup> Kóko! Dì, mónyá zyandre kòdhi ì nì àyikya Mósè ni tátrítrí kúlí ko. Gìká ni tátrítrí àyi dri!»

<sup>50</sup> Fàrìsáyò nda ì kòfalé dhi, Nìkòdémò atú lìlepi Yésu véna ngátsi sè dhi tá be. Dì akódhi dré tàzoá àyi dré dhi:

<sup>51</sup> «Àma kì tátrítrí kúlí ka'í tsì tà bhàle dhya àlo dri akódhi ni yi àko ró, ìndì tà dré 'òle dhi ni ni àko ró dhi 'í?»

<sup>52</sup> Dì ì logó drá dhi: «Mì kókpa móndí angálépi Gàlìláyà lésè dhi 'í? Mí vwa rè tà Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi ì ká. Mí ni nòá dhi, pròfétà àlo angálépi Gàlìláyà lésè dhi yókódhó.»

<sup>53</sup> Gò àyi àlo àlo títi dhi ì dré ngàzo nzìle àyi bhà'ásè. §

## 8

### *Tòkó àlo rùle múná tà 'orà'a dhi*

<sup>1</sup> Dì Yésu dré lizo mbàle kòngó Olívè fa kya drìna.

---

§ 7:53 7:53 Wárágà àruka Gìká ni Kúlí tìsizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adrè Yòwánì 7:53-8:11 dhi ni kìsú ko.

<sup>2</sup> Ngá kòwa dre dhi, dré gòzo lile tépelò na gò, mónnyá wáyi dhi ì dré alizo ru kimó akódhi làga. Akódhi dré lirízó gò kidhólé adrélé àyi kì tadhá.

<sup>3</sup> Di tátrítrí kúlí tadhábhá ì Fàrìsáyò ìbe dhi, ì dré tòkó àlo dhi ì adrizo alizo bháá mónnyá wáyi ì kandrá. Ì ru tá akódhi nda adrérà'a múná tà 'o agó àlo dhi be.

<sup>4</sup> Di ì dré tazoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, à kì tòkó kònìdhi adrérà'a múná tà 'o agó àlo be dhi 'á.

<sup>5</sup> Mósè fè tá tòlí tátrítrí kúlí na tazoá àma dré dhi, mà kàdré tòkó tà 'obhá kònìni dhi kì lebhé todràle kírà sè. Di mí adré mína taa tà kòdhi sè ngìni?»

<sup>6</sup> Ì lizí tá akódhi kònìni kítswázó akódhi ì tabhì litilé, ì kòkítswáró akódhi ì asíkì be dhi bvó. Di, Yésu dré ìna tandizo gò, kidhólé adrélé ngá tisì drígambílí sè kìnì mi.

<sup>7</sup> Ì dré rè dhu adrérà'a akódhi ì lizí dhi 'á dhi, dré ngàzo áyi totó gò, taa àyi dré dhi: «Dhya tàkonzì 'òlepi tàdzí ko dhi kàdré àmi kòfalé be dhi, akódhi nda kòkidhó rè zyà tòkó kònìdhi ì lebhélé kírà sè dhi nì.»

<sup>8</sup> Di dré gòzo tódhyá tandìle adrélé ngá tisì kìnì mi.

<sup>9</sup> Di ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré ngàzo topfòle àlo àlo kidhólé màlìga ì rú, Yésu kì tayí tòkó nda adrélépi áyi totó akódhi kandrá dhi be.

<sup>10</sup> Di Yésu dré ngàzo áyi totó lizíá tíá dhi: «Tòkó, àyi nda ì ángwà? Dhya àlo tà bhàlepi mí dri dhi yókódhó?»

<sup>11</sup> Akódhi logó dhi: «Mírì, dhya àlo yó.» Di Yésu tà drá dhi: «Má bhà kókpà tà mí dri ko. Di mí lè,

ìndì kidhólé nyànomvá dhi, mí kògò véle tàkonzì 'o ko.»]\*

*Yésu ngádra bvò àdhya 'i*

12 Yésu dré gòzo tàá mónnyá zyandre i dré dhi: «Ma ngádra adrélépi ngá kazá mónnyá bvò àdhya i dré dhi 'i. Dhya ángudhi adrélépi áma lebè dhi kitswá tàdzí atsilé tínimvá na ko. Be ró dhi, a ni adré ngádra lídrì àdhya íbe.»

13 Dì, Fàrìsáyò ì dré ngàzo tàá drá dhi: «Mí adré mána ámi tàndi ni tà longó mi. Tà mí dré adrélé tàle dhi i, tà bàti 'i ko.»

14 Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Gba má dré adrézó áma tàndi ni tà longó dhi, tà má dré adrélé tàle dhi i, tà bàti 'i. Tàko ko, má nǐ, má angá ángolésè ya, ìndì má adré lile ángolé ya dhi be. Dì, mì nǐ àmikya ngalè má angá ángolésè ya, kó ngalè má adré lile ángolé ya dhi ko.

15 Mì adré àmikya áma tàbvó ta ngóro mónnyá bvò kòndi àdhya ì dré adrélé tàle dhi tìni. Dì, má adré mána dhya àlo ni tàbvó ta ko.

16 Kònò má kàdré tá tàbvó ta dhi, tàbvó má dré kitswálé tàle nda ni tá adré gyăgya. Angyá ko, má adré tà àlo 'o kalóma ko. Be ró dhi, áma Atá áma amùlepi dhi tùmání má be.

17 A tìsì tá àmi kì tàndi kì tatrítrí kúlí na tàle dhi, móndí rǐ tà nobhá mì sè dhi ì kàdré tà àlo dhi ni longó kòdhya dhi, tà ì dré adrélé longolé nda, tà bàti 'i.†

---

\* **8:11 8:11** A kònò tà àndu ngìle Yòwàní 7:53 na dhi. † **8:17 8:17** A kònò Dùtèrònómè 17:6; 19:15.

18 Ma, má adré áma tàndi ni tà longó. Kòdhi ìbe dhi, áma Atá áma amùlepi dhi adré kókpà áma tà longó.»

19 Di ì lizí tíá dhi: «Ámi Atá ángwà?» Yésu gò logóá àyi dré dhi: «Mì nǐ ma àdhi 'i yà dhi ko, ìndì mì nǐ áma Atá àdhi 'i yà dhi ko. Kònò mì kònǐ tá ma be dhi, mì ni tá kpà áma Atá ni ni.»

20 Yésu tà tá kúlí nda ì, dré tá adrérà'a tà tadhá tépelò na, ànyi àrà adrézó ngá fèle Gìká dré dhi kì líkí dhi làga dhi 'á. Di, dhya àlo ru tá akódhi ko, lókyá ni dré tá rè kitswálé ko dhi sè.

*Yésu dhya Gìká Atá dré amùle dhi 'i*

21 Yésu dré gòzo tàá àyi dré dhi: «Má adré 'òle lile. Mì ni áma nda gò, mì dré àmikya todràzo àmi kì tàkonzì na. Mì kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko.»

22 Di Yúdà ànzì ì lizí àyi kòfalésè dhi: «Akódhi adré 'òle áyi pfu dràle? Kòdhi vo tà dré adrézó tàá dhi: <Mì kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko> dhi 'i?»

23 Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì angá àmikya bvò kòndi lésè. Di, má angá mána kurú lésè. Ámi móndí bvò kòndi àdhya 'i. Di, ma mána móndí bvò kòndi àdhya 'i ko.

24 Asà dhi, má tà tá àmi dré dhi, mì ni todrà àmi kì tàkonzì na. Tàko ko, mì kòka'i, ma Dhya adrélépi be dhi 'i ko dhi, mì ni dra todrà àmi kì tàkonzì na.»‡

25 Di ì lizí tíá dhi: «Mì mína àdhi 'i?» Yésu gò logóá àyi dré dhi: «Ma dhya má dré adrézó tàá kíno lésè dhi, ma akódhi 'i nda 'i.

‡ 8:24 8:24 A kònò Pfòma 3:14-15.

26 Ma dhu rè tà íbe bí tàle àmi kí tà dri. Ma kpà tà íbe bí tàle àmi kí tàbvó tàzo. Di, dhya áma amùlepi dhi adré ngbú adréle tà bàti ta. Má adré ngbà 'í tà má dré yìle akódhi nda vélésè dhi kí ta móndyá bvò kòndi àdhya i dré kòdhya.»

27 Di, ì nì tá ko tàle dhi, Yésu adré tá áyi Atá ni tà ta kòdhya dhi.

28 Di Yésu gò tàà àyi dré dhi: «Lókyá mì dré dra ma, Móndí ni Mvá ni tingázó kuru dhi sè dhi, mì ni nìá tàle dhi, ma Dhya adrélepi be nda 'i dhi be. Mì ni kpà nìá tàle dhi, má adré tà àlo 'o áma drì sè ko dhi be. Di, má adré ngbà 'í tà áma Atá dré tadhále má dré dhi kí ta kòdhya.

29 Dhya áma amùlepi dhi túmání má be. Tayí ma kalóma ko. Angyá ko, má adré ngbú tà akódhi ni togó dré adrézó kiníle ásà dhi kí 'o kòdhya.»

30 Di Yésu dré tá adrerà'a tà nda kí ta dhi 'á dhi, móndí bí dhi ì dré akódhi ni ka'izo.

### *Mì ni adré móndí trìle bàti dhi i ró*

31 Di Yésu dré tàzoá Yúdà ànzi áyi ka'ìbhá nda i dré dhi: «Mì kàdré tròle tà má dré adréle tadhále dhi i rú dhi, mì ni adré áma lebèbhá 'i bàti.

32 Di mì ni tà bàti ni gò, tà bàti nda dré àmi kí trìzo wáyi.»

33 I logó drá dhi: «Áma, áma Abàràma ni sùrú 'i. Mà atsá rè tàdzí dhya àlo ni màràbà ro ko. Di mí adré mína tàà dhi, à ni àma kí trì dhi ngíni?»

34 Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélepi tàkonzì 'o dhi, akódhi nda tàkonzì ni màràbà 'i.

35 M̀arábà adré ína adrélé sùrú 'á nyo ko. Dì, m̀váagó adré ína adrélé sùrú 'á nyo.

36 Dì G̀íká nì M̀váagó kòtrì àmì dhi, m̀ì nì adré m̀ondí tr̀ìle bàti dhi ì ró.

37 Má ǹì tàle dhi, àmì Abàràrà m̀ì sùrú 'ì dhi be. Dì, m̀ì adré àmìkya láti nda k̀itwázó áma pfu dr̀ale, m̀ì dré adrélé áma k̀ulí ka'ì d̀òle àmì k̀ì togó na ko dhi sè.

38 Má adré m̀ána tà áma Atá dré tadhálé má dré dhi k̀ì ta kòdhya. Dì, m̀ì adré àmìkya tà m̀ì dré ỳìle àmì k̀ì atá vélésè dhi k̀ì 'o kòdhya.»

39 Ì gò logóá drá dhi: «Áma k̀ì atá, Abàràrà 'ì.» Dì Yésu tà àyì dré dhi: «M̀ì kàdré tá Abàràrà nì ànzì 'ì bàti dhi, kònò m̀ì nì tá adré tà Abàràrà dré 'òle dhi k̀ì 'o kòdhya.

40 Dì, nyànomvá dhi, m̀ì adré àmìkya láti nda k̀itwázó áma pfu dr̀ale, má dré tà bàti má dré ỳìle G̀íká vélésè dhi nì tàle àmì dré dhi sè. Abàràrà 'o tá ína tà làsú be kònìnì dhi ko.

41 Dì, m̀ì adré àmìkya tà 'o ngóró àmì k̀ì atá dré adrélé 'òle dhi t̀ìnì.» Dì ì logó drá dhi: «Áma, àma ànzì t̀ìle swà ro dhi 'ì ko! Áma k̀ì Atá, G̀íká 'ì kalóma.»

42 Yésu gò tàà àyì dré dhi: «G̀íká kàdré tá àmì k̀ì Atá 'ì bàti dhi, kònò m̀ì nì tá adré áma le. Angyá ko, má angá G̀íká vélésè gò, má dré adrézó kònwa akódhi nì rú sè. Má alì m̀ána áma drì sè ko. Be ró dhi, akódhi amù ma nì.

43 Tà má dré adrélé tàle kòdhi ì adré f̀ìle àmì dr̀ìna ko àdho tà sè? Ì adré f̀ìle ko, m̀ì dré k̀itwálé áma k̀ulí yì bwà ko dhi sè.

44 Àmì àmìkya àmì k̀ì atá Dzáborò nì ànzì 'ì. M̀ì adré àmì k̀ì atá nda nì lovó le 'òle

kòdhya. Kìdhólé kìdhoma lésè dhi, akódhi nda dhya adrélépi móndí kì tupfú todràle dhi 'i. Adré kpà tròle tà bàti rú ko, tà bàti dré adrélé akódhi léna àlomvá ko dhi sè. Dré adrérà'a kìnzò ta dhi 'á dhi, adré áyi tàndi ni ti ta kòdhya. Tàko ko, akódhi kìnzò líyí 'i, ìndi kìnzò ni atá 'i.

<sup>45</sup> Di, má dré mána adrélé tà bàti ta dhi sè dhi, mì adré áma ka'í ko.

<sup>46</sup> Ami kòfalé dhi, àdhi ni kitswá tsì tàkonzì àlo tadhá má rú dhi nì? Di má kàdré tà bàti ta kòdhya dhi, mì adré áma ka'í ko àdho tà sè?

<sup>47</sup> Dhya adrélépi Gìká àdhya ró dhi adré ína Gìká ni kúlí yi. Di, mì adré àmìkya áma kúlí yi ko, mì dré adrélé Gìká àdhya ró ko dhi sè.»

### *Yésu i Abàramà be dhi*

<sup>48</sup> Di Yúdà ànzi nda ì gò logóá drá dhi: «Mà adré zakó tàá kyá tàle dhi, mì mína Sàmàríyà agó 'i, ìndi mì tírí kònzì íbe mí léna dhi!»

<sup>49</sup> Di Yésu logó àyi dré dhi: «Tírí kònzì má léna yókódhó. Be ró dhi, má adré mána lindrì fe áma Atá dré. Di, mì adré àmìkya kanyò fe má dré.

<sup>50</sup> Má adré mìlanzìlanzì nda kiséle áma tàndi dré ko. Di, dhya adrélépi mìlanzìlanzì le fèle má dré dhi be. Akódhi nda kpà dhya adrélépi tàbvó ta gyágya dhi 'i.

<sup>51</sup> Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma kúlí ka'í 'òle dhi kitswá tàdzí dràle ko!»

<sup>52</sup> Di Yúdà ànzi nda ì gò tàá drá dhi: «Nyànomvá, mà nì tàle dhi, mì tírí kònzì íbe mí léna káyà dhi be! Abàramà drà dre. Pròfétà ì todrà kókpà dre. Di, mí adré mína tàá dhi, dhya

adrélépi ámi kúlí ka'ì 'òle dhi kitswá tàdzí dràle ko.

<sup>53</sup> Mí adré kisùá dhi, mi mína kàdrì àma ki atá Abàràrà nì lavú? Akódhi drà dre. Pròfétà ì todrà kókpà dre. Mí adré di kisùá dhi, mi tá mína àdhi 'ì?»

<sup>54</sup> Di Yésu gò logóá dhi: «Má kàdré tá mĩlanzĩlanzĩ nda kisulé áma tãndi dré dhi, kònò áma mĩlanzĩlanzĩ nda nì tá adré tà tàko ró. Di, áma Atá adré ína áma mĩ bha lanzile dhi nì. Akódhi nda, dhya mĩ dré adrézó tàá dhi, akódhi àmi ki Giká 'ì dhi 'ì.

<sup>55</sup> Mì nì àmikya akódhi ko. Di, má nì mána akódhi be. Kònò má kòtà tá dhi, má nì akódhi ko dhi, má nì tá adré kinzò líyí 'ì àmi tĩni. Di má nì akódhi be, ìndì má adré akódhi nì kúlí ka'ì 'òle.

<sup>56</sup> Àmi ki atá Abàràrà lenzé tá tò, dré tá kítú má dré alizo dhi nì nòle dhi sè. Akódhi nò kítú nda 'ì gò, dré lenzézó ásà.»

<sup>57</sup> Di Yúdà ànzì nda ì tà drá dhi: «Àmi kóná kòtsa kó rè nyadhi-rĩ-dri-mudrí ko dhi, mí 'o mi ngíni tàá dhi, mí nò Abàràrà 'ì dhi?»

<sup>58</sup> Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Abàràrà nì tirà ko dhi 'á dhi, ma tá mána be!»

<sup>59</sup> Di kúlí nda sè dhi, ì dré ngàzo kírà kudhú, kitswázó akódhi nì lebhé dràle ásà. Di, Yésu dré ína áyi zùzo gò, pfole lyà tépelò 'ásè.

## 9

### *Yésu tídrí agó àlo òle mĩ kùdúkùdu ró dhi*

<sup>1</sup> Yésu ì dré tá adrerà'a lile láti 'ásè dhi 'á dhi, akódhi dré mĩ bhèzo agó àlo òle mĩ kùdúkùdu ró dhi nì no.



<sup>2</sup> Dì akódhì nì lebèbhá ì dré lizízóá dhi: «Rábbì, àdhi 'o tàkonzì agó kònìdhi nì tìzo mǐ kùdúkùdu ró dhi nì? Akódhì 'o nì, kó ngalè akódhì nì tibhá ì 'o kó àyi?»

<sup>3</sup> Yésu logó dhi: «À ti akódhì kònìni akódhì nì tàkonzì sè yà, kó ngalè akódhì nì tibhá kì tàkonzì sè yà dhi ko. Be ró dhi, à ti akódhì kònìni, à kòkìtswáró tà Gìká dré adrélé lèlè 'òlè akódhì léna dhi nì no be dhi bvó.

<sup>4</sup> Adré leá dhi, mà kàdré dhya áma amùlepi dhi nì àzì 'o kítú dré adrérà'a be dhi 'á. Ngátsi adré ína alìle. Lókyá nda sè dhi, dhya àlo kitswá àzì 'o bwà ko.

<sup>5</sup> Má dré adrérà'a bvò kònìdhi lé dhi 'á dhi, ma ngádra adrélépi ngá kazá móndyá bvò àdhya ì dré dhi 'i.»

<sup>6</sup> Yésu kòtà tà nda dre dhi, dré tùsú fùzo kǐnì mi, kùrú anzwázó tùsú nda sè gò, agó mǐ kùdúkùdu ró nda nì mǐ ndryàzo ásà.

<sup>7</sup> Dré tàzóá drá dhi: «Mí lǐ ámi mǐ dzi yǐ ledélé rú zǐlè Sǐlòwámà dhi na.» (Rú Sǐlòwámà nda kòdhi adré leá tàlè dhi «Mùle dhi».) Dì agó nda dré lizo áyi mǐ dzi kònàlè gò, dré nzìzo adrélé ngá nobe.

<sup>8</sup> Dì akódhì nì bhàzǐ ì, tímání móndyá atú akódhì nì nobhá adrérà'a ngá zi dhi íbe dhi, ì dré ngàzo adrélé lizíá àyi kòfalèsè dhi: «Agó kònìdhi tsì dhya adrélépi tá lirílé adrélé ngá zi dhi 'i ko?»

<sup>9</sup> Ayì kì àruka ì dré adrézó tàá dhi: «Akódhì 'i.» Aruka nì ì adré kó tàá dhi: «Kóko. Akódhì 'i ko. Dì, sù akódhì tǐni.» Dì, agó nda dré ína adrézó tàá dhi: «Ma 'i!»

10 Di ì lizí tíá dhi: «Ámi mǐ nǐ di ru adrélé ngá no ngíningíni ró?»

11 Akódhi logó àyi dré dhi: «Agó rú zǐle Yésu dhi anzwá tá kùrú, áma mǐ ndryàzo ásà gò, tàzoá dhi, má kòlì áma mǐ dzi yǐ Sílòwámà àdhyà na. Di má kòlì áma mǐ dzi kònàle dre dhi, má dré ngàzo adrélé ngá no!»

12 I gò lizíá tíá dhi: «Agó kòdhi ángwà?» Gò logóá dhi: «Má nǐ ko.»

### *Fàrisáyò ì lizí tà agó adrélépi dhi tí*

13 Gò ì dré agó adrélépi tá mǐ kùdúkùdu ró nda ni drizo, lizo ába Fàrisáyò ì véna.

14 Kítú Yésu dré tá kùrú anzwázó gò, agó nda ni mǐ nǐzo dhi tá sàbátù 'i.

15 Di Fàrisáyò nda ì dré kpà lizízóá akódhi tí, ngalè akódhi ni mǐ nǐ tá ru adrélé ngá no ngíni ya dhi. Akódhi dré logózóá àyi dré dhi: «Agó àlo dhi ndryà tá áma mǐ kùrú sè. Di má kòdzì áma mǐ dre dhi, má dré kidhózó adrélé ngá no.»

16 Fàrisáyò nda ki àruka ì gò adrélé tàá dhi: «Dhya tà nda ni 'òlepi kòdhi angá ína Gíká vélésè ko. Tàko ko, adré sàbátù ni tòlì líkí ko.» Di, àruka ni ì adré kó tàá dhi: «Tàkonzì líyí kítswá ína tà líndrígá ró làsú be kònìni dhi ki 'o bwà ngíningíni ró?» Di ì dré ru lanzízó tà nda sè.

17 I dré gòzo lizíá agó adrélépi tá mǐ kùdúkùdu ró nda tí dhi: «Mí ró dhi, mí adré mína tàá agó ámi mǐ nǐlepi nda ni tà sè ngíni?» Akódhi logó dhi: «Akódhi nda pròfétà 'i.»

18 Di, Yúdà ànzì ki kàdrì nda ì ka'í tá rè ko tàle dhi, agó nda tá mǐ kùdúkùdu 'i gò, dré gòzo

adrélé ngá no dhi. Asà dhi, ì dré akódhi ni tibhá ki azizó gò,

<sup>19</sup> lizizóá àyi tí dhi: «Agó kònìdhi àmi ki mvá 'i? Mì adré tàá dhi, mì ti tá akódhi mǐ kùdúkùdu ró? Adré di ngá no nyànomvá ngínìngíni ró?»

<sup>20</sup> Di akódhi ni tibhá nda ì logó àyi dré dhi: «Mà nǐ tàle dhi, kònìdhi àma ki mvá 'i, ìndì apfò tá mǐ kùdúkùdu ró dhi be.

<sup>21</sup> Di, mà nǐ ngalè adré nyànomvá ngá no ngíni ya dhi ko. Mà nǐ kpà ngalè àdhi nǐ akódhi ni mǐ nǐ ya dhi ko. Mì kòlizi akódhi kòdhya. Atsá kàdrì dre. A ni kitswá áyi tándi ni tà ta bwà.»

<sup>22</sup> Akódhi ni tibhá nda ì tà tá kònìni, ì dré tá adréle Yúdà ànzi ki kàdrì ki ro dhi sè. Tàko ko, àyi nda ì yi tá ru tàzoá dhi, ì nǐ dhya ángùdhi adrélépi ka'íá tàle dhi, Yésu Mèsíyà 'i dhi ni dro àyi ki lísambò dzó lésè.

<sup>23</sup> Tà nda sè dhi, akódhi ni tibhá nda ì tà tá dhi: «Atsá kàdrì dre. Mì kòlizi akódhi kòdhya.»

<sup>24</sup> Di Fàrìsáyò nda ì dré gòzo tódhyá agó adrélépi tá mǐ kùdúkùdu ró nda ni azí gò, ì dré tàzoá drá dhi: «Mí fè lindrì Gíká dré. Mà nǐ tàle dhi, agó kòdhi tàkonzì líyí 'i dhi be.»

<sup>25</sup> Gò logóá dhi: «Akódhi nda kàdré ína tàkonzì líyí 'i bàti dhi, má nǐ ko. Má nǐ ngbà 'í tà àlo kònìdhi: Ma tá mǐ kùdúkùdu ró. Di, nyànomvá dhi, má adré ngá no!»

<sup>26</sup> Di ì gò liziá tíá dhi: «Akódhi nda 'o mi ngíni? Nǐ àmi mǐ ngíni?»

<sup>27</sup> Gò logóá àyi dré dhi: «Má tà tá àmi dré dre. Di, mì yi ma ko. Mì adré tà nda ni le yǐle tódhyá àdho tà sè? Mì adré kpà lèá atsálé akódhi ni

lebèbhá i ró?»

<sup>28</sup> Di ì dré akódhi ni dhàzo tàzoá dhi: «Mí mína dhya kòdhi ni lebèlepi 'i! Ama àmakya Mósè ni lebèbhá 'i!

<sup>29</sup> Mà nì tàle dhi, Giká tà tá tà Mósè be dhi be. Di, kàdré ína dhya kòdhi ni tà sè dhi, mà nì ngalè akódhi angá ángolésè ya dhi ko.»

<sup>30</sup> Di agó nda logó àyi dré dhi: «Tà kòdhi tà kitswálépi dhya ki líndrí tigá dhi 'i! Mí nì àmikya ngalè akódhi angá ángolésè ya dhi ko, tágba dré áma mǐ nzizo nì dhi!

<sup>31</sup> Mà nì tàle dhi, Giká adré tàkonzìbhá ki yi ko dhi be. Di, adré ína mónnyá adrébhá tròle áyi tà rú, adrébhá tà í dré adrélé lèle dhi ki 'o dhi ki yi kòdhya.

<sup>32</sup> A yi rè tàdzí ko tàle dhi, dhya àlo nǐ móndí tǐle mǐ kùdúkùdu ró dhi ni mǐ dhi.

<sup>33</sup> Kònò agó kòdhi kàngá tá Giká vélésè ko dhi, kitswá tá tà àlo 'o bwà ko.»

<sup>34</sup> Di ì logó drá dhi: «À ti mi trú tàkonzì na bàti! Mí 'o mi ngíni, adrélé àma ki tadhá dhi?» Di ì dré akódhi ni dròzo àyi ki lèsámbo dzó lésè.

<sup>35</sup> Yésu kòyi tàle dhi, ì dro tá agó nda dhi dre dhi, dré akódhi ni kisúzó gò, lizízóá tíá dhi: «Mí adré Móndí ni Mvá ni ka'í?»

<sup>36</sup> Agó nda logó dhi: «Mírì, má tà rè má dré, akódhi nda àdhi 'i ya dhi ká, má kòkitswá ró akódhi ni ka'í be dhi bvó.»

<sup>37</sup> Yésu tà drá dhi: «Mí nò akódhi dre. Akódhi dhya adrélepi tà ta mǐ be nì 'i.»

<sup>38</sup> Di agó nda tà drá dhi: «Mírì, má ka'í dre!» Gò dré adhézó àyi kórókó tǐtǐ Yésu kandrá, akódhi ni lindrì bhàzo.

*Adhibhá i mì kùdúkùdu 'i bàti?*

<sup>39</sup> Dì Yésu dré gòzo tàá dhi: «Má alì mána bvò kòndi lé kitswálé tàbvó kònìdhi ni ta: Má alì kitswálé dhya mì kùdúkùdu ró dhi ì kòkitswáró ngá no, ìndì dhya adrèbhá ngá no dhi ì kàtsáró mì kùdúkùdu ì ró.»

<sup>40</sup> Fàrisáyò àruka adrèbhá Yésu làga dhi ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré lizizóá tíá dhi: «Àma tsì kókpà mì kùdúkùdu 'i?»

<sup>41</sup> Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Kònò mì kàdré tá mì kùdúkùdu 'i bàti dhi, à kitswá tá tà bha àmi dri àmi ki tàkonzì ki tà sè ko. Dì, mì dré adrélé tàle dhi mì adré ngá no dhi sè dhi, àmi ki tàkonzì ì dhu rè àmi dri be.»

**10***Kábilígyà líkílépi ì kábilígyà ni íbe dhi*

<sup>1</sup> Yésu gò tàá dhi: «Má adrè tà bàti ta àmi dré: Dhya adrélépi file kábilígyà ki gírí na ti ni 'àsè ko, di, adrélépi ína file láti twá 'àsè dhi, akódhi nda kùgú 'i, ìndì ngá kārílépi 'i.

<sup>2</sup> Dì, dhya adrélépi file gírí nda ni ti 'àsè dhi, kábilígyà líkílépi 'i.

<sup>3</sup> Gírí ni ti líkílépi adrè ti nda ni nzi akódhi dré gò, kábilígyà ì dré adrézó akódhi ni kúlí yi. Akódhi adrè àyi tàndi ni kábilígyà ki azí àyi ki rú sè gò, adrézó àyi ki dri pfòzo àyi íbe kivì na.

<sup>4</sup> Kò'o àyi pfòle títi dre dhi, adrè dhèle àyi kandrá. Gò kábilígyà nda ì dré adrézó lile vása, ì dré kúlí ni ni nìle be dhi sè.

<sup>5</sup> Dì, kábilígyà nda ì kitswá tàdzí lile móndí twá ì dré nìle ko dhi vèsè ko. Be ró dhi, ì ni lapá ràle

akódhi nda kandrásè, ì dré kúlí ni ni nìle ko dhi sè.»

<sup>6</sup> Yésu tà tá tà nda àyi dré kúlí alaala sè. Di, tà dré adrélé tàle nda ki àndu fi ina àyi drina ko.

<sup>7</sup> Di Yésu dré gòzo tàá dhi: «Má adrè tà bàti ta àmi dré: Ma gírítì kábilígyà ì dré dhi 'i.

<sup>8</sup> Mòndyá wáyi alìbhá drìdrì má kandrá dhi ì tá kùgubhá 'i, ìndì káribhá 'i. Di, kábilígyà nda ì yi tá àyi ko.

<sup>9</sup> Ma gírítì 'i. Dhya ángùdhi adrélépi afílé má 'àsè dhi ni adrì. Akódhi nda ni adrè afílé, adrélé pfòle, adrélé kpà ngá kisú nyàle.

<sup>10</sup> Kùgú adrè ngbà 'í alìle kitswálé ngá kugù, kitswálé mómí ki tupfú todràle, ìndì kitswálé tà kizá. Di, má alì mána mómí ì kàdréró lídrì íbe, ìndì lídrì nda kògaró àyi léna gagá.

<sup>11</sup> Ma kábilígyà líkílépi dóro dhi 'i. Kábilígyà líkílépi dóro nda adrè áyi lídrì fe áyi kábilígyà ì dré.

<sup>12</sup> Di, kàdré dhya adrélépi ngbà 'í àzì 'o làfa sè dhi ni tà sè dhi, akódhi nda kábilígyà líkílépi 'i bàti ko. Kábilígyà nda ì kpà akódhi ni tàndì àdhya 'i ko. Akódhi kònò kàlagí adrérà'a alìle dhi, adrè ina kábilígyà nda ki tayí lapázó. Gò kàlagí nda dré adrézó kábilígyà nda ki turú, adrézó àyi ki lapé.

<sup>13</sup> Dhya nda adrè lapálé, dré adrélé ngbà 'í àzì 'o làfa sè dhi sè, ìndì dré adrélé kábilígyà nda ki tà kisù ko dhi sè.

<sup>14</sup> Ma kábilígyà líkílépi dóro dhi 'i. Má nì áma kábilígyà ì be, ìndì áma kábilígyà nda ì nì kpà ma be,

15 ngóró áma Atá dré áma nìle be dhi t́nì, ìndì má dré kpà áma Atá nì nìle be dhi t́nì. Má adré áma lídrì fe áma kábilígyà nda i dré.

16 Ma kókpà kábilígyà àruka adrèbhá gírì kònìdhi 'á ko dhi íbe. Adré lèá dhi, má kàdrì àyi nda i afízó àyi íbe be. Ì nì kpà áma kúlí yi gò, kábilígyà títí nda i dré adrézó pãrí àlo ró, àyi kì líkìlèpi dré kpà adrézó àlo kwákwá.

17 Áma Atá adré áma le tò, má dré adrélé áma lídrì fe kitswázó gòle dòá tódhyá dhi sè.

18 Dhya àlo kitswá áma lídrì tingá bwà ko. Dì, má adré mána fèá ngóró má dré adrélé lèle 'òle dhi t́nì. Ma rìnyí íbe kitswázó fèá, ìndì ma kpà rìnyí íbe kitswázó gòle dòá. Kòrìdhi, tòlì má dré kiséle áma Atá vélésè dhi 'i.»

19 Yésu nì kúlí nda i sè dhi, Yúdà ànzi i dré gòzo tódhyá ru lanzí.

20 Ayi kì àruka bí dhi i adré tá tàá dhi: «Akódhi tìrì kònzì íbe í léna! Ngá kizá akódhi nì drì dre! Mì adré akódhi nì yi àdho tà sè?»

21 Dì, àruka nì i adré kó tàá dhi: «Dhya adrélépi tìrì kònzì íbe í léna dhi adré ína kúlí ta kònìni ko. Tìrì kònzì nì kitswá tsì móndí mì kùdúkùdu ró dhi kì mì nzi bwà?»

### *Yúdà ànzi kì àruka i gá Yésu rè*

22 Lókyá kidhì àdhyà sè dhi, Yúdà ànzi i adré tá gwányá adrézó tépelò nì bhàma twá Gìká dré dhi nì tà kisù dhi nì 'o Yèrúsalemà na.

23 Dì Yésu dré tá adrerà'a atsilé tépelò nì kògbo zìle Sòlòmónò àdhyà ró dhi 'ásè dhi 'á dhi,

24 Yúdà ànzi i dré ru kimózó akódhi làgàsè kúrú gò, tàá drá dhi: «Mì nì tà kòdhi nì losó

vwàlè lókyá be ángopí? Mí kàdré Mèsíyà 'i bàti dhi, mí tà rè àma dré ngádra 'á ká.»

<sup>25</sup> Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Má tà tá tà nda àmi dré dre. Dì, mì ka'í àmikya ma ko. Tà líndrígá ró má dré adrélé 'òlè áma Atá nì rú sè dhi ì adrè tadhá ngádra 'á dhi, ma àdhi 'i ya dhi nì.

<sup>26</sup> Dì, mì ka'í àmikya ma ko, mì dré adrélé áma kábilígyà 'i ko dhi sè.

<sup>27</sup> Áma kábilígyà ì adrè áma kúlí yi. Má nì kpà àyi be gò, ì dré adrézó áma lebè.

<sup>28</sup> Má adrè lídrì kóná vésè kólyá dhi nì fe àyi dré gò, ì dré kitswázó tàdzí dràle ko. Dhya àlo kitswá kpà àyi kì topá má drígàsè bwà ko.

<sup>29</sup> Áma Atá àyi kì afèlèpi má dré dhi kàdrì ngá wáyi dhi kì lavú. Dì dhya àlo kitswá àyi kì topá áma Atá nda drígàsè bwà ko.

<sup>30</sup> Áma áma Atá be dhi ì àlo 'i.»

<sup>31</sup> Gò Yúdà ànzi nda ì dré gòzo tódhyá kírà kudhú kitswázó Yésu nì lebhé dràle ásà.

<sup>32</sup> Dì Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Má 'o tà líndrígá ró dóro bǐ angábhá áma Atá vélésè dhi ì àmi dré nòlè dhi 'í. Dì tà nda ì kòfalé dhi, mì adrè 'òlè áma lebhé kírà sè tà ángùdhi sè?»

<sup>33</sup> Dì Yúdà ànzi nda ì logó drá dhi: «Mà adrè ámi lebhé kírà sè tà dóro nda kì àlo sè ko. Be ró dhi, mà adrè àmakya ámi lebhé kírà sè, mí dré adrélé Giká nì lodhá dhi sè. Angyá ko, mì móndí ro nì, mí adrè mína ámi 'o adrélé Giká ro!»

<sup>34</sup> Dì Yésu logó àyi dré dhi: «À tsìsì zakó tsì àmi kì tátírítrí kúlí na dhi, Giká tà tá dhi: <Ámi gǐká 'i!>\*

---

\* **10:34 10:34** A kònò Longó ì 82:6.



<sup>35</sup> Mà nǐ tàle dhi, à kitswá tà àlo tisìle Gìká nì Kúlí na dhi nì bhe gàrà dri bwà ko dhi be. Dì Gìká kòzi kó mónnyá áyì Kúlí kisúbhá dhi ì gìká ì ró dhi,

<sup>36</sup> mì adré dì àmikya tàá dhi, má adré Gìká nì lodhá, má dré tàle dhi ma Gìká nì Mvágó 'ì dhi sè dhi ngíni? Tà bàti ró dhi, Gìká Atá nda bhà ma twá adrélé ína ró gò, áma amùzo bvò kònìdhi lé dhi nì.

<sup>37</sup> Má kàdré tà áma Atá dré adrélé 'òle dhi kì 'o kòdhya ko dhi, mì kòka'ì ma ko.

<sup>38</sup> Dì, má kàdré tà nda kì 'o 'í dhi, gba mì kàdré áma ka'ì ko yà dhi, mì kàdré tà líndrígá ró má dré adrélé 'òle nda kì ka'ì kòdhya, mì kònìró tàle dhi, áma Atá má léna, ìndì ma áma Atá léna dhi be.»

<sup>39</sup> Dì ì dré gòzo adrélé láti nda kitswázó akódhi nì ru. Dì, akódhi dré ína ngàzo pfòle lyà àyì kòfalésè.

<sup>40</sup> Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo lìle zyàle Yòròdánè nì ta'á na, àrà Yòwànì dré tá adrézó bàtísimò fe drìdrì dhi na. Dré adrézó kònàle gile lókyá be vwàvwà ro tsà gò,

<sup>41</sup> móndí zyandre dhi ì dré alìzo akódhi vélé. Ì adré tá tàá dhi: «Yòwànì 'o tá ína tà àlo líndrígá ró dhi ko. Dì, tà títi dré tá tàle agó kòdhi nì tà dri dhi ì tá tà bàti 'ì.»

<sup>42</sup> Dì móndí zyandre dhi ì dré Yésu nì ka'izo kònàle.

## 11

*Làzàró nì dràma*

<sup>1</sup> Agó àlo rú be Làzàrò dhi tá drà ro Bètàníyà na. Bètàníyà nda tá kpà bhà akódhi ni amvúpi i, Màríyà i Màrátà be dhi kya 'i.\*

<sup>2</sup> Màríyà nda kòdhi tá tòkó màlàsì dàlepi Mírì Yésu pá gò, pá ni ki atrizo áyi drìbhí sè dhi 'i.† Di adrúpi ni, Làzàrò nda tá drà ro.

<sup>3</sup> Gò akódhi ni amvúpi rì nda ì dré mómndí mùzo lile tàà Yésu dré dhi: «Mírì, ámi arúpi mí dré lèlè tò dhi drà ro.»

<sup>4</sup> Yésu kòyi rúbí nda dre dhi, dré tàzoá dhi: «Làzàrò ni drà kòdhi kitswá akódhi ni 'o dràle nyo ko. Be ró dhi, drà nda atsá ína akódhi rú Gíkà kòkisúró m̀lanzìlanzì ásà, ìndì kòbharó kpà áyi Mvágó ni mì lanzìle ásà be dhi bvó.»

<sup>5</sup> Yésu lè tá Màrátà i, amvúpi ni Màríyà be, ìndì Làzàrò be tò.

<sup>6</sup> Di, kòyi tàle dhi, Làzàrò nda tá drà ro dhi dre dhi, dré gòzo ína adrélé àrà í dré tá adrézó dhi na kítú rì.

<sup>7</sup> Gò dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi: «Mà kògò lile Yùdáyà na.»

<sup>8</sup> Di, akódhi ni lebèbhá nda ì tà drá dhi: «Rábbì, gí dhu rè ko, Yúdà ànzi ì dré tá adrézó láti nda kitswázó ámi lebhé dràle kírà sè dhi. Di, mí adré mína 'òle gòle kònàle?»

<sup>9</sup> Yésu logó àyi dré dhi: «Kítú adré kàle sáà mudrí-drì-rì ko? Dhya ángùdhi adrélépi atsilé kítú sè dhi adré dhèle ko, dré adrélé ngádra bvò kòndì àdhya ni no dhi sè.

<sup>10</sup> Di, kàdré ína atsilé ngátsi sè dhi, adré dhèle, dré adrélé ngádra àko í léna dhi sè.»

---

\* **11:1 11:1** A kònò Lúkà 10:38-42. † **11:2 11:2** A kònò Yòwani 12:1-8.

11 Kòtá tǎ nda dre dhi, dré gòzo tàà àyi dré dhi: «Àma ki arúpi Làzàrò ko ayí dre. Di, má adré mána lile akódhi ni toró.»

12 Di lebèbhá ni ì tǎ drá dhi: «Mírì, akódhi kàdré ayí ko dhi, a ni adrí.»

13 Ì adré tá àyikya kisùá dhi, Yésu adré tá Làzàrò ni ayí kòma ni tǎ ta kòdhya. Tákò, Yésu adré tá ína akódhi ni dràma ni tǎ ta kòdhya.

14 Di Yésu dré tàzoá àyi dré ngádra 'á dhi: «Làzàrò drà dre.

15 Di àmi ki tǎ sè dhi, má adré lenzélé má dré tá adréle kònale yó dhi sè, mì kòkitswáró áma ka'ì bàti be dhi byó. Mà kòlì di akódhi véna.»

16 Di Tòmá, adréle kpà rú zile Làtì dhi dré tàzoá Yésu ni lebèbhá àruka títi dhi ì dré dhi: «Mà kòlì kókpa be, mà kòdràró tùmání akódhi be!»

*Yésu dhya adrélepi móndí ki tingá dràdrà lésè dhi 'i, ìndì dhya adrélepi lídrì fe dhi 'i*

17 Yésu kòtsa Bètànyà na dre dhi, dré yìzoá tàle dhi, à bhà tá Làzàrò ayilé mógó na kitú su dre.

18 Bètànyà nda tá ànyi Yèrusalémà làga, ànyíànyi kilóméterè na.

19 Di Yúdà ànzi bí dhi ì alì tá Màràtá ì véle Màríyà be, kitswálé àyi ki togó tindrì àyi ki adrúpi ni dràdrà ni tǎ sè.

20 Di Màràtá kòyi tàle dhi, Yésu adré tá alile dhi dre dhi, dré ngàzo lile ru kisú ába. Di, Màríyà lírì tá ína adréle dzó na.

21 Màràtá dré tàzoá Yésu dré dhi: «Mírì, kònò mí kàdré tá kònwa be dhi, áma adrúpi kitswá tá dràle ko!

22 Di, ndìndì nyànomvá dhi, má nǐ tàle dhi, Gíká nǐ tà ángùdhi mí dré dra zǐle í tí dhi nǐ fe mí dré dhi be.»

23 Yésu tà drá dhi: «Ámi adrúpi nǐ angá dràdrà lésè.»

24 Di Màràtà logó drá dhi: «Má nǐ tàle dhi, a nǐ nga dràdrà 'ásè kítú kùdù móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhi tú dhi be.»

25 Di Yésu tà drá dhi: «Ma dhya adrélépi móndí kǐ tǐngá dràdrà lésè dhi 'i, ìndì dhya adrélépi lídrì fe àyi dré dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi, tágba kòdrà yà dhi, a nǐ adrí.

26 Kòdhi ìbe dhi, dhya ángùdhi adrélépi lídrì ìbe ìndì adrélépi áma ka'í dhi, kitswá tàdzí dràle kóná vésè kólyá ko. Mí ka'í tà kòdhi vélé?»

27 Di Màràtà logó drá dhi: «Àyíya, Mírì, má adré ka'íá dhi, mǐ Mèsíyà 'i, Gíká nǐ Mvágó 'i, ìndì dhya adrélépi tá alìle bvò le dhi 'i.»

28 Màràtà kòtà tà nda dre dhi, dré ngàzo lǐle áyi amvúpi Màríyà nǐ azí gò, tàzoá drá kòyàyà sè dhi: «Dhya tà tadhálépi dhi kònwánò. Adré ámi zi.»

29 Màríyà kòyi rúbí nda dre dhi, dré ngàzo mbèlè lǐle Yésu véna.

30 Yésu fǐ tá rè bhà nda na ko. Di, adré tá dhu rè àrà ì dré ru kisúzó Màràtà be dhi na.

31 Di Yúdà ànzì adrèbhá tá Màríyà làga dzó na adrélé akódhi nǐ togó tǐndrì nda, ì kònò akódhi ngarà'a pǐlè mbèlè dre dhi, ì dré kpà ngàzo akódhi nǐ lebè. Í adré tá àyikya kisùá dhi, adré lǐle ngòle mógó drǐna.

32 Màríyà kòtsa àrà Yésu dré tá adrézó dhi na akódhi nǐ no dre dhi, dré dhèzo akódhi pá gò, tàà

drá dhi: «Mírì, kònò mí kàdré tá kònwa be dhi, áma adrúpi kitswá tá dràle ko!»

<sup>33</sup> Dì Yésu kònò Màríyà nda ì adrérà'a ngòle tùmání Yúdà ànzi alìbhá ába dhi íbe dre dhi, akódhi ni togó dré ñòzo, adrélé lanzile tò.

<sup>34</sup> Dré lizizóá dhi: «Mì bhà akódhi ni rúbhá ángwà?» Ì logó drá dhi: «Mírì, mí alì nòá.»

<sup>35</sup> Yésu dré ngòzo.

<sup>36</sup> Dì Yúdà ànzi nda ì dré tàzoá dhi: «Mì nò rè dré akódhi ni lèle ngíni ya dhi ká!»

<sup>37</sup> Dì, móndí àruka àyì kòfalé dhi ì dré tàzoá dhi: «Dhya kòdhi nzi tá kó agó mì kùdúkùdu ró dhi ni mì 'í dhi, kitswá tá tsì tà 'o Làzàrò dré dràzo ko dhi bwà ko?»

### *Yésu tingá Làzàrò dràdrà lésè*

<sup>38</sup> Yésu ni togó dré gòzo tódhyá ñòle gò, dré lizo tsàle mógó na. Mógó nda tá gò 'i. A alí tá kírà kàdrì bhàle tiá.

<sup>39</sup> Dì Yésu dré tàzoá dhi: «Mì zi kírà tíàsà.» Dì, Màrátà, dhya dràlepi nda ni amvúpi tà drá dhi: «Mírì, kòndi tàdzí ni véle tò. Angyá ko, akódhi ayí mógó na kítú su dre!»

<sup>40</sup> Yésu logó drá dhi: «Má tà tá mí dré dhi, mí kòka'í dhi, mí ni Gìká ni mìlanzìlanzi no dhi ko?»

<sup>41</sup> Dì ì dré kírà nda ni zizo. Gò Yésu dré mì tingázó kurú na, tàzoá dhi: «Tátá, má adrè àwoyà ta mí dré, mí dré áma yìle dre dhi sè.

<sup>42</sup> Má nì, mí adrè ngbú adrélé áma yi dhi be. Dì, má tà mána tà kòdhi móndyá zyandre má làga kòni ki tà sè, ì kòkitswá ró ka'íá dhi, mí amù ma mì.»

<sup>43</sup> Kòtà tà nda dre dhi, dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: «Làzàrò, mí apfò kònalésè!»

44 Di dhya tá dràlepi nda dré ngàzo apfòle. A lambé tá drígá ni i, pá ni íbe kítá kàtswákàtswa dhi i sè, drì ni ni lambézó kítá àzya sè. Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì trì akódhi, tayízóá lile.»

*Yúdà ànzi ì yi ru kítswázó Yésu ni pfu dràle  
(A kònò kpà Mátáyò 26:1-5; Márokò 14:1-2;  
Lúkà 22:1-2)*

45 Di Yúdà ànzi alìbhá tá Màriyà véle nda ì kònò tà Yésu dré 'òle nda dre dhi, àyi ki àruka bí dhi ì dré akódhi ni ka'izo.

46 Di, àruka ni ì dré àyikya lizo Fàrìsáyò i véna, tà Yésu dré 'òle nda ni tití àyi dré.

47 Gò kòwánà kàdrì i Fàrìsáyò íbe dhi ì dré bhàgo kàdrì ki kimózó títi gò, ì dré tàzoá dhi: «Mà ni 'òá ngíni? Tàko ko, agó kòdhi adré véle tà líndrígá ró dhi ki 'o bí!

48 Mà kòtayí akódhi adrélé tà 'o kònìni dhi, mónnyá wáyì dhi ki akódhi ni ka'ì. Di Rómà ki kàdrì ki àma ki tépelò 'o pfùle, túmání àma ki sùrú íbe.»

49 Di, àyi ki àlo rú be Kàyáfà, adrélépi tá kòwánà ki kàdrì ro kóná kònàdhi sè dhi, dré ngàzo tàà àyi dré dhi: «Àmi, mì nì àmikya tà àlo ko!

50 Mì nì ko tàle dhi, dóro ni àmi dré dhi, dhya àlo dré dràle mónnyá wáyì i dré dhi, àmi ki sùrú wáyì dhi kòdràró nyo ko dhi?»

51 Akódhi tà tá tà nda áyi drì sè ko. Di, dré tá adrélé kòwánà ki kàdrì ro kóná nda sè dhi sè dhi, longó tá ína tà nda pròfétà àdhya tíni tàzoá dhi, Yésu ni dra Yúdà ànzi ki sùrú ni tà sè.

52 Di, kitswá tá ngbà 'í dràle sùrú nda ni tà sè ko, a ni kókpà dra kitswálé Gíká ni ànzi ayíbhá àrà títi i 'ásè dhi ki kimó adrélé sùrú àlo ró.

53 Di kidhólé kitú nda sè dhi, Yúdà ànzi ki kàdrì nda i dré ru yízo kitswázó Yésu ni pfu dràle.

54 Di ásà dhi, Yésu dré gòzo véle adrélé atsilé Yúdà ànzi i kòfalésè ngádra 'ásè ko. Di, dré ína lizo àrà ànyi duku làga dhi na, bhàandre rú zìle Èfàràyímà dhi na gò, i dré adrézó kònàle tùmání lebebhá ni íbe.

55 Yúdà ànzi ki gwányá Pásikà àdhya kàtsá ànyi dre dhi, móndí zyandre dhi i dré ngàzo gbàbhú lésè lile Yèrúsalmà na, kitswálé àyi ki temvé drìdrì gwányá nda kandrà.

56 Di i adré tá Yésu ni nda, adrézó tàà àyi kòfalésè tépelò na dhi: «Mì kisù ngíni? Akódhi kitswá tsì àlile gwányá lé ko?»

57 Di, kòwánà kàdrì i Fàrísáyò íbe dhi i fè tá tòlí tàzoá dhi, dhya àlo kònì àrà Yésu dré tá adrézó lána dhi be dhi, kòtadhá àrà nda àyi dré, i kòkitswáró akódhi ni ru be dhi bvó.

## 12

### *Màryà dà màlási Yésu pá*

*(A kònò kpà Mátáyò 26:6-13; Márokò 14:3-9)*

<sup>1</sup> Tayí tá kitú nzi-drì-àlo gwányá Pásikà àdhya kandrà gò, Yésu dré lizo Bètáníyà na, bhà Làzàrò àdhya na. Làzàrò nda tá dhya Yésu dré tingálé dràdrà lésè dhi 'i.

2 Di kònàlè dhi, à dré ngá ladhízó Yésu dré nyàlè. Màràtà adré tá ngá bha móndí i kan-drá. Làzàrò tá kpà móndyá liríbhá mísá làgàsè tùmáńí Yésu be dhi i kòfalé.

3 Di Màríyà dré màlásì làgí kyàkyà ladhílé tsèrèlè náràdà sè dhi ni adózó, alìzo ába líterè àlò ni kítógá 'àsè.\* Dré màlásì nda ni dàzo Yésu pá gò, pá ni ki atrìzo áyi drìbhí sè. Gò màlásì nda ni tàdzí dré dzó nda ni 'a dòzo wáyi.

4 Di Yùdásì Isikàriyótà, Yésu ni lebèbhá ki àlò tá kpà kònàlè. Akódhi nda tá dhya adrélépi 'òlè Yésu ni lefè kàribhá i drígá dhi 'i. Di kònò tà Màríyà dré 'òlè nda dre dhi, dré ína tàzoá dhi:

5 «À kitswá tá màlásì kòdhi ni lagí, làfa ni ni fèzo lemerèbhá i dré ko àdho tà sè? A ni tá kitswá làfa lò'wa kámá-na dhi ki kisú ásà.»†

6 Tà tá kònìni dré tá adrélé lemerèbhá ki tà kisù dhi sè ko. Be ró dhi, tà ína tà nda dré tá adrélé kùgú 'i dhi sè. Tàko ko, akódhi tá dhya adrélépi kòmvo adrézó làfa bha lána dhi ni likí dhi 'i. Di, adré tá ína ngá bhàlè lána dhi ni do áyi tàndi dré.

7 Gò Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí tayí tòkó kònìdhi, kàdréro tà dré 'òlè kòdhi ni likí áyi togó na tsàlè kítú dra áma rúbhá bhàzo mógó na dhi tú!

8 Mì adré ngbú adrélé lemerèbhá íbe àmi kòfalé. Di, mì kitswá ngbú adrélé tùmáńí má be ko.»

---

\* **12:3 12:3** Náràdà kònìdhi, dò àlò tàdzí be dóro ìndì làgí be kàdrì, adrézó màlásì ladhí ásà dhi 'i. † **12:5 12:5** A adré tá làfa lò'wa kòni ki rú zì «dènářì». Dènářì kámá-na kòni i tá làfa adrélé fèlè móndí àlò dré àzì 'òlè kóná àlò sè dhi tí dhi 'i.



*Yúdà ànzì ì yi ru kitswázó Làzárò ni pfu dràle*

<sup>9</sup> Yúdà ànzì zyandre dhi ì kòyi tàle dhi, Yésu tá Bètàníyà na dhi dre dhi, ì dré kpà lizo kònàle. † lè tá ngbà 'í Yésu ni tà sè ko. † lè kókpà kitswálé Làzárò Yésu dré tingálé dràdrà lésè dhi ni no dhi bvó.

<sup>10</sup> Di kòwánà kàdrì ì dré kpà ru yìzo kitswázó Làzárò ni pfu dràle.

<sup>11</sup> Tàko ko, akódhi nda ni tà sè dhi, Yúdà ànzì zyandre dhi ì adrè tá àyì kì tayí, adrézó Yésu ni ka'ì.

*Yésu fì Yèrúsalémà na ópí tìni*

*(A kònò kpà Mátáyò 21:1-11; Márokò 11:1-11; Lúkà 19:28-40)*

<sup>12</sup> Kìtú bvóá dhi sè dhi, móndí zyandre alìbhá gwányá Pásìkà àdhya lé nda ì dré yìzoá tàle dhi, Yésu adrè alìle Yèrúsalémà le.

<sup>13</sup> Di ì dré mbíra bí kì dòzo, topfòzo ába kitswálé ru kisú akódhi be. † adrè tá loyóá dhi: «Òsánà! Tà tani kàdré dhya adrélépi alìle Mírì ni rú sè dhi dri!

Tà tani kàdré ópí Ìsèrélè ànzì kya dri!»‡

<sup>14</sup> Di Yésu dré púndà mvá àlo dhi ni kisúzó gò, mbàzo lirílé dríá, ngóro tìsìle Gìkà ni Kúlí na dhi tìni:

<sup>15</sup> «Mì, zapi Sìyónà àdhya ni, mí kòro ngá ko. Mí nò rè ká! Àmì ópí adrè alìle, lírí ína púndà mvá dri.»§

<sup>16</sup> Lókyá nda sè dhi, tà nda kòdhi kì àndu fì tá dhu rè Yésu ni lebhébhá ì drìna ko. Di Yésu kònga

---

‡ 12:13 12:13 A kònò Longó ì 118:25-26. § 12:15 12:15 A kònò Zàkàríyà 9:9.

dràdrà 'àsè file áyi mĩlanzĩlanzĩ na dre dhi, ì dré nĩzoá tàle dhi, à tisì tá tà nda ì Yésu ni tà dri gò, à dré tà nda ki 'òzo akódhi dré dhi be.

<sup>17</sup> Mòndyá zyandre tá Yésu ni nobhá Làzàrò ni azirà 'a angalé dràdrà lésè, ìndì apfòle mógó lésè nda ì adré tá tà nda ni tití.

<sup>18</sup> Dì mómí àruka zyandre dhi ì kòyi tà líndrĩga ró Yésu dré tá 'òle nda ni rúbí dre dhi, ì topfò tá kitswálé ru kisú akódhi be.

<sup>19</sup> Dì Fàrisáyò ì dré tazoá àyi kòfalésè dhi: «Mì nò rè ká! Mà kitswá àmakya tà àlo 'o bwà ko. Mòndyá wáyi bvò àdhya ì adré lile akódhi vésè!»

### *Yésu longó áyi dràma ni tà*

<sup>20</sup> Mòndyá alìbhá Yèrusalémà le kitswálé Gĩká ni lindrì bha gwányá nda tú dhi ì kòfalé dhi, Gĩríkì àruka ì tá be.

<sup>21</sup> Dì àyi nda ì dré alìzo Fìlípò angalépi tá Bètèsàyídà, Gàliláyà le dhi lésè dhi véle gò, lizíá tíá dhi: «Atálágó, mà adré Yésu ni le nòle.»

<sup>22</sup> Dì Fìlípò dré lizo tà nda ni ta Andréyà dré gò, ì dré lizo rìti tàá Yésu dré.

<sup>23</sup> Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Lókyá Mómí ni Mvá dré dra mĩlanzĩlanzĩ kisúzó dhi kitswá dre.

<sup>24</sup> Má adré tà bàti ta àmi dré: Ngánò lò'wa kòdhe dràle kìnì na ko dhi, a ni ngbú adré kalóma. Dì, lò'wa nda kòdhe ína dràle dhi, a ni lò'wa àruka kì 'a bí.

<sup>25</sup> Dhya ángudhi adrélépi tròle áyi tàndì ni lídrì rú dhi, a ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Dì, dhya adrélépi áyi lídrì bvò kòndì dri dhi ni ga dhi, a ni áyi lídrì nda ni líkì adrélé kóná vésè kólyá.

26 Dhya ángùdhi adrélépi áma tà le 'òle áma màràbà tíni dhi, lè akódhi nda kàdré áma lebè. Arà ángùdhi má dré adrézó lána dhi na dhi, áma màràbà nda ni adré kókpà be. Di áma Atá ni lindrì fe dhya adrélépi áma tà 'o nda dré.

27 Nyànomvá dhi, áma togó adré lanzile tò. Di má ni tàá ngíni? Má ni tsì tàá dhi, <Tátá, mí tidrí ma lókyá kizà àdhya kònìdhi sè> dhi? Kóko, má atsa mána kitswálé kizà nya lókyá kònìdhi sè.

28 Tátá, mí kòbhà ámi rú kùle wà!» Yésu kòtà tà nda dre dhi, kúlí dré apfòzo bhù lésè tàá dhi: «Má bhà áma rú kùle dre. Má ni kpà go tódhya rú nda ni bha kùle.»

29 Di móndyá zyandre adrèbhá tá kònàle dhi ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré adrézó tàá dhi: «Kòdhi bhù tadí nì!» Aruka ni ì adré kó tàá dhi: «Ángéló àlo dhi tà tà drá nì!»

30 Di, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Kúlí kòdhi apfò áma tà sè ko. Di, apfò ína àmi ki tà sè.

31 Nyànomvá kònìdhi, lókyá bvò kònìdhi ni tàbvò tàzo dhi 'i. Nyànomvá dhi, à ni ópí bvò kòndi àdhya ni dro pfòle.\*

32 Di ma ró dhi, à kòtingá ma kurú na bvò 'àsè dre dhi, má ni móndyá wáyi dhi ki asé má vélé.»

33 Yésu tà tá tà nda tadházóá dhi, í ni dra dràdrà kára ángùdhi sè ya dhi.†

---

\* **12:31 12:31** «Ópí bvò kòndi àdhya» kònìdhi Sàtánà 'i. † **12:33 12:33** «Móndí ni Mvá ni tingama kurú na bvò 'àsè» kònìdhi adré tà rì dhi ki tadhá. Adré tadhá dhi, à ni Yésu ni tingá tidilé fa kipakipa dri. Adré kókpà tadhá dhi, à ni akódhi ni tà tingá bhàle kuru akódhi ni dràma sè ìndì akódhi ni ngàma dràdrà 'àsè dhi sè.

34 Di móndyá zyandre nda ì logó drá dhi: «Mà yi tàle dhi, tátrítrí kúlí adré tàá dhi, Mèsíyà ni adré kóná vèsè kólyá dhi 'í. Mí adré di mína tàá dhi, lè à kòtingá Móndeí ni Mvá bvò 'àsè dhi ngíni? Móndeí ni Mvá nda àdhi í?»

35 Di Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Àmi dhu rè ngádra íbe àmi kòfalé dhi lókyá tsà sè. Lè mì kàdré atsilé mì dré adrérà'a ngádra nda íbe dhi 'á, tínímvá kòkiró àmi ko dhi bvó. Angyá ko, dhya adrélépi atsilé tínímvá na dhi ñí ina ngalè í adré lile ángolé ya dhi ko.

36 Mì dré adrérà'a ngádra íbe dhi 'á dhi, mì kàdré ngádra nda ni ka'í, mì kàtsároró ànzí ngádra àdhya í ró be dhi bvó.» Yésu kòtà tà nda í dre dhi, dré ngàzo lile àyi zu àyi rúsè.

*Yúdà ànzí ì ka'í Yésu ko*

37 Tágba Yésu dré tá tà líndrígá ró bí dhi kí 'òzo àyi mí dhi, ì ka'í tá àyíkya akódhi ko.

38 Di tà nda kòdhi atsá kònìni, kitswálé kúlí pròfétà Esáyà dré tá tisìle kòni ì kò'oró ru be dhi bvó:

«Mírì, àdhi ka'í kúlí mà dré longolé dhi nì?  
Adhi nò tà Mírì dré tadhálé àyi drígá rinyi ró dhi sè dhi nì?»‡

39 Di móndí ì kitswá tá Yésu nì tà ka'í bwà ko. Angyá ko, Esáyà nda tà tá kpà dhi:

40 «Giká 'o àyi kí mǐ adùle,  
àyi kí togó 'òzo tombálé,  
ì kònòró ngá àyi kí mǐ sè ko,  
ì kònìró tà àyi kí togó na ko,  
ì kàdzároró àyi kí togó má vélé gò,

‡ 12:38 12:38 A kònò Esáyà 53:1.

má dré àyi ki tidrízó dhi ko.»§

<sup>41</sup> Esáyà tà tá tà nda kònìni tàko ko, nò tá ína Yésu ni mĩlanzĩlanzĩ gò, dré akódhi ni tà tàzo.

<sup>42</sup> Tágba kònìni dhi, móndí zyandre dhi ì ka'ĩ tá Yésu. Ndìndì Yúdà ànzì ki kàdrì ki àruka ì ka'ĩ 'í. Dì, ì adré tá àyi ki tà ka'ika'ĩ nda ni tà ta ngádra 'á ko. Angyá ko, ì adré tá ngá ro, Fàrìsáyò ki dra àyi ki dro lèsámò dzó ì lésè dhi sè.

<sup>43</sup> Tàko ko, ì adré tá àyikya rúku le kisulé móndí ì véna, rúku kisulé Giká véna dhi ni lavú.

*Kúlí Yésu dré tàle dhi ki móndí ki tàbvó ta ni*

<sup>44</sup> Amvolásà dhi, Yésu dré kúlí yòzo tàzoá móndyá zyandre ì dré dhi: «Dhya ángùdhi adrélèpi áma ka'ĩ dhi, adré ngbà 'í áma ka'ĩ kòdhya ko, adré kókpà dhya áma amùlepi dhi ni ka'ĩ.

<sup>45</sup> Dhya ángùdhi adrélèpi áma no dhi, adré dhya áma amùlepi dhi ni no kòdhya.

<sup>46</sup> Má alì mána bvò kònìdhi lé adrélé ngádra ró, kitswálé dhya ángùdhi adrélèpi áma ka'ĩ dhi kògòró véle adrélé tìnìmvá na ko.

<sup>47</sup> Dhya àlo kàdré áma kúlí yi gò, adrézó ka'íá 'òle ko dhi, má adré akódhi nda ni tàbvó ta ma ko. Tàko ko, má alì bvò kònìdhi lé kitswálé móndyá bvò àdhya ki tàbvó ta ko. Be ró dhi, má alì mána kitswálé móndyá bvò àdhya ki tidrí.

<sup>48</sup> Dì, dhya adrélèpi áma ga gò adrézó áma kúlí ka'ĩ ko dhi, akódhi nda ni tàbvó tàlepi be. Kúlí má dré tàle dhi ki akódhi ni tàbvó ta kítú kùdù sè dhi ni.

---

§ 12:40 12:40 A kònò Esáyà 6:9-10.

49 Tàko ko, má tà tá mána kúlí nda i áma drì sè ko. Be ró dhi, áma Atá áma amùlepi dhi fè ína tòlí tàzoá má dré dhi, má kòtà àdho tà 'i ya dhi, ìndì má kòtà tà nda ngìni ya dhi nì.

50 Dì má nǐ tàle dhi, akódhi nì tòlí nda adré mǒndí ki adrì lídrì kóná vèsè kólyá dhi nì kisú dhi be. Asà dhi, tà ángùdhi má dré adrélé tàle dhi, má adré tàá ngóró áma Atá dré tàle má kòtà dhi tǐni.»

## 13

### *Yésu dzi áyi lebhá ki pá*

1 Gwányá Pásikà àdhya kandrà dhi, Yésu nǐ tá tàle dhi, lókyá í dré ngàzo bvò kòndhi 'àsè lǐle áyi Atá véna dhi kitswá dre dhi be. Lè tá ngbú áyi lebhá bvò dri dhi i tò. Dì gò adrélé áyi ki le tsàle kùdù na.

2 Ìndró sè dhi, Yésu i lebhá nì ìbe dhi ì adré tá ngá nya. Dì Dzáborò bhà tá tà Yùdásì Ìsìkàrìyótà, Símónà nì mvá nì togó na, kòlefèró Yésu kàribhá i drígá.

3 Yésu nǐ tá tàle dhi, áyi Atá tayí tá tà títí dhi i í drígá, í angá tá Gìká vélésè, ìndì í adré 'òle gòle Gìká véna dhi be.

4 Dì dré ngàzo mǐsá làgàsè, kítá í dré tá asólé kítá àzya dri dhi nì avù gò, kítá àzya adózó dròle áyi kípíle 'á.

5 Dré yǐ adózó dàle kòtà na gò, kǐdhózó adrélé áyi lebhá àlo àlo dhi ki pá dzi, adrézó pá nda ki atrì kítá í dré tá dròle áyi kípíle 'á nda sè.

<sup>6</sup> Kòtsa Sìmónà Pétèró rú dre dhi, akódhi nda dré tàzoá drá dhi: «Mírì, mí ni tsì áma pá dzi bàti?»

<sup>7</sup> Yésu logó drá dhi: «Tà má dré adrélé 'òle kònìdhi, mí nǐ rè nyànomvá ko. Di, mí ni go tà nda nǐ àndu ni ndò.»

<sup>8</sup> Pétèró tà drá dhi: «Kóko! Mí kitswá áma pá dzi tàdzí ko!» Yésu logó drá dhi: «Má kòdzì mi ko dhi, mí kitswá vélé adrélé áma lebèlepi ró ko.»

<sup>9</sup> Di Sìmónà Pétèró tà drá dhi: «Mírì, kàdré kònìni dhi, mí kòdzì ngbà 'í áma pá kòdhya ko, mí kòdzì kókpa áma drígá i áma drì be!»

<sup>10</sup> Di Yésu logó drá dhi: «Adré làá dhi, dhya áyi dzìlepi dre dhi kògò ngbà 'í áyi pá dzi kòdhya. Di akódhi nǐ rúbhá wáyi dhi nǐ adrè ndǐ àko. Àmi, áma lebèbhá ni i, àmi kemve kpírìkpírì. Di, àmi títi ko.»

<sup>11</sup> Tà tá kònìni, dré tá nǐle àdhi adrè tá 'òle áyi lefè kàribhá i drígá nǐ ya dhi be dhi sè. Àsà dhi, tà tá dhi: «Àmi títi ni i kemve ko.»

<sup>12</sup> Di Yésu kòdzì àyi kǐ pá i akílé títi dre dhi, dré gòzo áyi kítá asó, gòzo lirílé mísá làga. Dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì nǐ tsì tà má dré 'òle àmi dré kòdhi nǐ àndu be?»

<sup>13</sup> Mì adrè àmikya áma zi tà tadhálépi ró, ìndì Mírì ro. Mì adrè tà nda nǐ ta kyá, tàko ko, ma kònìni bàti.

<sup>14</sup> Di ngóro ma, àmi kǐ Mírì ro ìndì àmi kǐ tadhálépi ró ni, má dré àmi kǐ pá dzìle dhi tíni dhi, lè mì kàdré kókpa àmi kǐ adrúpi kǐ pá dzi àmi kòfalésè.

<sup>15</sup> Tàko ko, má 'o tà kòdhi àmi dré nòle, mì kàdréro kókpa 'òá ngóro má dré 'òle àmi dré dhi

tíni.

<sup>16</sup> Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya adrélépi mārábà ro dhi lavú áyi mírì ko. Dhya mùle dhi lavú kpà dhya áyi mùlepi dhi ko.

<sup>17</sup> Nyànomvá dhi, mì nǐ tà nda kòdhi i be. Di mì kàdré tà nda ki 'o dhi, Giká ni tà tani bha àmi dri.

<sup>18</sup> Má adré àmi wǎyi dhi ki tà ta kòdhya ko. Má nǐ mána dhya má dré kipèle dhi i dóro. Di, adré lèá dhi, tà tisìle Giká ni Kúlí na kònìdhi kò'o ru: <Dhya mà dré áma mápà nyàzo tùmání ába dhi alá ína i má rú nì.><sup>\*</sup>

<sup>19</sup> Má adré tà kòdhi ni ta àmi dré drìdrì tà nda ni atsama kandra, tà nda kònì dra ru 'o dhi, mì kòka'irò dhi, ma Dhya adrélépi be dhi 'i.

<sup>20</sup> Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi mómí má dré mùle dhi ni ka'ì dòle dóro dhi, adré áma tàndi ni ka'ì kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dòle dóro dhi, adré dhya áma amùlepi dhi ni ka'ì kòdhya.»

*Yésu longó dhi, Yùdàsì ni áyi lefè kàribhá i drígá*

*(A kònò kpà Mátáyò 26:20-25; Márokò 14:17-21; Lúkà 22:21-23)*

<sup>21</sup> Yésu kòtà tà nda i dre dhi, akódhi ni togó dré lanzìzo tò gò, dré tàzoá ngádra 'á dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Ami ki àlo ni áma lefè kàribhá i drígá.»

<sup>22</sup> Di akódhi ni lebèbhá ì dré adrézó ru no, adrélé lizíá àyi kòfalésè ngalè adré tá àdhi ni tà ta ya dhi.

---

<sup>\*</sup> 13:18 13:18 A kònò Longó i 41:10.



23 Akódhi ni lebèbhá nda ki àlo dré lèlè tò dhi, lírí tá adrélé akódhi làga.

24 Di Símónà Pétèró dré akódhi nda ni agózó drígá sè, kòlízíró Yésu nìzoá ngalè adré tá àdhi ni tà ta ya dhi.

25 Di akódhi nda dré áyi bhèzo Yésu agá lizíá tíá dhi: «Mírì, dhya nda àdhi 'i?»

26 Yésu logó drá dhi: «Akódhi nda dhya má dré dra mápà kígá kònìdhi ni sòzo súpù na fèzoá drá dhi 'i.» Di kòso mápà kígá nda súpù na dre dhi, dré fèzoá Yùdásì Ìsikàrìyótà, Símónà ni mvá dré.

27 Yùdásì kòdo mápà kígá nda dre dhi, Sàtánà dré ndiri fizo akódhi léna. Di Yésu dré tàzoá drá dhi: «Tà mí dré adrélé 'òlè kòdhi, mí kò'o mbèlè.»

28 Di, dhya àlo àyi adrébhá tá mísá làgàsè nda i kòfalé dhi nì ngalè Yésu tà tá tà nda drá àdho tà sè ya dhi ko.

29 Yùdásì dré tá adrélé làfa líkí nì dhi sè dhi, àyi kì àruka i adré tá kisùá dhi, kònò Yésu adré tá tàá drá dhi, kòlì ngá gi àyi dré gwányá ni tà sè yà, kó ngalè, kòlì ngá fe lemerèbhá i dré yà dhi.

30 Di Yùdásì kòdo mápà kígá nda dre dhi, dré ngàzo pfole kivi na. Lókyá nda tá ngátsi 'i.

### *Yésu fè tòlí tídhí ro dhi*

31 Di Yùdásì kòpfò dre dhi, Yésu dré tàzoá dhi: «Nyànomvá dhi, Gíká nì Móndí nì Mv́á nì mǐ bha lanzìle. A ni kpà áyi mǐlanzìlanzì tadhá akódhi nda rú.

32 Di Gíká kàdré áyi mǐlanzìlanzì tadhá akódhi rú dhi, a ni kókpà áyi Mv́á nda ni mǐ bha lanzìle áyi tàndì léna. Bàti, a ni akódhi ni mǐ bha lanzìle nyànomvá.

<sup>33</sup> Ama ànzi i, ma dhu rè àmi íbe ngbà 'í lókyá tsà sè. Mì ni áma nda. Di, ngóro má dré tá tàle Yúdà ànzi i dré dhi tíni dhi, má adré kpà tàà nyànomvá àmi dré dhi: Mì kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko.

<sup>34</sup> Má adré tòlí tídhí ro kònìdhi ni fe àmi dré kòdhya: Mì kàdré ru le àmi kòfalésè. Ngóro má dré àmi ki lèle tò dhi tíni dhi, àmi, mì kàdré kókpa ru le àmi kòfalésè tò.

<sup>35</sup> Mì kàdré ru le àmi kòfalésè kònìni dhi, mónyá wáyi dhi ki nìá tàle dhi, àmi áma lebhá 'i bàti dhi be.»

*Yésu longó dhi, Pétèro ni áyi ga*

*(A kònò kpà Mátáyò 26:31-35; Márokò 14:27-31; Lúkà 22:31-34)*

<sup>36</sup> Gò Sìmónà Pétèro dré tàzoá drá dhi: «Mírì, mí adré lile ángolé?» Di Yésu logó drá dhi: «Àrà má dré adrézó lile lána dhi, mí kitswá áma lebè lizo lána nyànomvá bwà ko. Di, mí ni go mína áma lebè lizo lána ndò.»

<sup>37</sup> Pétèro tà drá dhi: «Mírì, má kitswá ámi lebè nyànomvá bwà ko àdho tà sè? Ma gànzi ró áma lídrì fe dràzo mí dré!»

<sup>38</sup> Di Yésu logó drá dhi: «Mí ni tsì ámi lídrì fe dràzo má dré bàti? Má adré tà bàti ta mí dré: Drìdrì àgólòwa dré dra tsìrà bhèzo dhi kandrà dhi, mí ni áma ga vèsè be na.»

## 14

*Yésu tindrì áyi lebhá ki togó*

<sup>1</sup> Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Mì kòtayí àmi ki togó adréle lanzile ko. Mì kàdré Gíkà ni ka'ì, adrézó kpà áma ka'ì.

<sup>2</sup> Ama Atá ni dzó na dhi, àrà adrézó lána dhi i be bí. Má adré lile kònàle kitswále àrà ledé àmi dré. Kàdré tá kònìni ko dhi, kònò má kitswá tá tàá àmi dré ko.

<sup>3</sup> Di má kòlì àrà ledé àmi dré dre dhi, má ni agò àmi ki do lizo àmi íbe má bhàna, mì kàdréro túmání má be àrà má dré adrézó lána dhi na.

<sup>4</sup> Mì nǐ láti lizo àrà má dré adrézó lile lána dhi na dhi be.»

*Yésu láti lizo áyi Atá véna dhi 'i*

<sup>5</sup> Tò má tà drá dhi: «Mírì, mà nǐ ngalè mí adré lile ángolé ya dhi ko. Mà ni kitswá láti nda ni ni ngíni?»

<sup>6</sup> Di Yésu logó drá dhi: «Ma láti 'i, tà bàti 'i, ìndì lídrì 'i. Dhya àlo kitswá lile áma Atá véna ko, kàdré lile má 'àsè ko dhi.

<sup>7</sup> Mì kònì ma be dhi, mì ni kókpà áma Atá ni ni be. Kìdhólé nyànomvá dhi, mì nǐ akódhi be. Mì nò kókpà akódhi dre.»

<sup>8</sup> Fìlípò tà drá dhi: «Mírì, mí tadhá àma dré Gìká Atá wà! Kòdhi ni kitswá àma dré.»

<sup>9</sup> Di Yésu logó drá dhi: «Fìlípò, mà àmi íbe kíno lésè gò, mí dré rè áma nǐzo ko? Dhya ángùdhi áma nòlepi dhi nò áma Atá dre. Mí adré ò mína tàá dhi <Mí tadhá àma dré Gìká Atá wà!> dhi ngíni?

<sup>10</sup> Mí adré tsì ka'íá dhi, mà áma Atá léna, ìndì áma Atá má léna dhi ko? Kúlí má dré adrélé tàle àmi dré kòni i, má adré tàá áma drì sè ko. Be ró dhi, áma Atá adrélépi adrélé má léna dhi adré áyi àzì 'o nì.

<sup>11</sup> Lè mì kàdré tà má dré adrélé tàle kòni ki ka'ì: Ma áma Atá léna, ìndì áma Atá má léna. Mì

kàdré tà nda ni ka'í áma kúlí sè ko dhi, mì kàdré di ka'íá tà líndrígá ró má dré adrélé 'òle dhi ki tà sè.

<sup>12</sup> Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi ni kpà ína tà má dré adrélé 'òle dhi ki 'o. A ni ndìndì tà kàdrì dra tà nda ki lavúbhá dhi ki 'o, má dré adrélé ìle áma Atá véna dhi sè.

<sup>13</sup> Má ni tà ángùdhi mì dré dra zìle áma rú sè dhi ni 'o, áma Atá kòkisúró m̀lanzìlanzì áyì Mvágó sè be dhi bvó.

<sup>14</sup> Bàti, tà ángùdhi mì dré dra zìle má tí áma rú sè dhi, má ni 'òá.»

*Yésu lazì dhi, áyì Atá ni Tírí Lólo amù*

<sup>15</sup> Yésu gò tàá dhi: «Mì kàdré áma le dhi, mì ni kókpà áma tòlì ki ka'í 'òle.

<sup>16</sup> Má ni tà zi áma Atá tí, kòfèró dhya àzya dra àmi ki drì tàlepi dhi, kàdréro túmánì àmi íbe kóná vèsè kólyá.

<sup>17</sup> Akódhi nda, Tírí Lólo adrélépi tà bàti Gìká àdhya ni tadhá dhi 'i. Mòndyá bvò kòndi àdhya ì kitswá akódhi ni kisú bwà ko, ì dré akódhi ni nòle ko dhi se, ìndì ì dré akódhi ni nìle ko dhi sè. Di, àmi ró dhi, mì ñ àmìkya akódhi be, dré adrélé àmi íbe dhi sè, ìndì dré dra adrélé àmi léna dhi sè.

<sup>18</sup> Má kitswá àmi ki tayí adrélé k̀mvoànzi i ró ko. Má ni dra agò àmi vélé.

<sup>19</sup> Tayí ngbà 'í lókyá tsà, mónnyá bvò kòndi àdhya ì dré gòzo vélé áma no ko. Di, àmi ró dhi, mì ni àmìkya áma no. Má dré adrélé lídrì íbe dhi sè dhi, mì ni kókpà adré lídrì íbe.

20 Kĩtú nda kònàdhi tú dhi, m̀̀ ni n̄́a t̀̀le dhi, ma áma Atá léna, àmi má léna, ìndì ma àmi léna dhi be.

21 Dhya ángùdhi adrélépi áma tòlì íbe gò, adrézó ka'íá 'òle dhi, akódhi nda adré áma le n̄́. Áma Atá ni dhya adrélépi áma le nda ni le. Di má ni kókpà akódhi ni le, adrézó áma tadhá drá.»

22 Yùdàsì, Ìsìkàrìyótà ro ko dhi, lizí tíá dhi: «Mírì, mí ni ngbà 'í àmi tadhá àma dré gò, àmi tadházó m̀́ndyá bvò àdhya i dré ko àdho tà sè?»

23 Di Yésu logó drá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi áma le dhi ni tà má dré adrélé tadhálé dhi kí ka'í 'òle. Áma Atá ni akódhi nda ni le, Di mà ni lí áma kí bhà mo akódhi véna, adrézó túmání akódhi be.

24 Di, dhya adrélépi áma le ko dhi kitswá ína tà má dré adrélé tadhálé dhi kí ka'í 'òle ko. Kúlí m̀̀ dré adrélé yìle kòdhi i, kúlí mána 'i ko. Be ró dhi, kúlí nda ì angá áma Atá áma amùlepi dhi vélèsè.

25 Má tà tà kòdhi i àmi dré, má dré rè dhu adrérà'a àmi íbe dhi 'á.

26 Di, áma Atá ni Dhya dra àmi kí drì t̀̀lepi dhi ni amù áma rú sè. Akódhi nda, Tírí Lólo 'i. Kàtsá dre dhi, a ni tà títi dhi kí tadhá àmi dré gò, adrézó tà títi má dré t̀̀le àmi dré dhi kí 'o agalé àmi léna dhi n̄́.

27 Má adré tà k̀̀drìk̀̀drì tayí àmi dré. Má adré áma tà k̀̀drìk̀̀drì fe àmi dré kòdhya. Má adré fèá ngóro bvò kònàdhi dré adrélé fèle dhi tíni ko. Di m̀̀ kòtayí àmi kí togó adrélé lanzile ko. M̀̀ kàdré kpà ngá ro àlomvá ko.

28 M̀̀ yi tá ma t̀̀rà'a àmi dré dhi: <Má adré l̀̀le, ìndì má ni dra agò àmi vélé.> M̀̀ kàdré tá áma le

bàti dhi, kònò mì ni tá lenzé má dré adréle lile áma Atá véna dhi sè. Tàko ko, áma Atá nda kàdrì áma lavú.

<sup>29</sup> Má tà tà kòdhi ì àmì dré drìdrì tà nda kì atsama kandrà, kitswálé tà nda ì kònì dra ru 'o dhi, mì kòka'iró be dhi bvó.

<sup>30</sup> Má kitswá gòle tà ta àmì íbe vwàvwà ro ko. Angyá ko, ópí bvò kòndi àdhya adré alìle. Akódhi nda rinyí àko má drìle.

<sup>31</sup> Dì, adré lèá dhi, móndyá bvò kòndi àdhya ì kònì tàle dhi, má adré áma Atá ni le, ìndì má adré tà tíí dré tàle má kò'o dhi kì 'o káyà dhi. Mì nga, mà kòlìró kònwásè!»

## 15

### *Vínò fa ì kólá nì íbe dhi*

<sup>1</sup> Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tàá dhi: «Ma vínò fa bàti dhi 'ì. Áma Atá, vínò fa nda ni likílépi 'ì.

<sup>2</sup> Adré kólá ángùdhi má rú adrélépi lò'wa 'a ko dhi ni ga sèle. Dì, kàdré ína kólá adrélépi lò'wa 'a dhi ni tà sè dhi, adré kólá nzǐ rúá dhi kì sì, kólá nda kògòró véle adréle lò'wa 'a wáláká ni nì lavú.

<sup>3</sup> Àmì ró dhi, mì atsa kemve kpírikpírí, kúlí má dré tàle àmì dré dhi ì sè dre.

<sup>4</sup> Lè mì kàdré adréle má léna, ngóro má dré adréle àmì léna dhi tìni. Vínò fa nì kólá àlo dhi kitswá ína lò'wa 'a áyi tàndì sè bwà ko, kàdré adréle vínò fa rú ko dhi. Kókpa kòdhi tìni, mì kitswá àmikya lò'wa 'a bwà ko, mì kàdré adréle má léna ko dhi.

<sup>5</sup> Ma vínò fa 'i, ìndì àmi kólá ni 'i. Dhya ángùdhi adrélépi adrélé má léna gò má dré adrézó lána dhi, akódhi nda ni lò'wa 'a bǐ. Tàko ko, mì kàdré má rúsè lará ro dhi, mì kitswá àmikya tà àlo 'o bwà ko.

<sup>6</sup> Dhya àlo kàdré adrélé má léna ko dhi, à ni akódhi nda ni bhe gàrà dri ngóro adrélé kólá bhe dhi tíni gò, dré adrézó 'yòle. A adré kólá làsú be kònìni nda ki lomvó dàle àtsí na gò, ì dré adrézó vèle.

<sup>7</sup> Di, mì kàdré àmikya adrélé má léna gò, áma kúlí ì dré adrézó àmi léna dhi, mì ni kitswá tà ángùdhi mì dré adrélé lèle dhi ni zi gò, mì dré tà nda ni kisúzó.

<sup>8</sup> Mì kàdré lò'wa 'a bǐ dhi, kòdhi mì adré tadhá dhi, àmi áma lebhéhá 'i bàti gò, mì dré adrézó áma Atá ni rú bha kùle ásà.

<sup>9</sup> Ngóro áma Atá dré adrélé áma le dhi tíni dhi, má adré kókpa àmi ki le. Lè mì kàdré di adrélé áma lèle nda na.

<sup>10</sup> Mì kàdré áma tòlí ki ka'í 'òle dhi, mì ni adré áma lèle na, ngóro má dré adrélé áma Atá ni tòlí ki ka'í 'òle, adrézó kpà akódhi ni lèle na dhi tíni.

<sup>11</sup> Má tà tà kòdhi ì àmi dré, mì kàdré áma kólénzé ìbe àmi léna, ìndì àmi ki kólénzé kògaró kitswá lé títi.

<sup>12</sup> Tòlí má dré adrélé fèle àmi dré dhi, tòlí kònìdhi 'i: Lè mì kàdré ru le àmi kòfalésè, ngóro má dré adrélé àmi ki le dhi tíni.

<sup>13</sup> Lèle kàdrè lèle àruka títi dhi ki lavúlépi dhi, kònìdhi 'i: A kòfè dhyá ki lídrè dhyá ki arúpi ki tà sè.

<sup>14</sup> Àmi áma arúpi 'i, mì kàdré tòlí má dré adrélé

fèle dhi ki 'o dhi.

<sup>15</sup> Má adré gòle véle àmi ki zi màràbà i ró ko. Angyá ko, dhya adrélepi màràbà ro dhi nǐ ína tà àyi mírì dré adréle 'òle dhi i ko. Di, má adré mána àmi ki zi arúpi i ró, má dré tà títi má dré yìle áma Atá vélésè dhi ki tadhále àmi dré dhi sè.

<sup>16</sup> Mì kipè tá ma àmi ko. Be ró dhi, má kipè àmi ma, àmi ki bhàzo adréle lile lò'wa 'abe, àmi ki lò'wa nda ì kàdréro nyo. Di ásà dhi, áma Atá ni tà ángùdhi mì dré dra zìle í tí áma rú sè dhi ni fe àmi dré.

<sup>17</sup> Tòlí mána, tòlí kònìdhi 'i: Mì kàdré ru le àmi kòfalésè.»

*Móndyá bvò àdhya ì bhà togó kònzi Yésu i rú, lebhèhá ni íbe*

<sup>18</sup> «Móndyá bvò àdhya ì kàdré togó kònzi bha àmi rú dhi, mì kòtivì ko tàle dhi, àyi nda ì bhà tá zyà togó kònzi má rú 'íká.

<sup>19</sup> Mì kàdré tá bvò kòndi àdhya ró dhi, kònò móndyá bvò kòndi àdhya ki tá adré àmi ki le móndí àyikya i ró. Di, má kipè mána àmi apfòle bvò kòndi lésè gò, mì dré adrézó véle bvò kòndi àdhya ró ko. Ásà dhi, móndyá bvò kòndi àdhya ì adré togó kònzi bha àmi rú.

<sup>20</sup> Lè mì kàdré kúlí má dré tá tàle àmi dré kònìdhi ni kisù: <Dhya adrélepi màràbà ro dhi lavú àyi mírì ko.> Móndí ì kòpfo áma mǐ 'í dhi, ì ni kókpa àmi ki mǐ pfo. † kòka'í áma kúlí 'òle 'í dhi, ì ni kókpa àmi ki kúlí ka'í 'òle.

<sup>21</sup> † ni tà nda kòdhi ki 'o àmi rú áma tà sè, ì dré dhya áma amùlepi dhi ni nǐle ko dhi sè.



<sup>22</sup> Kònò má kàlì tá tà ta àyi dré ko dhi, à kitswá tá tà bha àyi dri àyi ki tàkonzì sè ko. Di, nyànomvá dhi, àyi àyikya tà àlo ì dré kitswázó àyi ki tàrá ga àyi ki tàkonzì sè dhi àko.

<sup>23</sup> Dhya ángùdhi adrélépi togó kònzi bha má rú dhi, adré kókpà bhàá áma Atá rú.

<sup>24</sup> Kònò má kò'o tá tà líndrígá ró dhya àzya dré 'òle tàdzí ko dhi ì àyi kòfalé ko dhi, à kitswá tá tà bha àyi dri àyi ki tàkonzì sè ko. Di, nyànomvá dhi, ì nò tà líndrígá ró nda ì 'í gò, ì dré àyikya togó kònzi bhàzo má rú, ìndì áma Atá rú.

<sup>25</sup> Ì 'o kònini kitswálé tà tisìle àyi ki tàtrítrí kúlí na kònìdhi kò'oró ru be dhi bvó: «Ì bhà togó kònzi má rú tà àndu àko.»\*

<sup>26</sup> Má ni Dhya dra àmi ki drì tàlepi dhi ni amù àmi dré áma Atá vélésè. Akódhi nda, Tírí Lólo adrélépi tà bàti tadhá, ìndì adrélépi angalé Gìká vélésè dhi 'i. Di kàtsá dre dhi, a ni áma tà longó àmi dré nì.

<sup>27</sup> Àmi ró dhi, mì ni kókpà áma tà longó móndí ì dré. Tàko ko, àmi túmání má be kídhólé áma àzì ni kídhoma lésè.»

## 16

<sup>1</sup> «Má tà tà kòdhi ì àmi dré, mì kòkitswá ró àmi ki tà ka'ika'ì tayí ko.

<sup>2</sup> Tàko ko, à ni àmi ki dro lísámbo dzó ì lésè. Lókyá adré ndìndì alìle, mónnyá dra àmi ki tupfúbhá todràle dhi ki kisùá dhi, ì adré àyikya tà 'o Gìká dré.

\* 15:25 15:25 A kònò Longó ì 35:19; 69:5.

<sup>3</sup> Ǽ ni 'òá kònìni, ì dré Gǽká Atá ni nǽle ko dhi sè, ìndì ì dré áma nǽle ko dhi sè.

<sup>4</sup> Má tà tà kòdhi ì àmi dré, kitswálé lókyá ì dré dra tà nda kǽ 'òzo dhi kònì atsó dhi, tà má dré tàle àmi dré nda ì kàgáró àmi léna be dhi bvó.»

### *Tǽrí Lólo ni àzǽ*

«Má tà tá tà nda ì àmi dré drǽdrǽ ko, má dré tá dhu rè adrélé àmi ìbe dhi sè.

<sup>5</sup> Nyànomvá dhi, má adré lǽle dhya áma amùlepi dhi véna. Dǽ, dhya àlo àmi kòfalé dhi adré lizǽá má tí ngalè má adré lǽle ángolé ya dhi ko.

<sup>6</sup> Be ró dhi, kizà adré ína gàle àmi kǽ togó na, tà má dré tàle àmi dré nda ì sè.

<sup>7</sup> Dǽ, má adré mána tà bàti tà àmi dré: Dóro ni àmi dré dhi, má dré lǽle dhi. Angyá ko, má kòlì ko dhi, Dhya dra àmi kǽ drǽ tàlepi dhi kitswá alǽle àmi vélé ko. Dǽ, má kòlì dhi, má ni mána akódhi nda ni amù àmi vélé.

<sup>8</sup> Akódhi kàtsá dre dhi, a ni móndyá bvò kòndi àdhya kǽ tàkonzì tadhá àyi dré, adrézó Gǽká ni tà gyágya tadhá àyi dré, adrézó kpà tàbvó Gǽká dré dra tàle dhi ni tadhá àyi dré.

<sup>9</sup> A ni àyi kǽ tàkonzì tadhá, ì dré adrélé áma ka'ǽ ko dhi sè.

<sup>10</sup> A ni Gǽká ni tà gyágya tadhá, má dré adrélé lǽle áma Atá véna gò, mì dré gòzo vélé áma no ko dhi sè.

<sup>11</sup> A ni tàbvó Gǽká dré dra tàle dhi ni tadhá, Gǽká dré ópí bvò kòndi àdhya ni tàbvó tàle dre dhi sè.

<sup>12</sup> Ma dhu rè tà íbe bí tàle àmi dré. Di, nyànomvá dhi, mì kitswá rè tà nda ki mvo bwà ko.

<sup>13</sup> Di, Tirí tà bàti àdhya nda kàtsá dre dhi, a ni àmi ki tidrì tà bàti wáyì dhi léna. Angyá ko, kitswá ína tà ta áyi drì sè ko. Be ró dhi, a ni ngbà 'í tà í dré dra yìle dhi ki ta àmi dré kòdhya. A ni kókpà tà dra atsábhá dhi ki longó àmi dré.

<sup>14</sup> A ni mìlanzìlanzì fe má dré. Tàko ko, a ni tà í dré dra kisulé má véle dhi ki do longolé àmi dré.

<sup>15</sup> Tà títi áma Atá àdhya ì kókpà mána 'i. Di ásà dhi, má tà tá dhi, Tirí nda ni tà í dré dra kisulé má véle dhi ki do longolé àmi dré.»

*Yésu ni lebèbhá ki kizà ni ru ladzá atsálé kólénzé ro*

<sup>16</sup> Yésu gò tàà dhi: «Tayí lókyá tsà, mì dré gòzo véle áma no ko. Amvolásà dhi, gí ko, mì dré gòzo áma no.»

<sup>17</sup> Di akódhi ni lebèbhá ki àruka ì dré lizízóá àyi kòfalésè dhi: «Adré leá tàle ngíni? Tà tá dhi: <Tayí lókyá tsà, mì dré gòzo véle áma no ko. Amvolásà dhi, gí ko, mì dré gòzo áma no.> Tà tá kpà dhi: <Má adré lile áma Atá véna.>

<sup>18</sup> Adré leá tàle ngíni, dré adrérà'a tàà dhi <lókyá tsà> dhi 'á dhi? Mà nì ngalè adré àdho tà ta ya dhi ko.»

<sup>19</sup> Yésu dré nìzoá tàle dhi, ì adré tá tà le lizilé í tí tà nda dri dhi be gò, dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré lizíá àmi kòfalésè ngalè tà má dré tàle nda ì adré leá tàle ngíni ya dhi? Má tà tá dhi: <Tayí lókyá tsà, mì dré gòzo véle áma no ko. Amvolásà dhi, gí ko, mì dré gòzo áma no.>

20 Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì ni àmikya àwó ngo adrézó tongólé. Dì, mónnyá bvò kòndi àdhya kí àyikya lenzé. Àmi kí togó ni kizà nya. Dì, kizà nda ni ína ru ladzá atsálé kólénzé ro.

21 Tòkó adrélépi 'òle òlè dhi adré kizà nya, akódhi ni lókyá tìzo dhi dré atsálé ànyi dre dhi sè. Dì, kòti dre dhi, adré gòlè vélé áyi kizà nda ni tà kisù ko. Angyá ko, adré lenzélé dré mvá òlè apfòlè bvò dri dre dhi sè.

22 Tà nda kòdhi kókpà kònìni àmi kí tà sè. Nyànómvá dhi, àmi kí togó adré gàlè kizà sè. Dì, má ni go àmi kí no gò, àmi kí togó dré gòzo adrélé lenzélé. Dì dhya àlo kitswá kólénzé nda ni tìngá àmi kí togó lésè bwà ko.

23 Kìdhólé lókyá nda kònàdhi sè dhi, mì kitswá gòlè vélé tà àlo lízi má tí ko. Má adré tà bàti ta àmi dré: Áma Atá ni tà ángùdhi mì dré dra zìlè í tí áma rú sè dhi ni fe àmi dré.

24 Atsálé nyànómvá kònìdhi dhi, mì zi rè tà àlo áma rú sè dhi ko. Lè mì kàdré tà zi áma rú sè gò, mì kòkisúró tà nda, àmi kí kólénzé kògaró kitswálé títi be dhi bvó.»

### *Yésu lavú bvò kònìdhi*

25 «Má tà tà kòdhi í àmi dré kúlí alaala sè. Dì, lókyá adrélépi alìlè dhi sè dhi, má kitswá gòlè vélé tà ta àmi dré kònìni ko. Be ró dhi, má ni mána áma Atá ni tà ta àmi dré ngádra 'á.

26 Lókyá nda sè dhi, mì ni adré tà zi áma Atá tí áma rú sè. Má adré tàá ko tàlè dhi, má ni tà nda kí zi áma Atá tí àmi dré ma dhi.

27 Tàko ko, áma Atá ni tàndi adré àmi kí le, mì dré adrélé áma le dhi sè, ìndì mì dré ka'ìlè dhi má angá akódhi vélésè dhi sè.

28 Bati, má angá áma Atá vélésè alìle bvò kònìdhi lé. Di nyànomvá dhi, má adré bvò kònìdhi ni tayí, gòzo áma Atá véna.»

29 Di akódhi ni lebhà í tà drá dhi: «Nyànomvá dhi, mí adré vélé tà ta ngádra 'á, kúlí alaala sè ko.

30 Nyànomvá dhi, mà nì tàle dhi, mí nì tà títi dhi i be. Lè kpà à kògò tà àlo lizí mí tí dhi ko. Di ásà dhi, mà ka'í tàle dhi, mí angá Gíká vélésè káyà dhi.»

31 Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì adré tsì áma ka'í nyànomvá?

32 Mì yi rè ká! Lókyá adré alìle, atsá kpà dre, à ni àmi kì lapé ràle àmi àlo àlo títi dhi kì dzó i 'ásè. Mì ni áma tayí adréle kalóma. Di, má kitswá mána adréle kalóma ko, áma Atá dré adréle túmání má be dhi sè.

33 Má tà tà kòdhi i àmi dré, mì kàdréro adréle tà kìdrìkìdrì íbe, mì dré adréle má léna dhi sè. Bvò kònìdhi lé dhi, mì ni adré kizà nya tò. Di, mì kàdré àmikya togó tsi! Má lavú mána bvò nda dre!»

## 17

### *Yésu zi tà áyi Atá tí áyi tàndi dré*

1 Yésu kòtà tà nda i dre dhi, dré mǐ tingázó kurú na bhù na, tàzoá dhi: «Tátá, lókyá kitswá dre. Mí bhà àmi Mvágó ni mǐ lanzìle wà, àmi Mvágó kòbhàró kókpa àmi mǐ lanzìle be dhi bvò.

2 Tàko ko, mí afè rinyí akódhi dré adrézó móndyá wáyi i drìle, kòfèró lídrì kóná vésè kólyá dhi móndyá wáyi mí dré afèle í dré dhi i dré.

<sup>3</sup> Lídrì kóná vésè kólyá nda, tà kòni 'i: adrélé mi, Gíká bàti àlo kwákwá dhi ni ni dhi, ìndì adrélé Yésu Krísto mí dré amùle dhi ni ni dhi.

<sup>4</sup> Má tadhá ámi m̀lanzìlanzì mónnyá bvò dri dhi i dré nòle dre. Angyá ko, má 'o àzì mí dré afèle má dré 'òle dhi akílé dre.

<sup>5</sup> Dì nyànomvá dhi, Tátá, mí bhà áma m̀lanzìle mí làga, m̀lanzìlanzì má dré tá adrézó ába mí làga drìdrì bvò ni bhàma kandrá dhi sè wà.»

*Yésu zi tà àyi Atá tí àyi lebèbhá i dré*

<sup>6</sup> «Má tadhá mi mónnyá mí dré adóle bvò kòndì lésè afèle má dré dhi i dré dre. Àyi nda i tá mína 'i. Dì mí afè tá àyi má dré gò, ì dré ámi kúlí ka'izo 'òle.

<sup>7</sup> Nyànomvá dhi, ì n̄i tàle dhi, tà títi mí dré afèle má dré dhi ì angá mí vélésè dhi be.

<sup>8</sup> Tàko ko, má fè àyi dré kúlí mí dré afèle má dré dhi i gò, ì dré kúlí nda k̄i ka'izo. Dì ì n̄i bàti tàle dhi, má apfò mí vélésè dhi. Ɔ ka'ì kpà tàle dhi, mí amù ma mi.

<sup>9</sup> Má adré tà zi mí tí àyi nda i dré. Má adré tà zi mónnyá bvò àdhya i dré ko. Be ró dhi, má adré mána tà zi àyi mí dré afèle má dré nda i dré. Angyá ko, àyi mína 'i.

<sup>10</sup> Ngá wáyi mána i kókpà mína 'i. Ngá wáyi mína i kókpà mána 'i. Dì má kisú m̀lanzìlanzì àyi nda i sè dre.

<sup>11</sup> Nyànomvá dhi, má adré mána l̀le mí véna. Má gò vélé adrélé bvò kònìdhi lé ko. Dì, àyi nda i dhu rè àyikya bvò kònìdhi lé. Áma Atá lólo ni, mí kàdré àyi k̄i líkí ámi rú mí dré afèle má dré

dhi ni rinyi sè, ì kàdréro ngá àlo ró, ngóro mà dré adrélé mí be ngá àlo ró dhi tìni.

<sup>12</sup> Má dré tá adrérà'a àyi íbe dhi 'á dhi, má adré tá àyi kì líkí ámi rú mí dré afèle má dré nda ni rinyi sè. Má su tá àyi rú gò, àyi kì àlo dré avìzo ko, kàdré ngbà 'í mvá adrélépi tá lile dràdrà kisé dhi 'i ko dhi.\* Tà nda kòdhi atsa kònini, kitswálé tà tísìle ámi Kúlí na dhi ì kò'oró ru be dhi bvó.†

<sup>13</sup> Nyànomvá dhi, má adré lile mí véna. Di má adré tà kòdhi kì ta má dré rè dhu adrérà'a bvò kònìdhi lé dhi 'á, ì kàdréro adrélé áma kólénzé íbe, ìndì kólénzé nda kògaró àyi léna kitswálé títí.

<sup>14</sup> Má fè àyi dré ámi kúlí gò, mónnyá bvò kòndi àdhya ì dré togó kònzì bhàzo àyi rú, ì dré adrélé bvò kòndi àdhya ró ko dhi sè, ngóro má dré kpà adrélé bvò kòndi àdhya ró ko dhi tìni.

<sup>15</sup> Má adré tà zì mí tí, mí kòtingáro àyi bvò kòndi 'àsè dhi ko. Be ró dhi, má adré mána tà zì, mí kàdréro àyi kì líkí Dhya kònzì ni tà sè.

<sup>16</sup> Àyi nda ì mónní bvò kòndi àdhya 'i ko, ngóro má dré kpà adrélé mónní bvò kòndi àdhya 'i ko dhi tìni.

<sup>17</sup> Mí kòbhà àyi twá adrélé mónnyá lólo mína ì ró tà bàti sè. Ámi kúlí, tà bàti nda 'i.

<sup>18</sup> Ngóro mí dré áma amùle bvò kònìdhi lé dhi tìni dhi, má adré kókpà àyi kì mu lile bvò nda 'àsè.

<sup>19</sup> Àyi nda kì tà sè dhi, má adré áma tàndi ni fe adrélé ámi tà 'o, ì kàsaró mónnyá lólo mína ì ró tà bàti sè.»

---

\* **17:12 17:12** «Mvá adrélépi tá lile dràdrà kisé» kònìdhi tá Yùdàsì Isìkàrìyótà 'i. † **17:12 17:12** A kònò Longó ì 41:10; Yòwani 13:18.

*Yésu zi tà áyi Atá tí móndyá wăyi dra áyi ka'ibhá dhi ì dré*

<sup>20</sup> «Má adré ngbà 'í tà zi mí tí àyi nda ì dré ko. Má adré kókpà tà zi móndyá dra áma ka'ibhá àyi nda kì kúlí sè dhi ì dré.

<sup>21</sup> Tátá, má adré tà zi, àyi tí tí nda ì kàdréro ngá àlo ró, ngóro mí dré adréle má léna dhi tíni, ìndì má dré adréle mí léna dhi tíni. Lè ì kàdré kókpà àma léna, móndyá bvò kòndì àdhyà ì kòka'író dhi, mí amù ma mi.

<sup>22</sup> Má fè àyi dré mìlanzìlanzì mí dré afèle má dré dhi, ì kàdréro ngá àlo ró, ngóro mà dré adréle mí be ngá àlo ró dhi tíni:

<sup>23</sup> ma àyi léna, ìndì mi má léna. Lè ì kàdré kókpà ngá àlo ró kitswálé títi, móndyá bvò kòndì àdhyà ì kònìró tàle dhi, mí amù ma mi, ìndì mí adré àyi kì le ngóro mí dré adréle áma le dhi tíni.

<sup>24</sup> Tátá, má adré làá dhi, móndyá mí dré afèle má dré nda ì kàdré tùmání má be àrà má dré adrézó lána dhi na, ì kàdréro áma mìlanzìlanzì no be dhi bvó. Mí afè má dré mìlanzìlanzì nda, mí dré tá áma lèle drìdrì bvò nì bhàma kandrá dhi sè.

<sup>25</sup> Áma Atá gyăgya ni, tágba móndyá bvò kòndì àdhyà ì dré ámi nìzo ko dhi, má nì mána mi be. Móndyá áma ka'ibhá nda ì nì kpà tàle dhi, mí amù ma mi dhi be.

<sup>26</sup> Má 'o mi àyi nda ì dré nìle. Má ni kpà go adréle ámi 'o ì dré nìle, kitswálé lèle mí dré adrézó áma le ásà dhi kàdréro àyi léna, ìndì áma tàndì má kàdréro àyi léna.»



## 18

*Yésu ni rùma*

*(A kònò kpà Mátáyò 26:47-56; Márokò 14:43-50; Lúkà 22:47-53)*

<sup>1</sup> Yésu kòtá tà nda i dre dhi, ì dré ngàzo lile lebèbhá ni íbe zyàle yábhu rú zìle Kèdrónà dhi ni ta'á na. Gò ì dré fizo amvú àlo òlívè fa kya na.

<sup>2</sup> Di Yùdàsì adrélépi tá 'òle akódhi ni lefè kàribhá i drígá dhi nǐ tá kpà àrà nda be. Angyá ko, Yésu i lebèbhá ni íbe dhi ì adré tá ru kimó kònàle rà.

<sup>3</sup> Di Yùdàsì nda dré Rómà ki sòdá zyandre dhi ki adrìzo í vèsè, túmání tépelò líkíbhá àruka angábhá kòwánà kàdrì i vélèsè ìndì Fàrìsáyò i vélèsè dhi íbe, alìzo àyi íbe. Ayi nda i ru tá àtsí i, tálà i, ìndì àdzú ngá íbe àyi drígá.

<sup>4</sup> Di Yésu nǐ tá tà tíí adrèbhá 'òle atsálé í rú dhi i be gò, dré àyi kisízó àyi nda i véna, lizíá àyi tí dhi: «Mì adré àdhi ni nda?»

<sup>5</sup> Ì logó drá dhi: «Yésu Nàzàrétà lésè dhi.» Di Yésu tà àyi dré dhi: «Ma 'i.» Yùdàsì adrélépi akódhi ni lefè àyi drígá nda totó tá i àyi kòfalé.

<sup>6</sup> Di Yésu kòtá dhi «Ma 'i» àyi dré dre dhi, ì dré gòzo bvólé ro ledhélé kǐní mi.

<sup>7</sup> Gò Yésu dré gòzo tódhyá lizíá àyi tí dhi: «Mì adré àdhi ni nda?» Ì tà dhi: «Yésu Nàzàrétà lésè dhi.»

<sup>8</sup> Di Yésu logó dhi: «Má tà tá àmi dré dhi, ma 'i dhi dre. Mì kàdré áma nda kòdhya dhi, mì tayí di mónnyá kòni i lile.»

<sup>9</sup> Tà nda kòdhi atsá tá kònini, kitswálé kúlí Yésu dré tá tàle kònidhi kò'oró ru: «Má tayí dhya mí dré afèle má dré dhi kì àlo avìle ko.»\*

<sup>10</sup> Gò Simónà Pétèró adrélèpi tá sápi íbe dhi, dré ngàzo sápi nda ni asé gò, kòwánà kì kàdrì ni màràbà ni bí driágó lèsè dhi ni bvwàzo kìle. Màràbà nda ni rú tá Màlókò.

<sup>11</sup> Di, Yésu dré tàzoá Pétèró dré dhi: «Mí logó sápi mína àrà ni na. Adré làá má kòmvu tsì kópò kizà àdhya áma Atá dré afèle má dré mvùle ni ko?»

### *Yésu pfò Anà kandrà*

<sup>12</sup> Gò Rómà kì sòdá nda i, àyi kì kàdrì, tsàle Yúdà ànzi kì tépelò likíbhá nda íbe dhi, ì dré Yésu ni rùzo adrèle.

<sup>13</sup> Ì dré zyà akódhi ni drìzo lìzo ába Anà, Kàyáfà ni andrì bhàna. Kàyáfà nda tá kòwánà kì kàdrì 'ì kóná nda kònàdhi sè.

<sup>14</sup> Akódhi nda tá dhya tàlepi Yúdà ànzi ì dré dhi «Dóro ni, dhya àlo dré dràle mónnyá wáyi ì dré dhi» dhi 'i.

### *Pétèró gà Yésu rè*

*(A kònò kpà Màtáyò 26:69-70; Màrokò 14:66-68; Lúkà 22:55-57)*

<sup>15</sup> Simónà Pétèró ì Yésu ni lebèlepi àzya dhi be dhi, ì adré tá lìle Yésu vèsè. Kòwánà kì kàdrì nì tá Yésu ni lebèlepi nda be go, à dré akódhi ni tayízó file Yésu vèsè kòwánà kì kàdrì nda ni bhà'álé na.

<sup>16</sup> Di, Pétèró totó tá ina ì adrélé kivi na dzóti làga. Di Yésu ni lebèlepi, kòwánà kì kàdrì dré tá

\* 18:9 18:9 A kònò Yòwàni 6:39; 17:12.

nñle be nda dré p̄òzo tà ta mvátòkó adrélépi tá dzóti nda ni líkí dhi be gò, dré Pétèró ni 'òzo file.

17 Gò mvátòkó adrélépi dzóti líkí nda dré lizízóá Pétèró tí dhi: «Mí tsì dhya kòdhi ni lebèbhá ki àlo 'i ko?» Di, Pétèró logó dhi: «Kóko, ma 'i ko.»

18 Arà nda dré tá adrélé kídhì ro dhi sè dhi, màràbà i tépelò líkíbhá íbe dhi ì turú tá àtsí gò, ì dré àyi ki totózó làgàsà adrélé yòá. Di Pétèró dré kpà àyi totózó adrélé àtsí yo àyi kòfalé.

*Kòwánà ki kàdrì lizí tà Yésu tí  
(A kònò kpà Mátáyò 26:59-66; Márokò 14:55-64; Lúkà 22:66-71)*

19 Dzó nda na dhi, kòwánà ki kàdrì dré Yésu ni lizízó akódhi ni lebèbhá ki tà sè, ìndì tà dré adrélé tadhálé dhi ki tà sè.

20 Di Yésu dré logózóá drá dhi: «Má tà tá mána tà ngádra 'á móndyá wáyi dhi ì kandrà. Vèsè wáyi, má tadhá tá tà lísambò dzó ì 'ásè ìndì tépelò na, àrà Yúdà ànzi wáyi dhi ì dré adrézó ru kímo nda ì 'ásè. Má tà tá tà àlo dhi lùzu ró ko.

21 Mí adrè di tà lizí má tí àdho tà sè? Lè mí kòlizí tà móndyá áma kúlí yibhá dhi ì tí. Ayi nda ì nñ tà má dré tàle dhi ì dóro.»

22 Yésu kòtà tà nda dre dhi, tépelò líkíbhá ki àlo adrélépi tá ànyi làgá dhi dré akódhi ni m̄ sàzo gò, tàzoá drá dhi: «Mí adrè kúlí logó kòwánà ki kàdrì tí kònini?»

23 Di Yésu logó drá dhi: «Má kòtà tà kònzi dhi, lè mí kòtadhá tà kònzi nda àma dré. Di, má kòtà tà bàti kòdhya dhi, mí adrè di áma si àdho tà sè?»

24 Gò Anà dré Yésu ni mùzo bã akódhi ni adròzo ásà dhi íbe í rú lile Kàyáfà, kòwánà ki kàdrì véna.

*Pètèró gò tódhyá Yésu ni ga rè*

*(A kònò kpà Mátáyò 26:71-75; Márokò 14:69-72; Lúka 22:58-62)*

25 Di Simónà Pètèró adré tá ina àtsí yo kivì na. Gò lizízóá tíá dhi: «Mì tsì akódhi ni lebèbhá ki àlo 'i ko?» Di Pètèró dré tà nda ni gàzo rè, tàzoá dhi: «Kóko, ma 'i ko.»

26 Gò kòwánà ki kàdrì ni màrábà àlo, adrélépi tá dhya Pètèró dré tá bí bvwàle dhi ni aró ro dhi, dré tàzoá dhi: «Má nò tsì mì tùmání akódhi be amvú òlívè fa kya na ko?»

27 Di Pètèró dré gòzo tódhyá tà nda ni ga rè. Gbã lókyá nda sè dhi, àgólòwa dré tsírà bhèzo.

*Yésu pfò Pìlátò kandrà*

*(A kònò kpà Mátáyò 27:1-2, 11-14; Márokò 15:1-5; Lúka 23:1-5)*

28 Ngá kòwa dre dhi, ì dré Yésu ni drìzo Kàyáfà bhàlésè, lizo ába Rómà ki gùvèrènére ni dzó kàdrì na. Di, Yúdà ànzi Yésu ni dribhá nda ì fi tá àyikya dzó kàdrì nda na ko, ì kàtsáró ndí ró ko, ì kòkitswáró gwányá Pásikà àdhya ni nya be dhi bvó.

29 Gò Pìlátò dré apfòzo àyi vélé, liziá àyi tí dhi: «Mì adré agó kònìdhi ni asikì àdho tà sè?»

30 Ì logó drá dhi: «Akódhi kàdré tá drìkònze líyí 'i ko dhi, kònò mà kitswá tá alile akódhi ni fe mí drígá dhi ko.»

31 Pìlátò tà àyi dré dhi: «Àmi ki tàndi mì kòdo akódhi tàbvó tàle, ngóro àmi ki tátrítrí kúlí dré

adrélé lèle dhi t́ini.» Dì Yúdà ànzì nda ì logó drá dhi: «À adré ḿondí pfúma drále dhi ñi logá àma dré.»

<sup>32</sup> Tà nda kòdhi atsá tá kònìni, kitswá lé kúlí Yésu dré tá tàle í ñi ngalè dra dràdrà kára ángùdhi sè ya dhi kò'oró ru be dhi bvó.

<sup>33</sup> Dì Pílátò dré gòzo fíle áyi dzó kàdrì na gò, dré Yésu ñi azízó, lizízóá tíá dhi: «Mì, mì ópí Yúdà ànzì kya 'i?»

<sup>34</sup> Yésu logó dhi: «Tà mí dré lizí lé kòdhi angá ámi tàndi drílèsè? Kó ngalè, dhya àzya tà áma tà mí dré ñi?»

<sup>35</sup> Dì Pílátò logó dhi: «Ma dhu Yúdà mvá 'i bàti? Ámi tàndi ñi sùrú ì kòwánà kàdrì íbe dhi, ì afè mì má drí gá àyi. Mí 'o àdho tà 'i?»

<sup>36</sup> Yésu logó dhi: «Áma òpì, òpì bvò kòndi àdhya 'i ko. Áma òpì kàdré tá òpì bvò kòndi àdhya 'i dhi, kònò áma màrábà ì pfu tá làpfú, má dré dhèzo Yúdà ànzì ì drí gá ko dhi dre. Dì, áma òpì ína òpì kònwa dhi 'i ko.»

<sup>37</sup> Pílátò lizí tíá dhi: «Mì dì mína ópí 'i?» Dì Yésu logó dhi: «Mí tà kyá tàle dhi, ma ópí 'i dhi.† A ti ma ìndì má alì bvò kònìdhi lé kitswá lé tà bàti longó ḿondí ì dré. Dhya ángùdhi adrélepì tróle tà bàti rú dhi adré áma kúlí yi.»

<sup>38</sup> Dì Pílátò tà drá dhi: «Tà bàti nda àdho 'i?»

*A ñò tà Yésu dri kitswá lé dràdrà sè  
(A kònò kpà Mátáyò 27:15-31; Márokò 15:6-20;  
Lúkà 23:13-25)*

† **18:37 18:37** A kitswá kpà kúlí tisile Gíríkí ti sè kònì kì ladzá kònìni: «Mí adré tàá dhi, ma ópí 'i dhi mì.»

Pilátò kòtá tà nda dre dhi, dré gòzo pfòle kivì na Yúdà ànzi ì véna gò, tàá àyi dré dhi: «Má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhi dri dhi ko.

<sup>39</sup> Dì, gwányá Pásikà àdhya tú dhi, mì adré àkodrà áma ti lizí, má kòtrìró àmi dré mómí àlo 'ìle bãdzó na dhi. Mì adré dì làá dhi, má kòtrì àmi dré ópí Yúdà ànzi kya kòdhi?»

<sup>40</sup> Dì ì dré ngàzo trèle, yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: «Akódhi ko! Mí kàtrì àma dré Bàrábà kòdhya!» Dì Bàrábà nda tá ína mómí kì kodzólépi ligilé àyi kì kàdrì ì rú dhi 'ì.

## 19

<sup>1</sup> Dì Pilátò dré Yésu ì tayízó drìle bhwàle.

<sup>2</sup> Gò sòdá ì dré fanzì kùtsi ró dhi ì pàzo kùla ró asolé akódhi dri gò, kánzò kã asózó rúa.

<sup>3</sup> Dì ì dré adrézó alìle akódhi véle adrélé tàá dhi: «Mòdo mí dré, ópí Yúdà ànzi kya ì!» Ì adré tá kpà akódhi ì mì tozá.

<sup>4</sup> Gò Pilátò dré gòzo tódhyá pfòle kivì na, tàá Yúdà ànzi ì dré dhi: «Mì nò rè ká! Má adré akódhi ì 'o apfòle àmi kandrà, mì kònìró dhi, má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhi dri dhi ko.»

<sup>5</sup> Dì Yésu dré apfòzo kivì le kúlá ledélé kùtsí sè dhi be í dri, ìndì kánzò kã be í rú. Pilátò dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì nò rè agó kònìdhi ká!»

<sup>6</sup> Dì kòwánà kàdrì ì tépelò líkíbhá íbe dhi ì kònò akódhi dre dhi, ì dré ngàzo adrélé tetréle, adrézó loyóá dhi: «Mí tidí akódhi fa kípakípa dri! Mí tidí akódhi!» Dì, Pilátò logó àyi dré dhi: «Àmi kì tàndì, mì do akódhi tidíle fa kípakípa dri àmi.

Ma ró dhi, má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhi dri dhi ko.»

<sup>7</sup> Yúdà ànzi ì logó drá dhi: «Àma, àma tátírítrí kúlí íbe. Di tátírítrí kúlí nda adré leá dhi, akódhi kòdràdrà dré áyi zìle Gìká ni Mvágó ro dhi sè.»\*

<sup>8</sup> Pìlátò kòyi tà nda dre dhi, tirì dré gòzo véle akódhi ni 'o lavulé.

<sup>9</sup> Di dré gòzo Yésu ni dri fizo ába áyi dzó kàdrì na gò, lizizóá tíá dhi: «Mí angá ángolésè?» Di, Yésu logó ína kúlí ko.

<sup>10</sup> Pìlátò gò tàá drá dhi: «Mí adré tsì kòdhi agílé má tí? Mí nì ko tàle dhi, ma rìnyí íbe ngalè ámi trizo yà, kó ngalè ámi 'òzo tidíle fa kipakipa dri yà dhi?»

<sup>11</sup> Di Yésu logó drá dhi: «Kònò Gìká kòfè tá rìnyí nda mí dré ko dhi, mí kitswá tá tà àlo 'o má rú ko. Àsà dhi, dhya áma lefèlepi mí drígá dhi ni tàkonzì kàdrì mína ni lavú.»

<sup>12</sup> Kìdhólé lókyá nda sè dhi, Pìlátò dré kìdhózó adréle láti nda Yésu ni trizo. Di, Yúdà ànzi ì dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Mí kòtrì agó kòdhi dhi, mi Kàyìsàrà ni arúpi 'i ko. Tàko ko, dhya ángùdhi adrélepi tàá dhi, i ópí 'i dhi, adré ína ligíle Kàyìsàrà rú.»

<sup>13</sup> Di Pìlátò kòyi kúlí nda dre dhi, dré Yésu ni 'òzo apfòle kivì le. Gò dré lirízó lirírà adrézó móndí ki tàbvó ta dhi dri, àrà rú zìle Bh'àlé kírà sè dhi na. (Àrà nda ni rú Èbèrè ti sè dhi «Gàbàtà».)

<sup>14</sup> Lókyá nda tá ànyíànyì kítú rírí, kítú adrézó tà ledé gwányá Pásìkà àdhya dré dhi 'i. Pìlátò

---

\* 19:7 19:7 A kònò Lèvitikè 24:16.

dré tàzoá Yúdà ànzi i dré dhi: «Mì nò rè àmi ki ópí kònìdhi ká!»

<sup>15</sup> Dì ì dré gòzo adrélé tetrélé, adrézó loyoá dhi: «Akódhi kòdràdrà! Kòdràdrà! Mí tidí akódhi fa kípakípa dri!» Pílátò lizí àyi tí dhi: «Má kòtidí tsí àmi ki ópí fa kípakípa dri?» Dì kòwánà kàdrì ì logó dhi: «Àma ki ópí àzya yókódhó, ngbà 'í Kàyìsàrà 'i kalóma.»

<sup>16</sup> Gò Pílátò dré Yésu ni fèzo àyi dríagá, ì kòtidíró akódhi fa kípakípa dri be dhi bvó.

*Yésu ni tidima fa kípakípa dri dhi*

*(À kònò kpà Mátáyò 27:32-44; Márokò 15:21-32; Lúkà 23:26-43)*

Dì ì dré Yésu ni drìzo lizo ába.

<sup>17</sup> Akódhi dré àyi tándi ni fa kípakípa dòzo lizo pfòle ába tsàle àrà adrélé zìle Drífà ro dhi na. (A adré àrà nda ni rú zi Èbéré ti sè dhi «Gòlògòtà».)

<sup>18</sup> Kònàle dhi, ì dré akódhi ni tidízó fa kípakípa nda dri. Ƴ dré kpà móndí rì àruka ki tidízó fa àruka i drìsè, àlo ni Yésu ni dríagó lésè, àzya ni lídzi ni lésè, Yésu ni tándi kítógá 'á.

<sup>19</sup> Pílátò 'o tá wárágà tisìle gò, dīzoá fa kípakípa nda dri. A tisì tá dríá dhi: «Yésu Nàzàrètà lésè dhi, ópí Yúdà ànzi kya.»

<sup>20</sup> Yúdà ànzi zyandre dhi ì dré wárágà nda ni nàzo. Tàko ko, àrà Yésu ni tidízó fa dri nda tá ànyi bhàandre làga, ìndì à tisì tá wárágà nda Èbéré ti sè, Látínò ti sè, ìndì Gíríkì ti sè.

<sup>21</sup> Dì ásà dhi, Yúdà ànzi ki kòwánà kàdrì ì dré lizo tàá Pílátò dré dhi: «Mí kòtisì <Opí Yúdà ànzi kya> dhi ko. Be ró dhi, mí kòtisì mína dhi: <Agó kònìdhi tà tá dhi, i ópí Yúdà ànzi kya 'i.»



22 Di, Pilátò dré logózóá dhi: «Tà má dré tisìle kòdhi, má tisì dre.»

23 Sòdá ì kòtidí Yésu fa kipakipa dri dre dhi, ì dré akódhi ni kítá kì dòzo lanzílé àyi su dhi ì kòfalésè àlo àlo. Di tayí tá ngbà 'í kítá kàtswa adrélé asólé kítá àzuya ì zàle dhi kòdhya. A dhi tá kítá nda ngá àlo ró, kìdhólé dri lésè tsàle pá na.

24 Di ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Mà kòlasí ko. Be ró dhi, mà kòvù dzègé sè, nòzoá ngalè a ni adrè àdhi dré ya dhi.» Tà nda kòdhi atsá tá kònìni, kìtswálé tà tisìle Gíká ni Kúlí na kònìdhi kò'oró ru:

«Ì lanzí áma kítá ì àyi kòfalésè,  
ì vù kítá mána dzègé sè.»†

Di tà kòdhi tà sòdá nda ì dré 'òle dhi 'ì.

25 Anyi Yésu ni fa kipakipa nda làga dhi, akódhi ni andre ì adrè tá àyi kì totó, túmǎní andre ni ni amvúpi be, Màríyà Kòlópà ni tòkó be, ìndì Màríyà Màgàdálénè be.

26 Di Yésu kònò áyi andre túmǎní áyi lebèlepi í dré lèle tò dhi be dre dhi, dré tàzoá áyi andre dré dhi: «Tòkó, ámi mvá kònìdhi.»

27 Dré kpà tàzoá áyi lebèlepi nda dré dhi: «Ámi andre kònìdhi.» Di kìdhólé lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèlepi nda dré akódhi ni dòzo líkílé í bhàna.

*Yésu ni dràma  
(A kònò kpà Màtáyò 27:45-56; Márokò 15:33-41; Lúkà 23:44-49)*

28 Amvolásà dhi, Yésu kònì, tà títi dhi ì 'o tá ru akílé dhi dre dhi, dré tàzoá dhi: «Yí lovó adrè

† 19:24 19:24 A kònò Longó ì 22:19.

áma 'o.» Tà tá kònìni kitswálé tà tisìle Gìká ni Kúlí na dhi kò'oró ru be dhi bvó.‡

29 Lìdrí àlo gàlepi vìnègàrì sè dhi tá kònàle. Dì sòdá nda ì dré ngá vòdhovódho dhi ni adózó sòle vìnègàrì nda léna, dròzoá fanzǐ rú zìle ìsópè dhi sílé gò, tìngázóá kuru bhàle Yésu tí.

30 Dì Yésu kòmvu vìnègàrì nda dre dhi, dré tàzoá dhi: «Tà tíí dhi ì 'o ru akilé dre.» Dré drì abhézó gò, áyi lídrì tayízó lile.

31 Kítú nda tá kítú adrézó tà ledé sàbátù kandrá dhi 'i. Dì Yúdà ànzì ki kàdrì ì lè tá àyikya, sàbátù nda dré àbvò nda ki kìle fa kipakipa i dri dhi ko. Tàko ko, sàbátù nda tá ína kàdrì, dré dhèle Pásìkà tú dhi sè. Asà dhi, ì dré Pilátò ni ti lizízó, kò'oró dhya tidílé fa i dri nda ki pá tonòle, ìndì àyi ki àbvò tìrìlé fa nda i drìlésè.

32 Dì sòdá ì dré lèzo dhya àlo tidílé tùmání Yésu be dhi ni pá ki tonò. Gò ì dré kpà dhya àzya tidílé dhi ni pá ki tonòzo.

33 Dì, ì kòtsa Yésu rú dre dhi, ì dré kisúzóá dhi, drà dre. Ì tonò di pá ni i ko.

34 Dì, sòdá nda ki àlo dré ína Yésu ni sòzo gàrànzì 'á dìlì sè gò, gbǎ kòdhwa, kàrí dré apfòzo yí be.

35 Dhya tà nda kòdhi ki nòlepi mì sè dhi adrè tà nda ki longó nì. Dì tà dré adrélé longolé nda ì, tà bàti 'i. Akódhi nda nì tàle dhi, í adrè tà bàti ta dhi be. Adrè tà nda ki longó, mì kòka'író kpà tà nda i be dhi bvó.

36 Tà nda kòdhi atsá kònìni, kitswálé tà tisìle Gìká ni Kúlí na kònìdhi kò'oró ru: «À kitswá

‡ 19:28 19:28 A kònò Longó ì 22:16; 69:22.

akódhi ni fà ki àlo ɲo ko.»§

<sup>37</sup> Tà àzya Kúlí nda na dhi adré kpà tàá dhi: «ĭ ni dhya ì dré sòle dhi ni no.»\*

*Yésu ni rúbhá bhàma mógó na dhi*

*(A kònò kpà Mátáyò 27:57-61; Márokò 15:42-47; Lúkà 23:50-56)*

<sup>38</sup> Amvolásà dhi, agó àlo rú be Yòséfà angálépi Arimátáyà lésè dhi dré lizo Pilátò ni ti lizí, kòfèró láti í dré Yésu ni rúbhá dòzo bhàle mógó na. Yòséfà nda tá Yésu ni lebhá ki àlo 'i. Di, adré tá ina akódhi ni lebhè lùzu ró, dré tá adréle Yúdà ànzi ki kàdrì ki ro dhi sè. Di Pilátò dré tà nda ni ka'izo gò, Yòséfà dré lizo rúbhá nda ni do.

<sup>39</sup> Nìkòdémò atú lilepi Yésu véna ngátsi sè dhi dré kpà lizo Yòséfà be. Akódhi nda do tá dò tàdzí be dóro ledélé mírè sè ìndì àlówè sè dhi ànyìànyì kiló nyadhi-àlo-dri-mudrí.†

<sup>40</sup> Di àyi rìti nda ì dré Yésu ni rúbhá dòzo, lambélé kítá kàtswákàtswa dhi ì sè gò, dò nda ni dàzo rúá, ànzyà gá Yúdà ànzi ì dré adréle 'òle àbvò sizo dhi tìni.

<sup>41</sup> Amvú àlo dhi tá ànyì àrà Yésu ni tidízo fa kipakipa dri nda làga. Amvú nda na dhi, à ga tá mógó tídhí dhi kírà na. A bhà tá rè móndí lána ko.

§ 19:36 19:36 A kònò Pfòma 12:46; Ngá nàma 9:12; Longó ì 34:21.

\* 19:37 19:37 A kònò Zàkàrìyà 12:10. † 19:39 19:39 «Mírè» ì «àlówè» be kòni ì, ngá tàdzí be dóro angábhá mbì lésè yà, ngalè fa lésè yà dhi 'i. Yúdà ànzi ì adré tá ngá nda ki adó dò tàdzí be dóro dhi ni ledézo ásà gò, adrézo dò nda ni da àbvò rú, àbvò nda ni sîma kandrá.

<sup>42</sup> Di kítú nda dré tá adrélé kítú adrézó tà ledé sàbátù kandrá dhi 'i sè dhi, ìndì mógó nda dré tá adrélé ànyi dhi sè dhi, ì dré Yésu ni rúbhá bhàzo kònàle.

## 20

*Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi*

*(A kònò kpà Mátáyò 28:1-8; Márokò 16:1-8; Lúka 24:1-12)*

<sup>1</sup> Drùbhì kínó ngá pfùnìpfùnì, kítú ni àlo pósò àdhya sè dhi, Màriyà Mágàdàlénè dré ngàzo lile mógó na. Dré nòzoá dhi, à tingá kírà mógó nda tísè dre.

<sup>2</sup> Di dré ràzo Símónà Pétèró ki kisú tùmání Yésu ni lebèlepi àzya dré lèle tò dhi be gò, tàzoá àyi dré dhi: «A do Mirì mógó lésè lizo ába dre. Mà nì ngalè à bhà akódhi ángolé ya dhi ko!»

<sup>3</sup> Di Pétèró i Yésu ni lebèlepi àzya nda be dhi ì dré ngàzo láti do lizo mógó na.

<sup>4</sup> Ayi rìti nda ì adré tá ràle rarà. Di, Yésu ni lebèlepi àzya nda dré ína ràzo sírí tsàle mógó na drìdrì Pétèró kandrána.

<sup>5</sup> Dré tandizo kítá kàtswákàtswa tayílé dhi ki no mógó na. Di, fi tá ína lána ko.

<sup>6</sup> Símónà Pétèró adrélépi tá aralé akódhi vésè dhi dré kpà atsázó gò, file ndiri mógó na. Dré kítá kàtswákàtswa tayílé nda ki nòzo,

<sup>7</sup> kítá tá Yésu ni drì ndràzo ásà dhi be. A pa tá kítá nda bhàle gàrà dri, àrà twá kítá kàtswákàtswa nda kya rúsè dhi na.

<sup>8</sup> Di Yésu ni lebèlepi àzya atsálépi tá drìdrì nda dré kpà fizo mógó na. Dré tà nda ni nòzo gò, ka'izoá.

<sup>9</sup> (Tàko ko, atsálé kònàdhi dhi, tà tisìle Gìká ni Kúlí na dhi fì tá dhu rè àyi drìna ko. Di ì nǐ tá rè ko tàle dhi, lè tá Yésu kònga dràdrà 'àsè dhi.)

<sup>10</sup> Gò akódhi ni lebèbhá nda ì dré gòzo nzìle àyi bhàna.

*Yésu agá Màrìyà Màgàdàlénè kandra*

*(A kònò kpà Màtáyò 28:9-10; Márokò 16:9-11)*

<sup>11</sup> Di, Màrìyà totó tá ína ì adrélé ngòle kivì na mógó nda làga. Dré tá adrérà'a ngòle dhi 'á dhi, dré tandìzo ngá no mógó na gò,

<sup>12</sup> ángéló rǐ kítá kemve asóbhá àyi rú dhi ki nòzo. Àyi nda ì lírì tá àrà tá Yésu ni rúbhá bhàzo dhi 'á, àlo ni àrà drǐ ni ni bhàzo dhi lésè, àzya ni àrà pá ni ni bhàzo dhi lésè.

<sup>13</sup> Di ì dré lizízóá tíá dhi: «Tòkó, mí adré ngòle àdho tà sè?» Akódhi logó àyi dré dhi: «À do áma Mírì dre. Má nǐ ngalè à bhà akódhi ángolé ya dhi ko.»

<sup>14</sup> Kòtá tà tà nda dre dhi, dré áyi alázó Yésu ni no adrérà'a áyi totó kònàle. Di, nǐ tá ína tàle dhi, Yésu 'ì dhi ko.

<sup>15</sup> Yésu dré lizízóá tíá dhi: «Tòkó, mí adré ngòle àdho tà sè? Mí adré àdhi ni nda?» Màrìyà adré tá ína kisùá dhi, akódhi nda tá amvú líkìlépi 'i. Dré di tàzoá drá dhi: «Atálágó, mí kòdo akódhi mi dhi, mí tà má dré mí bhà akódhi ángolé ya dhi, má kòliró akódhi ni adó.»

<sup>16</sup> Yésu tà drá dhi: «Màrìyà!» Di Màrìyà dré áyi alázó akódhi vélé, tàá drá Èbéré ti sè dhi: «Ràbbúnǐ!» (Rú nda kòdhi adré leá tàle dhi «Tà tadhálépi».)

17 Di Yésu tà drá dhi: «Mí ru ma ko. Tàko ko, má mbà rè áma Atá véna ko. Di, mí lì mína áma adrúpi i véna tàá áyi dré dhi, má adré mbàle áma Atá adrelépi kpà àmi ki Atá ro dhi véna. Má adré mbàle áma Giká adrelépi kpà àmi ki Giká ro dhi véna.»

18 Di Màriyà Màngàdàlénè dré lizo longóá akódhi ni lebhéhá i dré dhi: «Má nò mána Mírì dre!» Gò dré tà akódhi dré tá tàle í dré dhi ki longózó àyi dré.

*Yésu agá áyi lebhéhá i kandrá*

*(A kònò kpà Màtáyò 28:16-20; Márokò 16:14-18; Lúkà 24:36-49)*

19 Kítú ni àlo pósò àdhyà nda ni ìndró sè dhi, Yésu ni lebhéhá ì kimó tá ru dzó àlo na, dzóti ki atsúzó gǎǎ, ì dré tá adrelé Yúdà ànzi ki kàdrì ki ro dhi sè. Di Yésu dré alizo áyi totó àyi ki kítógá 'á gò, tàá àyi dré dhi: «Tà kìdrìkìdri kàdré àmi íbe!»

20 Kòtà tà nda dre dhi, dré áyi drígá ki tadházó àyi dré áyi gàrànzì be. Di akódhi ni lebhéhá nda ì dré lenzézó tò, ì dré àyi ki Mírì nda ni nòle dhi sè.

21 Di Yésu dré gòzo tódhyá tàá àyi dré dhi: «Tà kìdrìkìdri kàdré àmi íbe! Ngóro áma Atá dré áma amùle dhi tìni dhi, má adré kókpà àmi ki mu.»

22 Kòtà tà nda dre dhi, dré la'a vòzo àyi dri gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì kòkisú Tìrì Lólo wà!

23 Dhyà ángùdhi mì dré dra tàkonzì ni ni trizo dhi, Giká ni kókpà akódhi nda ni tàkonzì tri. Dhyà ángùdhi mì dré dra tàkonzì ni ni trizo ko

dhi, Giká kitswá kókpà akódhi nda ni tàkonzì tri ko.»

*Yésu tadhá i Tòmá dré*

<sup>24</sup> Di, Tòmá, adrelé kpà rú zìle Làtí, Yésu ni lebèbhá mudri-drì-rì dhi ki àlo dhi, tá ína àyi kòfalé yókódhó Yésu dré tá alìrà'a.

<sup>25</sup> Di Yésu ni lebèbhá àruka nda ì dré tàzoá drá dhi: «Mà nò Mírì dre!» Di, akódhi logó àyi dré dhi: «Má kònò nàrì ki fúdrì akódhi ni drígálé 'á, áma drígámbílí sòzo lána gò, áma drígá sòzo akódhi ni gàrànzì na ko dhi, má kitswá mána ka'íá bwà ko!»

<sup>26</sup> Di kítú nzi-drì-na àmvolésè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré gòzo tódhyá ru kimó dzó nda na. Tòmá tá ína àyi kòfalé be. Tágba à dré tá dzóti nda ki atsúzó dhi, Yésu dré alìzo àyi totó àyi ki kítógá 'á gò, tàà àyi dré dhi: «Tà kìdrìkìdrì kàdré àmì íbe!»

<sup>27</sup> Gò dré tàzoá Tòmá dré dhi: «Mí so àmì drígámbílí kònwa. Mí nò áma drígá i. Mí so kpà àmì drígá áma gàrànzì na. Mí kòtayí tà kayima gò, adrezó áma ka'í!»

<sup>28</sup> Di Tòmá tà drá dhi: «Áma Mírì, áma Giká!»

<sup>29</sup> Gò Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí adré áma ka'í, mí dré áma nòle dre dhi sè. Di, kólénzé ína mónnyá adrébhá áma ka'í áma no àko ró dhi ì dré!»

*Tà búkù kònìdhi ni tìsìzo dhi*

<sup>30</sup> Yésu 'o tá tà líndríga ró àruka bí dhi ì àyi lebèbhá ì mi. A tìsì tà nda ì búkù kònìdhi léna ko.

<sup>31</sup> Di, à tìsì tà kòdhi ì, mì kòka'író dhi, Yésu Mèsíyá 'i, ìndì Giká ni Mvágó 'i gò, àmì ki tà

ka'ika'i nda sè dhi, mì kàdréró lídrì íbe akódhi léna be dhi bvó.

## 21

*Yésu tadhá i áyi lebèbhá nzi-drì-rì dhi i dré*

<sup>1</sup> Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tódhyá áyi tadhá áyi lebèbhá i dré tǎpǎriandre Tìbèriyà àdhyà mǐle.\* Tà nda 'o ru kònini:

<sup>2</sup> Símónà Pétèró, Tòmá adréle kpà rú zǐle Látì dhi, Nàtànàyélè angálèpi Kánà Gàliláyà le dhi lésè dhi, Zebèdáyò ni ànziàgo i, tsàle Yésu ni lebèbhá rì àruka íbe dhi i tá tǔmánì tǎpǎriandre nda mǐle.

<sup>3</sup> Dì Símónà Pétèró dré tǎzoá àyi dré dhi: «Má adré lǐle kosyá bhe.» ĩ tǎ drá dhi: «Mà ni kpà lǐ tǔmánì mí be.» Dì ĩ dré tombàzo bwátù na gò, lǐle kosyá bhe yǐ ni tǎlǐ na. Dì, ngátsi nda sè dhi, ĩ kisú tá àyikya ngá àlo ko.

<sup>4</sup> Ngá kòwa dre dhi, Yésu totó tá i adréle tǎpǎriandre nda mǐle. Dì, akódhi ni lebèbhá ĩ nǐ tá àyikya tàle dhi, dhya nda Yésu 'i dhi ko.

<sup>5</sup> Dì Yésu dré kúlí yòzo tǎzoá àyi dré dhi: «Áma ànzi i, mì ru tsǐ kosyá 'í?» ĩ logó drá dhi: «Kóko.»

<sup>6</sup> Dì Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kòbhe àmi kǐ kimbá bwátù ni dríágó lésè gò, mì kòkisúró kosyá.» ĩ dré di bhèzoá gò, ĩ dré kitswázó kimbá nda ni asé bwà ko, kosyá dré gǎle lána zyandre ró dhi sè.

<sup>7</sup> Dì Yésu ni lebèlepi dré lèle tò dhi dré tǎzoá Pétèró dré dhi: «Mírì 'i!» Símónà Pétèró kòyi

\* **21:1 21:1** «Tǎpǎriandre Tìbèriyà àdhyà» kònidhi tá rú àzya tǎpǎriandre Gàliláyà àdhyà dré dhi 'i.



akódhi tǎrà'a dhi «Mírì 'i» dre dhi, dré kítá í dré tá ngìle í rúsè kitswázó kosyá bhe dhi ni adózó asolé í rú gò, áyi bhèzo yí na.

<sup>8</sup> Yésu ni lebhèhá àruka nda ì dré kpà gòzo bwátù be, adrélé kimbá gàlepi kosyá sè bǐ nda ni se àmvòràmvò. Angyá ko, ì vwà tá yí mìlésè ko, ngbà 'í ànyìànyì méterè nyadhi-nzi.

<sup>9</sup> Ì kòtsa sìle kǐní mi dre dhi, ì dré àtsí turulé dhi ni nòzo, túmání kosyá tobhàle drǐá dhi íbe, ìndì mǎpà be.

<sup>10</sup> Dì Yésu dré tǎzoá àyi dré dhi: «Mì alì kosyá àruka mì dré rùle dhi íbe.»

<sup>11</sup> Dì Símónà Péteró dré mbàzo bwátù na gò, kimbá nda ni asé apfòle kǐní mi. Kimbá nda ga tá kosyá kàdrìkàdrì kámá-àlo-drì-nyadhi-ri-drì-mudrí-drì-na dhi i sè. Dì, tǎgba kosyá nda ì dré tá adrézó zyandre ró dhi, kimbá nda tikí tá ko.

<sup>12</sup> Yésu dré tǎzoá àyi dré dhi: «Mì alì ngá nya.» Akódhi ni lebhèhá nda kǐ àlo lizí tá ngalè akódhi àdhi 'i ya dhi ko. Tàko ko, ì nǐ tàle dhi, akódhi Mírì 'i káyà dhi be.

<sup>13</sup> Dì Yésu dré áyi kisízó ànyì àyi làga, mǎpà nda ni adó lanzilé àyi dré. Dré kpà 'òzoá kònìni kosyá nda i sè.

<sup>14</sup> Dì kòrìdhi, vèsè ni na Yésu dré áyi tadházó áyi lebhèhá i dré, áyi ngàma dràdrà 'àsè dhi àmvolésè dhi 'i.

### *Yésu i Péteró be dhi*

<sup>15</sup> Ì kònya ngá dre dhi, Yésu dré tǎzoá Símónà Péteró dré dhi: «Símónà, Yòwánì ni mvá, mí adrè áma le bàti àyi kòni kya kǐ lavú?» Akódhi logó drá dhi: «Àyíya, Mírì, mí nǐ tàle dhi, má adrè

ámi le dhi be.» Di Yésu tà drá dhi: «Mí kàdré áma kábilígyà ànzí kí líkí.»

16 Yésu gò akódhi ní lízì vésè ní rǐ sè tazoá dhi: «Símónà, Yòwánì ní mvá, mí adré áma le bàti?» Akódhi logó drá dhi: «Áyíya, Mírǐ, mí nǐ tàle dhi, má adré ámi le dhi be.» Di Yésu tà drá dhi: «Mí kàdré áma kábilígyà kí líkí.»

17 Yésu gò akódhi ní lízì vésè ní na sè tazoá dhi: «Símónà, Yòwánì ní mvá, mí adré áma le?» Kizà dré Péteró ní 'òzo, Yésu dré tá lízilé tíá vésè ní na sè dhi «Mí adré áma le?» ya dhi sè. Di Péteró dré logózóá drá dhi: «Mírǐ, mí nǐ mína tà títi dhi i be. Mí nǐ tàle dhi, má adré ámi le dhi be!» Di Yésu tà drá dhi: «Mí kàdré áma kábilígyà kí líkí.

18 Má adré tà bàti ta mí dré: Mí dré tá adrérà'a kàdhùrà ro dhi 'á dhi, mí adré tá ámi tàndì ní káfà 'i ámi kípilé 'á gò, mí dré adrézó lèlè àrà ángùdhi mí dré adrézó lèlè lèlè lána dhi na. Di, mí kònì dra atsá màlìga ró dhi, mí ní mína ámi drígá kí kidzì gò, dhya àzya dré ámi káfà 'izo ámi kípilé 'á, ámi drizo lizo mí be àrà mí dré lèzo lèlè lána ko dhi na.»

19 Yésu tà tá kònìni tadházóá dhi, Péteró ní dra dràdrà kára ángùdhi sè ya dhi, ìndì akódhi ní dràdrà nda ní lindrì fe Gǐká dré ngíni ya dhi. Di Yésu kòtà tà nda dre dhi, dré tazoá drá dhi: «Mí kàdré áma lebe!»

### *Yésu i akódhi ní lebèlepi dré lèlè tò dhi be dhi*

20 Gò Péteró dré áyi alázo, Yésu ní lebèlepi dré lèlè tò dhi ní no adrérà'a alìle àyi vésè. (Akódhi nda tá dhya áyi bhèlepi Yésu agá mísá làga gò,

lizíá tíá dhi «Mírì, àdhi ni ámi lefè kàribhá i dríá nì?» ya dhi 'i.)†

21 Dì Pétèró kònò akódhi nda dre dhi, dré lizíóá Yésu tí dhi: «Mírì, kàdré di dhya kònìdhi ni tà sè dhi, tà ni ni adré ngìni?»

22 Yésu logó drá dhi: «Má kòlè akódhi kàdré lídrì íbe tsàle lókyá má dré dra agòzo dhi 'á dhi, kòdhi ámi tà 'i? Mì, mí kàdré mína áma lebè!»

23 Dì tà nda sè dhi, rúbí dré la'úzó Yésu ni ka'ìbhá i kòfalé tàá dhi, akódhi ni lebèlepi nda kitswá ína dràle ko. Tákò, Yésu tà tá dhi, dhya nda kitswá dràle ko dhi ko. Be ró dhi, tà tá ína dhi: «Má kòlè akódhi kàdré lídrì íbe tsàle lókyá má dré dra agòzo dhi 'á dhi, kòdhi ámi tà 'i?»

24 Yésu ni lebèlepi nda, dhya tà nda kòdhi ki nòlepi mì sè gò, dré adrézó tà nda ki longó, adrézó tisíá wárágà kònìdhi léna dhi 'i. Mà nì tàle dhi, tà dré adrélé longólé nda i tà bàti 'i dhi be.

25 Yésu 'o tá kpà tà àruka i bí. Má adré kisùá dhi, kònò à kòtisì tá tà nda i àlo àlo títi búkù i léna dhi, àrà búkù nda ki tobhàzo bvò kònìdhi lé dhi ni tá adré yókódhó.

---

† 21:20 21:20 A kònò Yòwání 13:25.

**Logo (Logoti)**  
**Logoti (Logo): BUKU TA TIDHI//RU YIZO DHI ADHYA**  
**New Testament**

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Logo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-10

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 May 2025 from source  
files dated 10 May 2025

942af0a0-42ea-5477-8f1a-fed39823f32b